

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W PILE

foto. P. Myjak

PLAN URZĄDZENIA LASU

NADLEŚNICTWA KALISZ POMORSKI
NA LATA 2024-2033

stan na 1 stycznia 2024 roku

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl, tel.: +48(12) 294-52-22
fax: +48(12) 376-73-94, +48(12) 294-52-23

 KRAMEKO A.D. 1988
Dla dobra przyrody, z pożytkiem dla ludzi

mgr inż. Ryszard Krynicki
Prezes Zarządu
mgr inż. Andrzej Krawiec
Zastępca Prezesa
Dyrektor ds. Nadzoru, Jakości i Szkoleń
mgr inż. Adela Krynicka
Z-ca PREZESA ZARZĄDU
ds. Ekonomicznych

Wykonano na zlecenie:

Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile
ul. Kalina 10, 64-920 Piła

Wykonawca:

KRAMEKO sp. z o. o.
ul. Mazowiecka 108,
30-023 Kraków.
tel: +48(12) 294-52-20 do 24 , fax: +48(12) 376-73-94,
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl, www.krameko.com.pl

Program Ochrony Przyrody opracował:

mgr Piotr Myjak

Nadzór metodyczny i merytoryczny prowadzili:

mgr inż. Andrzej Krawiec
dr inż. Wojciech Romańczyk
mgr inż. Ryszard Krynicki
mgr inż. Adela Krynicka

Zespół wykonawczy:

mgr Piotr Rochowski
mgr inż. Mateusz Kowalczyk
mgr inż. Karol Mordka
mgr Piotr Szczurek
mgr inż. Sylwia Piekarcz
mgr inż. Ryszard Pedrycz

Spis treści

1. WSTĘP	7
1.1. Podstawy prawne opracowania.....	7
1.2. Forma i zakres Programu Ochrony Przyrody.....	9
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	10
2.1. Rys historyczny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.....	10
2.2. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski	11
2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w strukturze Lasów Państwowych.....	11
2.2.2. Podział powierzchniowy i powierzchnia	12
2.2.3. Przynależność administracyjna.....	13
2.2.4. Struktura użytkowania gruntów	14
2.3. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej	15
2.3.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2018)	15
2.3.2. Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).....	16
2.3.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008).....	17
3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	19
3.1. Rezerwat przyrody	20
3.1.1. Rezerwat Przyrody Nad Płociczną.....	22
3.2. Obszary Chronionego Krajobrazu.....	23
3.2.1. OChK D (Choszczno-Drawno).....	24
3.2.2. OChK Okolice Kalisza Pomorskiego.....	25
3.3. Obszary Natura 2000	26
3.3.1. Obszary specjalnej ochrony ptaków.....	27
3.3.1.1. Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016	27
3.3.1.2. Ostoja Drawska PLB320019	32
3.3.2. Specjalne obszary ochrony siedlisk	35
3.3.2.1. Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023	35
3.3.2.2. Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	41
3.4. Pomniki przyrody.....	47
3.5. Użytki ekologiczne.....	49
3.6. Stanowiska gatunków chronionych	52
3.6.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami	53
3.6.2. Chronione gatunki roślin	54
3.6.3. Chronione gatunki zwierząt.....	64
3.6.4. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową.....	78
4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	78
4.1. Klimat.....	78
4.2. Rzeźba terenu	80
4.3. Budowa geologiczna	81
4.4. Gleby	83
4.5. Warunki hydrologiczne	84
4.5.1. Wody powierzchniowe.....	84
4.5.2. Wody podziemne.....	86
4.6. Roślinność.....	87
4.6.1. Potencjalna roślinność naturalna na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.....	87
4.6.2. Siedliska przyrodnicze Natura 2000.....	88
4.7. Ogólna charakterystyka drzewostanów	89
4.7.1. Pochodzenie drzewostanów	89
4.7.2. Wielkość kompleksów	90
4.7.3. Grupy funkcji lasów	90
4.7.4. Bogactwo gatunkowe	91
4.7.5. Struktura pionowa drzewostanów	91
4.7.6. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi	92
4.7.7. Formy degeneracji ekosystemu leśnego	93
4.7.8. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji	95
4.7.9. Typy siedliskowe lasu.....	96
4.7.10. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego.....	97
4.7.11. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich	97
4.8. Inne cenne obszary	98
4.8.1. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego	98
4.8.2. Korytarze ekologiczne.....	99
5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE	101

5.1. Wstęp.....	101
5.2. Zarys historii obszaru opracowania	102
5.3. Historia zagospodarowania lasów	104
5.4. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	107
5.5. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa.....	108
5.6. Zagrożenia i ochrona walorów kulturowych	117
5.7. Fotografie wybranych obiektów zabytkowych	119
5.7.1. Cmentarze i miejsca pamięci do II wojny światowej	119
5.7.2. Miejsca pamięci od II wojny światowej do czasów współczesnych	120
5.7.3. Osady istniejące i nieistniejące	121
5.7.4. Inne obiekty z różnych kategorii	122
6. ZAGROŻENIA.....	123
6.1. Zagrożenia antropogeniczne	123
6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza.....	123
6.1.2. Zanieczyszczenia wód.....	124
6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych	124
6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy	125
6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska	126
6.1.6. Pożary	126
6.2. Zagrożenia abiotyczne	127
6.2.1. Zakłócenia stosunków wodnych	127
6.2.2. Huraganowe wiatry.....	128
6.2.3. Niskie i wysokie temperatury.....	128
6.3. Zagrożenia biotyczne	129
6.3.1. Owady - szkodniki pierwotne.....	129
6.3.2. Owady - szkodniki wtórne, szkodniki upraw.....	129
6.3.3. Grzybowe choroby infekcyjne	130
6.3.4. Zwierzyna łowna.....	130
6.3.5. Inwazyjne gatunki roślin i zwierząt	131
6.3.5.1. Rośliny inwazyjne	131
6.3.5.2. Zwierzęta inwazyjne	132
7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO	133
8. PLAN DZIAŁAŃ	135
8.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych	135
8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej	135
8.3. Ochrona różnorodności biologicznej	136
8.4. Propozycje składów gatunkowych dla siedlisk przyrodniczych.....	137
8.5. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw.....	138
8.6. Formy ochrony przyrody.....	139
8.7. Tabele działań ochronnych	140
8.7.1. Tabela XXII wg IUL	140
8.7.2. Tabela XXIII wg IUL	161
9. TURYSTYKA W LASACH.....	169
9.1. Szlaki piesze.....	169
9.2. Szlaki rowerowe.....	169
9.3. Szlaki konne	170
9.4. Szlaki kajakowe	170
9.5. Ścieżki edukacyjne i przyrodniczo-leśne	170
10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA.....	170
11. LASY O ZWIĘKSZONEJ FUNKCJI SPOŁECZNEJ W NADLEŚNICTWIE KALISZ POMORSKI	171
11.1. Strefa intensywnego oddziaływania społecznego	172
11.2. Strefa zrównoważonego oddziaływania społecznego	173
12. WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH ZAJMUJĄCYCH SIĘ OCHRONĄ PRZYRODY, ISTOTNYCH DLA NADLEŚNICTWA.....	177
13. ŹRÓDŁA DANYCH	178
13.1. Literatura.....	178
13.2. Mapy archiwalne.....	180
13.3. Strony internetowe	180
14. KRONIKA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	181

1. WSTĘP

Prace związane z opracowaniem projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zostały wykonane przez firmę KRAMEKO Sp. z o. o. z Krakowa na podstawie Umowy nr ZI.271.1.10.2022 (ZI.270.2.9.2021) z dnia 19.04.2022 roku, zawartej z Skarbem Państwa Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Pile. Niniejszy Program Ochrony Przyrody został wykonany dla gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski. Stanowi on integralną część Planu Urządzenia Lasu sporządzonego na okres gospodarczy od 01.01.2024 r. do 31.12.2033 r.

Program Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski został sporządzony w celu:

- zinventaryzowania i zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów,
- przedstawienia walorów przyrodniczych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego lasów,
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i w zgodzie z potrzebami społecznymi,
- prezentacji obiektu oraz opracowania wytycznych do kształtowania środowiska przyrodniczego na tle regionu i kraju,
- umożliwienia w przyszłości porównań i analiz zmian wybranych charakterystyk Nadleśnictwa.

Podstawę merytoryczną wykonania Programu Ochrony Przyrody stanowią:

- „Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w Nadleśnictwie”, wydana przez Departament Leśnictwa Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa prof. dr hab. Andrzeja Szujeckiego.
- „Wnioski z Krajowej Narady z zakresu ochrony przyrody, pracowników Lasów Państwowych odpowiedzialnych za ochronę przyrody w regionalnych dyrekcjach Lasów Państwowych”. RDLP Białystok, Gawrych Ruda, dn. 21-23.09.2021 r.

Program Ochrony Przyrody na lata 2024-2033, zaktualizowany także został zgodnie z § 110-112 Instrukcji Urządzania Lasu cz. I oraz zaleceniami wynikającymi z „Protokołu z posiedzenia Komisji Założeń Planu Urządzenia Lasu na lata 2024-2033 dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski” (zwanego dalej KZP) powołanej w celu ustalenia wytycznych do opracowania projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa. Posiedzenie KZP odbyło się w dniu 27 maja 2021 roku w siedzibie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.

1.1. Podstawy prawne opracowania

Realizacja ochrony przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego w Lasach Państwowych dokonywana jest na podstawie obowiązujących aktów prawnych oraz przepisów i wytycznych branżowych. Dokumentami tymi są:

Ustawy, w tym przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz.1356 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 877 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1082 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1113 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 951 z późn. zm.).

Rozporządzenia Ministra Środowiska, w tym zwłaszcza:

- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. z 2023 r., poz. 672),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 r., poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. z 2011 r. nr 25 poz. 133 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki (Dz.U. z 1992 r. Nr 67, poz. 337),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz.U. 2012, poz. 1302),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 Nr 60, poz. 533),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. 2022 poz. 2649).

Konwencje międzynarodowe:

- Konwencja o różnorodności biologicznej - przyjęta 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro - ratyfikowana przez Polskę 18 stycznia 1996 r.,
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk - sporządzona 19 września 1979 r. w Bernie
- Konwencja Bońska o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt (sporządzona 29 czerwca 1979 r. w Bonn - w Polsce weszła w życie w 1995 r.),
- Konwencja z Ramsar o obszarach wodnoblotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, podpisana 2 lutego 1971 roku podczas konferencji w irańskim Ramsar, konwencja weszła w życie 21 grudnia 1975 r.,
- Konwencja Waszyngtońska o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, podpisana 3 marca 1973 roku, a w życie weszła 1 lipca 1975 r.,
- Konwencja z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej, przyjęta 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro - ratyfikowana przez Polskę 18 stycznia 1996 r.

Dyrektywy dotyczące ptaków i siedlisk:

- Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa),
- Dyrektywa Siedliskowa bądź Habitatowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

1.2. Forma i zakres Programu Ochrony Przyrody

Trwały i zrównoważony rozwój lasów oraz zachowanie ich ciągłości występowania na terenie Polski jest warunkowane przez prowadzenie racjonalnej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Polska polityka leśna opierana na założeniach ekologicznych zwraca szczególną uwagę na potrzebę odpowiedniego gospodarowania w ekosystemach leśnych - bliską modelowi lasu wielofunkcyjnego i ekologicznego, w którym realizowane są zarówno jego funkcje produkcyjne, jak i ochronne. Podstawą do ustalenia celów i przedmiotów ochrony oraz sposobów realizacji działań ochronnych w lasach, jest szczegółowe rozpoznanie walorów przyrodniczych danego terenu.

Nadleśnictwa, jako jednostki administrujące i zarządzające lasami na danym obszarze, wypełniają obowiązki związane z ochroną przyrody wynikające z Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.), oraz Ustawy o lasach z dnia 28 września 1991r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz.1356 z późn. zm.).

Podstawowym celem Programu Ochrony Przyrody (dalej: Program lub POP) jest prezentacja i ocena wartości przyrodniczej terenów pozostających w zarządzie Nadleśnictw na tle regionu i kraju, wskazanie cennych obiektów przyrodniczych oraz niejednokrotnie ściśle z nimi powiązanych kulturowych, a ponadto określenie celów i metod ich ochrony.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski stanowi podstawę do działań mających na celu skuteczną ochronę oraz utrzymanie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych z obszaru omawianego Nadleśnictwa, w wyniku połączenia wielofunkcyjnej gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody. Ponadto, Program dostarcza także danych do oceny i aktualizacji stanu ochrony przyrody w skali zarówno regionu jak i kraju.

Program stanowi odrębnie opracowanie, będące integralną częścią PUL Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na okres 1.01.2024 – 31.12.2033 r. Zgodnie z protokołem Komisji Założeń Planu niniejszy Program jest oparty na aktualizacji i weryfikacji POP z poprzedniego okresu gospodarczego.

Zakres prac stanowiących podstawę do sporządzenia aktualizacji Programu Ochrony Przyrody obejmował przede wszystkim:

- weryfikację zapisów dotychczasowego Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski za okres 1.01.2014 – 31.12.2023,
- zebranie, zestawienie oraz analizę danych o formach ochrony przyrody oraz obiektach cennych przyrodniczo,
- zebranie i zestawienie danych dotyczących zabytków kultury materialnej takich jak m. in. miejsca historyczne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci,
- zebranie informacji o podstawowych założeniach polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych, krajowych oraz międzynarodowych strategii rozwoju i programów ochrony środowiska.

Treść programu została podzielona na główne rozdziały, zawierające kolejno:

- ogólną charakterystykę Nadleśnictwa Kalisz Pomorski,
- opis istniejących na gruntach Nadleśnictwa form ochrony przyrody,

- charakterystykę walorów przyrodniczo-leśnych oraz historyczno-kulturowych Nadleśnictwa,
- opis zagrożeń dla środowiska przyrodniczego Nadleśnictwa,
- plan działań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie,
- opis działań z zakresu turystyki i edukacji leśnej.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1. Rys historyczny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski pod pierwotną nazwą Biały Zdrój zostało utworzone w 1945 roku. W skład Nadleśnictwa weszły były lasy państwowe o pow. 3985,50 ha, obejmujące część środkową i południową kompleksu leśnego oraz wielkiej i częściowo drobnej własności ziemskiej o pow. 3298,50 ha. Łączna pow. Nadleśnictwa Biały Zdrój w chwili utworzenia wynosiła 7284,00 ha.

Z okresów wcześniejszych nie zachowały się żadne materiały na podstawie których można wnioskować o sposobach zagospodarowania lasu i stopniu intensywności gospodarki leśnej. Stan lasu w okresie powojennym wskazywał, że w lasach państwowych istniał sztuczny podział powierzchniowy, a użytkowanie prowadzono w sposób planowy. Generalnie stosowano zrębowy sposób zagospodarowania. Dominowały zręby duże niekiedy sięgający połowę powierzchni oddziału.

Drzewostany mieszane na żyznych siedliskach użytkowano sposobem przerębowym. Odnowienia dokonywano najczęściej sztucznie: sadzeniem i siewem, głównie sosna z nielicznymi domieszkami buka, dębu, świerka i brzozy. Stan dawnych lasów państwowych był dobry. Podobne zasady gospodarowania stosowano w lasach wielkiej własności ziemskiej.

W lasach prywatnych drobnej własności użytkowanie prowadzono zrębami małymi, często bez przestrzegania ładu przestrzennego i zachowywania nawrotów cięć. Odnowienia zrębów dokonywano z reguły sztucznie choć nierzadko odnowienia powstawały z samosiewu. W odnowieniach dominowała sosna, jakość drzewostanów była znacznie gorsza.

W okresie przedwojennym zalesiano już duże powierzchnie gruntów rolnych, a w latach powojennych rozmiar zalesień gruntów porolnych miał jeszcze większy zakres. Grunty rolne w minionym stuleciu zalesiane były głównie sosną, w mniejszym udziale brzozą, świerkiem i modrzewiem, konsekwencją czego jest obecnie duży udział monokultur sosnowych o charakterze porolnym.

Od 1 stycznia 1973 r. Nadleśnictwo Biały Zdrój włączono do Nadleśnictwo Mirosławiec, a od 1 stycznia 1979 r. obręb Biały Zdrój został włączony do Nadleśnictwa Drawsko. W obecnym kształcie Nadleśnictwo Kalisz Pomorski istnieje od 1 stycznia 1985 r. i podlegało RDLP (wcześniej OZLP) w Szczecinku. W dniu 1 marca 2004 r. Nadleśnictwo Kalisz Pomorski znalazło się w strukturach RDLP w Pile.

Od 1 stycznia 2016 r. Nadleśnictwo Kalisz Pomorski powiększyło się o 1481 ha przekazanych z Nadleśnictwa Tuczo (<https://kaliszpomorski.pila.lasy.gov.pl/historia>).

Szczegółowa historia gospodarki leśnej Nadleśnictwa znajduje się w Elaboracie PUL, dodatkowo w rozdziale 5.2. niniejszego POP zamieszczono kalendarium ważniejszych wydarzeń historycznych terenu objętego opracowaniem.

2.2. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

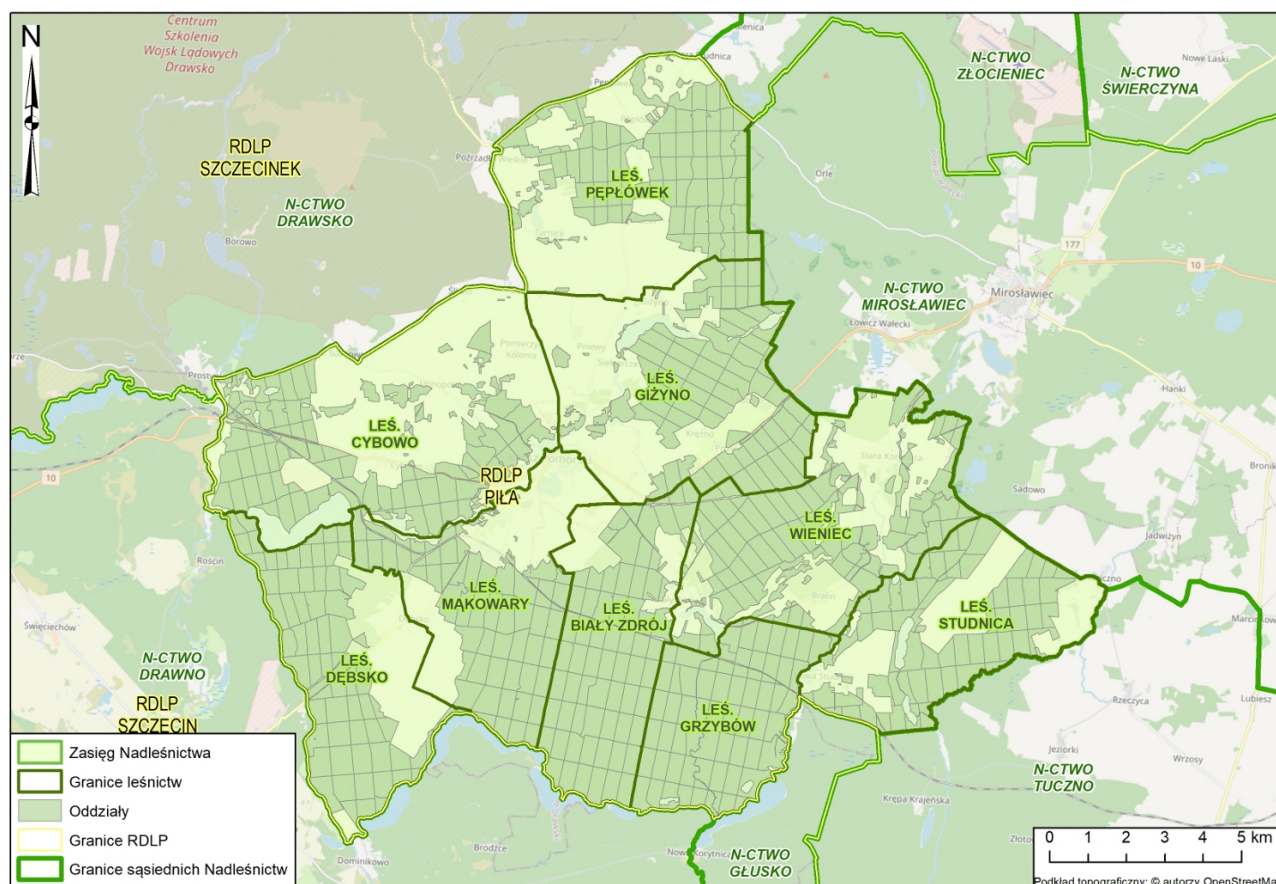
2.2.1. Miejsce Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w strukturze Lasów Państwowych

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski wchodzi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Pile. Jest jednym z 20 nadleśnictw tej jednostki.

Od strony północnej opisywane Nadleśnictwo graniczy z Nadleśnictwem Drawsko, oraz Nadleśnictwem Złocieniec (wchodzącymi w skład RDLP Szczecinek), od strony wschodniej z Nadleśnictwem Mirosławiec oraz Tuczo (wchodzącymi w skład RDLP Piła), natomiast od strony południowej i południowo-zachodniej z Nadleśnictwem Głusko oraz Nadleśnictwem Drawno (wchodzącymi w skład RDLP Szczecin).

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa obejmuje obszar 251,38 km², położony jest pomiędzy podanymi wartościami współrzędnych geograficznych:

- 53° 12' 22,065" - 53° 23' 39,303" szerokości geograficznej północnej,
- 15° 46' 15,038" - 16° 07' 33,597" długości geograficznej wschodniej.

Ilustracja 1. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w strukturze Lasów Państwowych

2.2.2. Podział powierzchniowy i powierzchnia

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski według podziału administracyjno-leśnego tworzy jeden obręb leśny o nazwie Kalisz Pomorski. W skład Nadleśnictwa wchodzi 9 leśnictw i są nimi kolejno: Pęplówek, Giżyno, Wieniec, Cybowo, Grzybów, Biały Zdrój, Mąkowary, Dębsko oraz Studnica.

Poniżej w tabeli 1, przedstawiono zestawienie powierzchni Nadleśnictwa Kalisz Pomorski z podziałem na obręby leśne i leśnictwa.

Tabela 1. Zestawienie powierzchni leśnictw Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Nr obrębu leśnego	Nazwa obrębu leśnego	Nr leśnictwa	Nazwa leśnictwa	Numery oddziałów	Powierzchnia [ha]			
					Leśna zalesiona i niezalesiona	Leśna związana z gospodarką leśną	Nie-leśna	Razem
1	KALISZ POMORSKI	01	Pęplówek	1 - 71	1 594,19	40,04	52,90	1 687,13
1	KALISZ POMORSKI	02	Giżyno	72 - 129, 133, 134 - 139, 425, 453	1 701,08	31,98	45,22	1 778,28
1	KALISZ POMORSKI	03	Wieniec	133A, 140 - 143, 147 - 155, 159 - 199, 209 - 220, 228 - 230	1 679,12	33,47	101,15	1 813,74
1	KALISZ POMORSKI	04	Cybowo	399 - 424, 426 - 452, 454 - 471, 474 - 479	1 716,46	33,12	40,24	1 789,82
1	KALISZ POMORSKI	05	Grzybów	221 - 227, 245 - 253, 269 - 278, 292 - 300, 314 - 322, 335 - 342, 355 - 362	1 606,32	42,43	48,53	1 697,28
1	KALISZ POMORSKI	06	Biały Zdrój	130 - 132, 144 - 146A, 156 - 158A, 200 - 206, 231 - 237, 254 - 260, 279 - 285, 301 - 307, 323 - 329, 343 - 349, 363 - 368	1 751,77	41,36	61,77	1 854,90
1	KALISZ POMORSKI	07	Mąkowary	207 - 208, 238 - 244, 261 - 268, 286 - 291, 308 - 313, 330 - 334, 350 - 353, 480 - 481, 487 - 495, 504 - 506	1 427,66	36,30	62,14	1 526,10
1	KALISZ POMORSKI	08	Dębsko	354, 369 - 398, 472 - 473, 482 - 486, 496 - 503, 507 - 528	1 582,39	41,37	32,83	1 656,59
1	KALISZ POMORSKI	09	Studnica	529 - 589	1 387,03	33,72	60,22	1 480,97
RAZEM:					14 446,02	333,79	505,00	15 284,81

Powierzchnia Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (stan na 1.01.2024 r.):

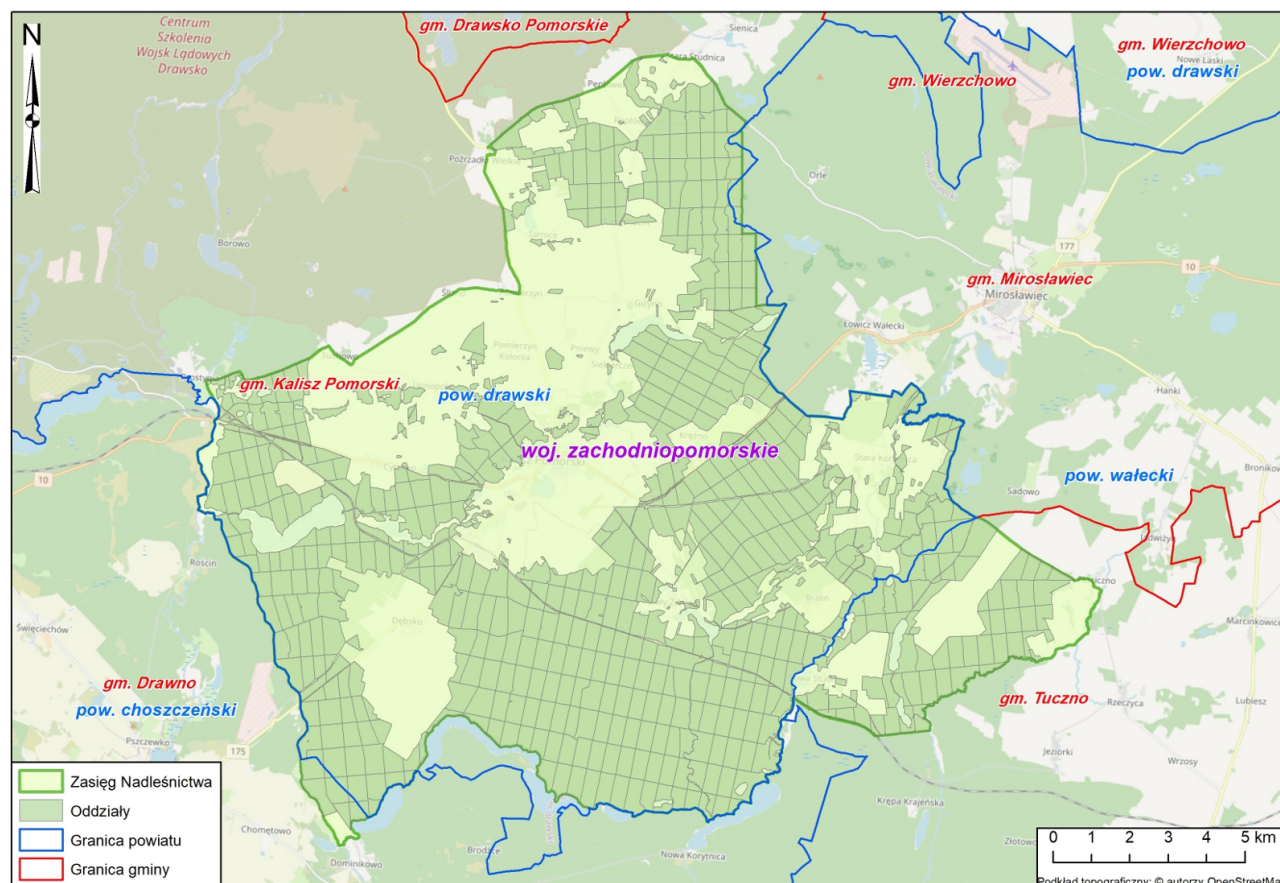
- Według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m² powierzchnia Nadleśnictwa wynosi 15284,9194 ha,
- Po zaokrągleniu do pełnych arów poszczególnych działek i wydzielań, powierzchnia w ha (z dokładnością do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych, wynosi 15284,81 ha, w tym:
  - leśna „Ls” - 14779,81 ha
    - leśna zalesiona: 14188,01 ha,
    - leśna niezalesiona: 258,01 ha,
    - leśna związana z gospodarką leśną: 333,79 ha,
  - nieleśna „nie-Ls” - 505,00 ha.

2.2.3. Przynależność administracyjna

Teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się w całości w województwie zachodniopomorskim, zarządza gruntami położonymi na terenie trzech powiatów i pięciu gmin, poniżej szczegółowy podział.

- Województwo zachodniopomorskie,
  - Powiat drawski
    - Gmina Kalisz Pomorski (miasto),
    - Gmina Kalisz Pomorski (obszar wiejski),
  - Powiat choszczeński,
    - Gmina Drawno (obszar wiejski),
  - Powiat wałecki,
    - Gmina Mirosławiec (obszar wiejski),
    - Gmina Tuczno (obszar wiejski),

Szczegółowe dane dotyczące powierzchni gruntów Nadleśnictwa na obszarze poszczególnych gmin wraz z wyszczególnieniem grup użytków gruntowych znajduje się w części tabelarycznej Elaboratu Planu Urządzenia Lasu.

Ilustracja 2. Przynależność administracyjna Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

2.2.4. Struktura użytkowania gruntów

W poniższych tabelach nr 2 i 3 przedstawiono odpowiednio udział poszczególnych grup użytków gruntowych w powierzchni Nadleśnictwa oraz udział grup kategorii użytkowania w ramach rodzaju użytku „Lasy”- „Ls”.

Tabela 2. Zestawienie powierzchni Nadleśnictwa wg grup użytków gruntowych

Grupy użytków gruntowych	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
Grunty leśne	14780,8178	96,70
Grunty zadrzewione i zakrzewione	0,8800	0,01
Użytki rolne	391,3491	2,56
Grunty pod wodami	12,6400	0,08
Użytki ekologiczne	73,9600	0,48
Tereny różne	21,8453	0,14
Grunty zabudowane i zurbanizowane	4,3072	0,03
Razem:	15284,9194	100,00

Dane tabelaryczne według stanu na 1.01.2024 r.

*powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m²

Tabela 3. Zestawienie powierzchni użytku „Ls” w rozbiciu na grupy kategorii użytkowania

Rodzaj użytku gruntowego	Grupa kategorii użytkowania	Powierzchnia* [ha]	Udział [%]
Lasy („Ls”)	Grunty leśne zalesione	14187,9941	95,99
	Grunty leśne niezalesione	257,9652	1,75
	Grunty związane z gospodarką leśną	333,9785	2,26
Razem użytek „Ls”:		14780,8178	100,00

Dane tabelaryczne według stanu na 1.01.2024 r.

*powierzchnia według danych ewidencyjnych podanych z dokładnością do 1m²

Pozostałe dane dotyczące kategorii użytkowania oraz grup rodzajów powierzchni zamieszczone zostały w Elaboracie PUL, w Tabeli I.

2.3. Miejsce i rola Nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej

2.3.1. Regionalizacja fizycznogeograficzna (Solon J., 2018)

Region fizycznogeograficzny to jednostka przestrzenna wykazująca pewien stopień wewnętrznej jedności wynikający z położenia geograficznego, dominującej rzeźby terenu, historii rozwoju, charakteru współczesnych procesów geograficznych, oraz wzajemnego powiązania poszczególnych elementów tworzących daną jednostkę. Z powyższymi cechami stanowiącymi kryteria wyróżnienia danego regionu związany jest charakter szaty roślinnej i świata zwierzęcego oraz gospodarcze użytkowanie gruntu.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski wg Solon J. 2018¹, obszar Nadleśnictwa Kalisz Pomorski położony jest w poniższych jednostkach:

Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa (3)

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

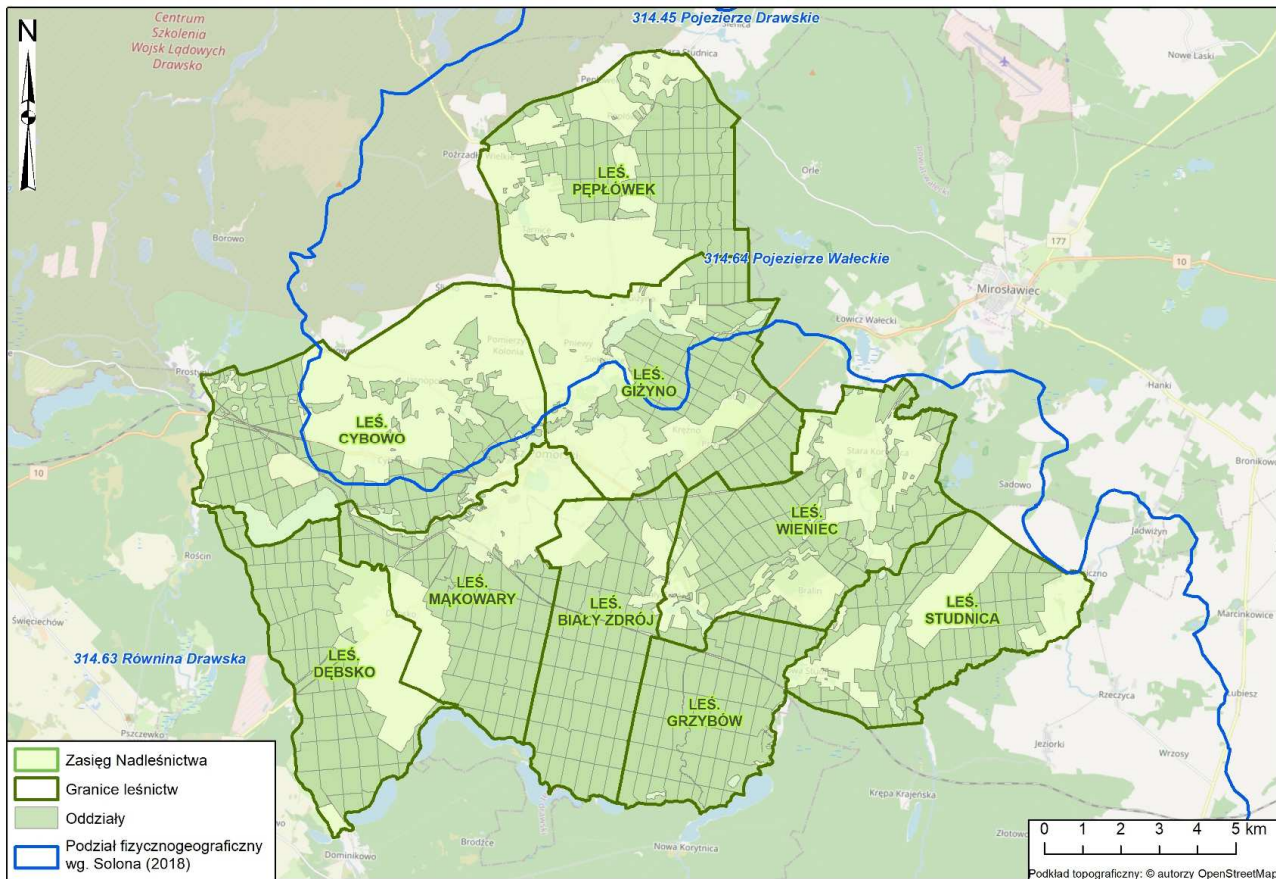
Subprowincja: Pojezierze Południowobałtyckie (314-316)

Makroregion: Pojezierze Południowopomorskie (314.6-7)

Mezoregion: Równina Drawska (314.63)

Mezoregion: Pojezierze Wałeckie (314.64)

¹ Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziąja W., 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, vol. 91, no. 2.

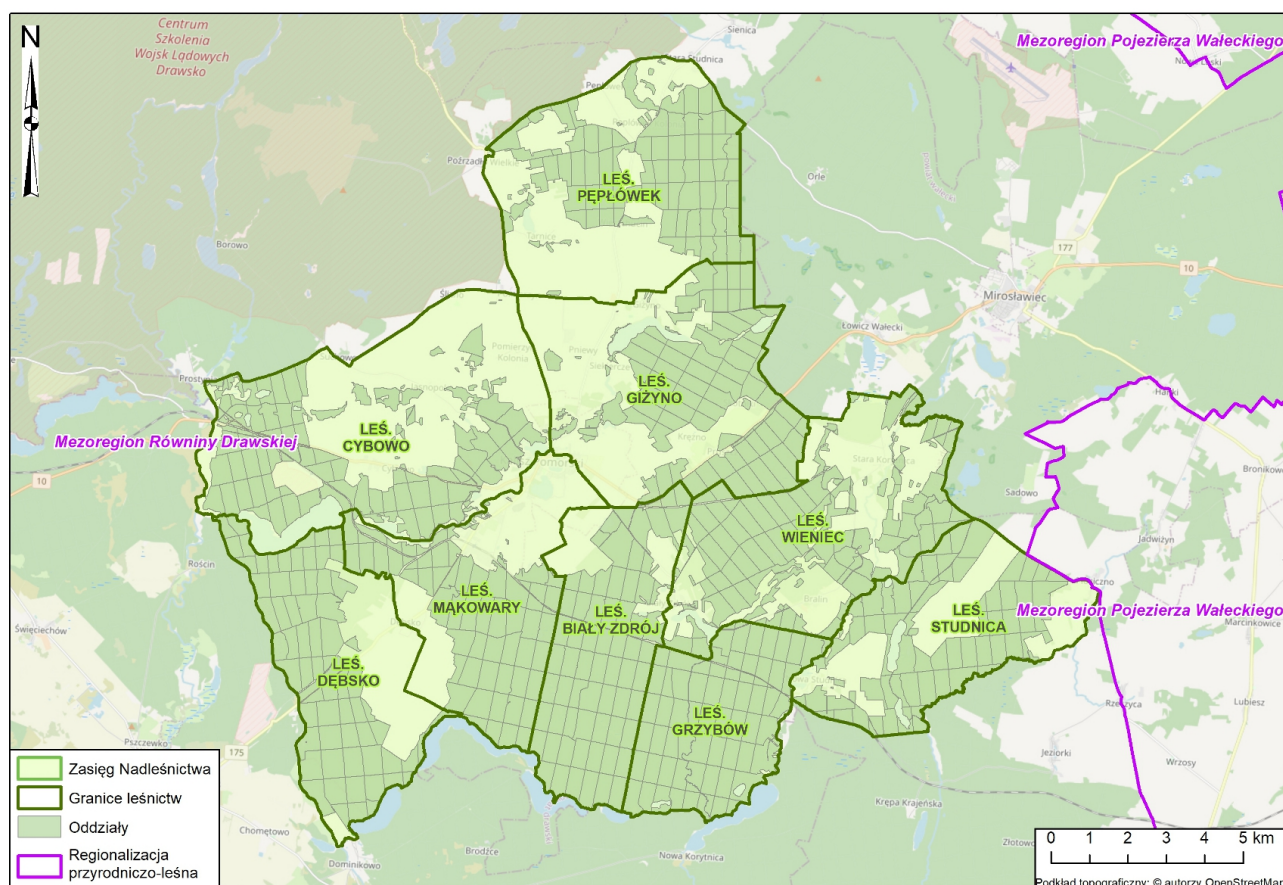
Ilustracja 3. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na tle podziału fizycznogeograficznego Polski (Solon J., 2018)

2.3.2. Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)

Według Regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010 (Zielony R., Kliczkowska A., 2012) omawiany obszar Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się w III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Mezoregionie Równiny Drawskiej (III.5).

Mezoregion Równiny Drawskiej charakteryzują krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, sporadycznie glacialne pagórkowate. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne. Pod względem geologicznym mezoregion obejmuje szeroki pas piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, ciągnący się wzdłuż doliny rzeki Drawy, wypełnionej holocenijskimi piaskami, żwirami, madami rzecznyymi, torfami i namułami. Miejscami, głównie na północny-wschód od Drawna, występują powierzchnie glin zwałowych, piasków i żwirów lodowcowych, rzadko w morenach czołowych. Krajobrazy roślinne występują w postaci mozaiki. Pas środkowy mezoregionu, ciągnący się z północy na południe, zajmuje krajobraz śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej. Krajobraz borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej znajduje się w południowo-zachodniej części, ubogich dąbrów pomorskich – w części północno-zachodniej, a buczyn i ubogich dąbrów – w części północno-wschodniej (Zielony R., Kliczkowska A., 2012).

Ilustracja 4. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Zielony R., Kliczkowska A., 2012)

2.3.3. Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008)

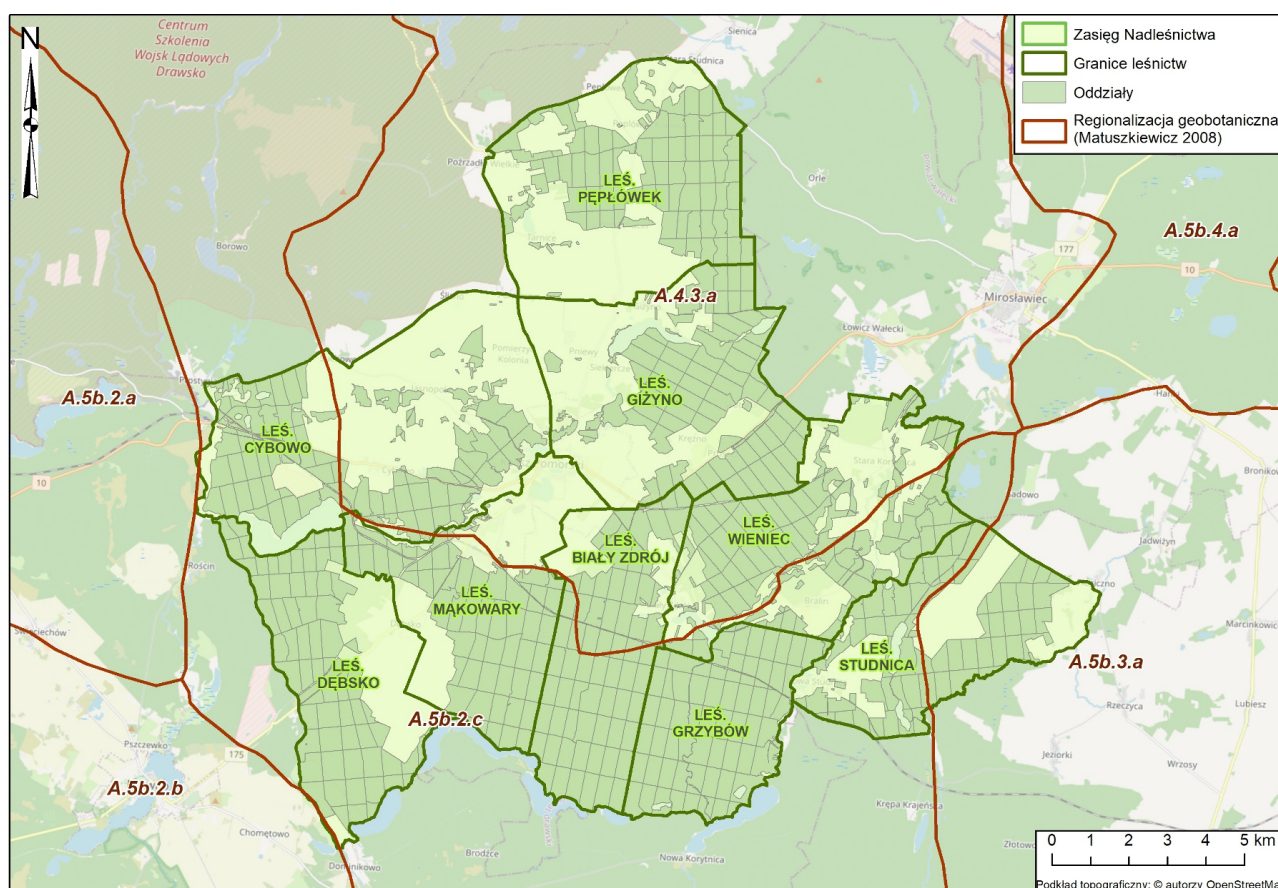
Regionalizacja geobotaniczna (Matuszkiewicz J. M., 2008) to zhierarchizowany wedle określonych reguł podział przestrzeni geograficznej dokonany ze względu na zróżnicowanie szaty roślinnej. Obejmuje on następujące klasy regionów, o specyficznym sposobie kodowania:

- działki geobotaniczne (w kodzie oznaczane kolejnymi dużymi literami od A do I), częściowo z podziałem na poddziałki (kody: E i E'), zaliczane w zestawieniu tabelarycznym do odpowiednich jednostek wyższego rzędu, tj. prowincji i ewentualnie podprowincji,
- kraje geobotaniczne (w kodzie oznaczane cyframi po wielkiej literze, np. A.1 albo C.5), dzielone w niektórych przypadkach na podkraje (w kodzie oznaczane cyframi z dodatkami małych liter, np. A.5a),
- okręgi geobotaniczne (w kodzie oznaczane cyframi po kodzie kraju, np. A.3.1), obligatoryjnie dzielone na podokręgi geobotaniczne, stanowiące podstawowe jednostki podziału (w kodzie oznaczane małymi literami po kodzie okręgu, np.: A.3.1.a).

Tereny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski są położone w następujących jednostkach podziału geobotanicznego:

Tabela 4. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na tle regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz J.M., 2008)

Jednostka	Nazwa regionu
DZIAŁ	A. Pomorski
KRAINA	A.4. Pojezierzy Środkowopomorskich
OKRĘG	A.4.3. Drawsko-Szczecinecki
PODOKRĘG	A.4.3.a. Kaliskopomorski
KRAINA	A.5. Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich
PODKRAINA	A.5b. Wałecka
OKRĘG	A.5b.2. Doliny Drawy
PODOKRĘG	A.5b.2c. Borów Drawskich
OKRĘG	A.5b.3. Pojezierza Wałeckiego
PODOKRĘG	A.5b.3a. Tucznowski

Ilustracja 5. Położenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na tle regionalizacji geobotanicznej (Matuszkiewicz J. M., 2008)

3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ochrona przyrody w lasach polega na zachowaniu w niezmienionym lub optymalnym stanie najcenniejszych fragmentów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz różnorodności biologicznej, utrzymaniu procesów ekologicznych i właściwego stanu zachowania siedlisk przyrodniczych, a także na ochronie walorów krajobrazowych. Równolegle wykonywane są czynności służące odtworzeniu zubożałych lub zanikłych elementów środowiska leśnego i przywróceniu ich do właściwego stanu i funkcji. Podstawą tych działań jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Rozporządzenia Ministra Środowiska oraz zasady i wytyczne wprowadzone na różnych szczeblach zarządzania w Lasach Państwowych.

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski wyznaczone zostały tereny, obszary i obiekty podlegające ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody. Poza ochroną przyrody opartą na wymienionych w Ustawie formach, stosuje się szereg zaleceń i ograniczeń stanowiących dodatkowe narzędzia w ramach działań ochronnych.

Formy ochrony przyrody w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski to:

- Rezerваты Przyrody:
  - Rezerwat Przyrody Nad Płociczną
- Obszar Chronionego Krajobrazu:
  - Obszar Chronionego Krajobrazu D Choszczno-Drawno
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Okolice Kalisza Pomorskiego,
- Obszary Natura 2000:
  - Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023
  - Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046
  - Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016
  - Ostoja Drawska PLB320019
- Użytki ekologiczne:
  - Dolina Zgnilica
  - Giżyno I
  - Giżyno II
  - Jezioro Lasek
  - Jezioro Mała Korytnica
  - Jezioro Nenufar
  - Leśne Bagno
  - Skrzaty
  - Świńskie Doły
  - Torfowisko Dębsko
  - Torfowisko nad Marglowym
  - Torfowisko Pruszcz
- Pomniki przyrody:
  - Wiąz szypułkowy
  - 2 sosny pospolite
  - Jodła pospolita
  - 2 dęby bezszypułkowe
  - Jałowiec pospolity
- Ochrona gatunkowa grzybów, roślin i zwierząt, w tym strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt chronionych

Poszczególne formy ochrony przyrody występujące na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwie Kalisz Pomorski zostały opisane w kolejnych podrozdziałach.

3.1. Rezerwat przyrody

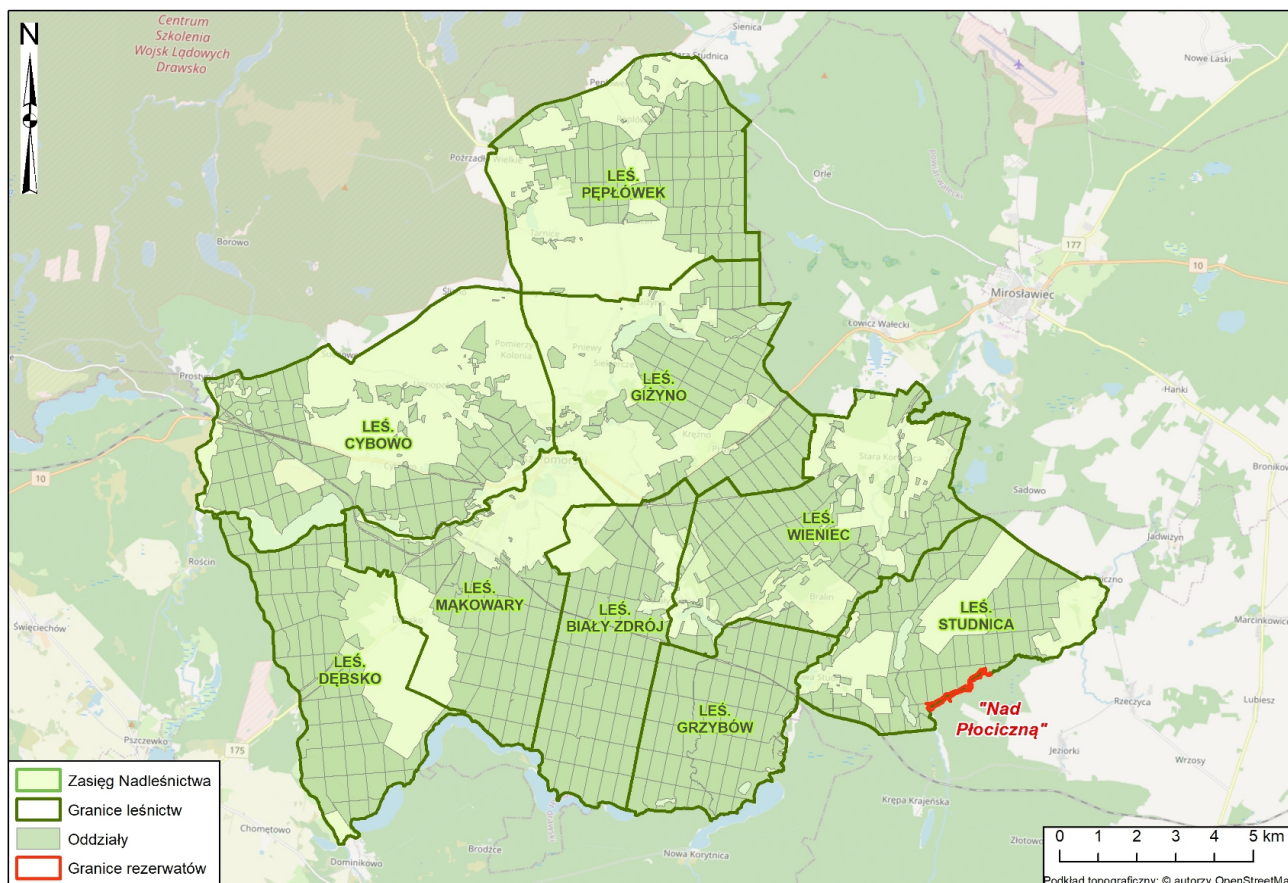
Rezerwat przyrody jest obiektem podlegającym prawnej ochronie i stanowi jedną z ważniejszych form ochrony przyrody w naszym kraju. Podstawowym celem tworzenia rezerwatów jest poznanie, udokumentowanie oraz zabezpieczenie najbardziej wartościowych i niepowtarzalnych ekosystemów, stworzenie szans przetrwania aktualnego bogactwa gatunków roślin i zwierząt poprzez ochronę różnorodności biocenoz oraz zawartego w organizmach tych gatunków materiału genetycznego. Rezerваты stwarzają możliwość zachowania dziko występujących gatunków grzybów, roślin i zwierząt, łącznie z ich biotopami i siedliskami, a jednocześnie zapewniają trwałe istnienie wachlarza form geomorfologicznych i geologicznych, stanowiących o istocie naturalnego krajobrazu.

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski występuje jeden rezerwat przyrody (tabela nr 5, 6).

Tabela 5. Rezerwat przyrody w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Forma ochrony przyrody	Powierzchnia ogólna wg Zarządzenia z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie planu ochrony (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 196)	Powierzchnia* w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski
Rezerwat Przyrody Nad Płociczną	20,30	10,15	0,07
Pow. [ha] gruntów w zarządzie N-ctwa (ha)	15284,81		

* w Planie Urządzenia Lasu za okres 2014-2023 podano powierzchnię rezerwatu w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorskie wynoszącą 10,37 ha, aktualną powierzchnię rezerwatu wynoszącą 10,15 ha podano w oparciu o aktualny materiał geodezyjny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

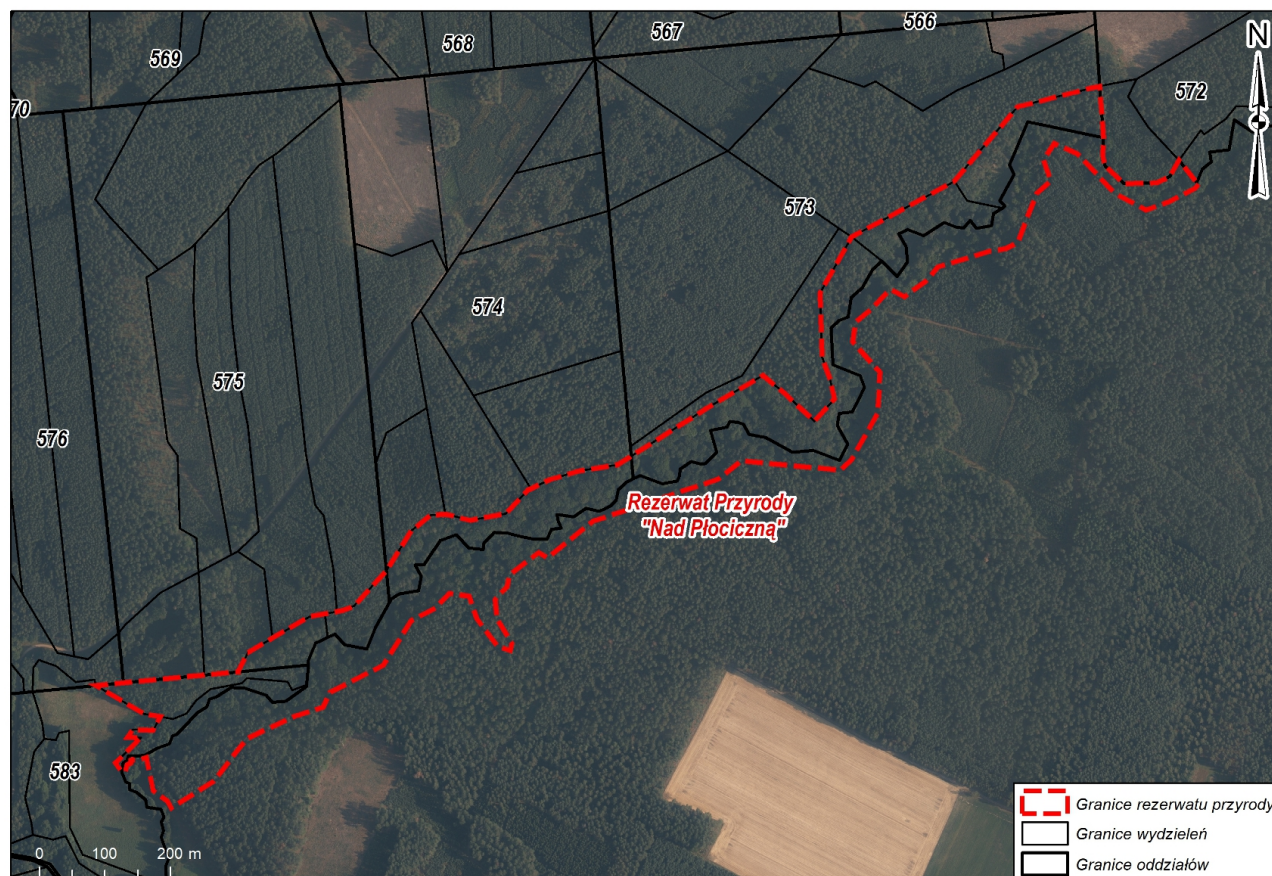
Ilustracja 6. Rezerwat Przyrody Nad Płociczną na tle gruntów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Tabela 6. Rezerwat przyrody Nad Płociczną w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski (tabela opracowana w oparciu o Wzór 3 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Podstawa prawna	Położenie administracyjne		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:		Powierzchnia objęta ochroną [ha]					Cel ochrony oraz ważniejsze zbiorowiska i zespoły roślinne, grupy zwierząt
			Oddz. poddz.	Gmina/Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Wg. aktual. Zarządzenia	W zarządzie N-ctwa	Wg. PUL	Ścisłą	Czynną	
1	Rezerwat Przyrody Nad Płociczną	Zarządzenie Nr 9/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 marca 2010 r. Dz. Urz. z 2010 r. Nr 70, poz. 1287)	573 h, i, j ~b, ~c, 574 i, ~d, ~f 575j, k, ~c 583a, b, ~c	Gmina Tuczno, Leś. Studnica	Rodzaj : krajobrazowy (K) Typ: biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Podtyp: biocenozy naturalnych i półnaturalnych (bp)	Typ: różnych ekosystemów (EE) Podtyp: lasów i wód (lw)	20,30	10,15	10,15	17,65	2,65	zachowanie górnego odcinka środkowego biegu rzeki Płocicznej ze zgrupowaniami fauny typowej dla rzek o charakterze górskim, a także ochrona kompleksu dobrze zachowanych łąk i łąk o charakterze zbliżonym do naturalnego, porastających zbocza oraz dno doliny Płocicznej, z charakterystyczną florą, mykoflorą oraz cenną fauną.

3.1.1. Rezerwat Przyrody Nad Płociczną

Rezerwat Przyrody Nad Płociczną został ustanowiony Rozporządzeniem nr 9/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 marca 2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 70, poz. 1287).

Ilustracja 7. Rezerwat Przyrody Nad Płociczną

(podkład: Ortofotomapa pozyskana z zasobów RDLP Piła)

Całkowita powierzchnia rezerwatu podana w akcie powołującym wynosiła 19,81 ha. Obecnie obowiązującym aktem jest Zarządzenie Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 3 listopada 2022 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Nad Płociczną" (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 4910) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie planu ochrony dla Rezerwatu Przyrody Nad Płociczną. Zgodnie z nowo dokonаныmi obliczeniami powierzchnia rezerwatu wynosi 20,30 ha. Różnica powierzchni w odróżnieniu od aktu powołującego wynosi +0,49 ha i wynika z metody dokonania jej obliczenia. Około 90% powierzchni rezerwatu położona jest na gruntach dwóch Nadleśnictw: Kalisz Pomorski oraz Tuczno. Pozostała część znajduje się w zarządzie Melioracji Wodnych i Urzędzeń Wodnych w Szczecinie – fragment rzeki Płociczna. Powierzchnia rezerwatu na terenie omawianego Nadleśnictwa wynosi 10,15 ha (powierzchnia w oparciu o aktualny materiał geodezyjny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski).

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie górnego odcinka środkowego biegu rzeki Płocicznej ze zgrupowaniami fauny typowej dla rzek o charakterze górskim, a także ochrona kompleksu dobrze zachowanych łągów i grądów o charakterze zbliżonym do naturalnego, porastających zbocza oraz dno doliny Płocicznej z charakterystyczną florą, mykoflorą i fauną.

Rezerwat nie posiada otuliny, posiada natomiast planu ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody (Dz. Urz. Woj. Zachpom. z 2023 r. poz. 196).

3.2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody obszarami chronionego krajobrazu są „wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”.

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorskiego znajdują się: Obszar Chronionego Krajobrazu D (Choszczno-Drawno) oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Okolice Kalisza Pomorskiego. OChK D (Choszczno-Drawno) został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa gorzowskiego (Dz. Urz. Woj. Gorz. Nr 20, poz. 266), natomiast OChK Okolice Kalisza Pomorskiego utworzono na mocy Uchwały Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. w sprawie stref chronionego krajobrazu (Dz. Urz. WRN w Koszalinie Nr 9 , poz. 49).

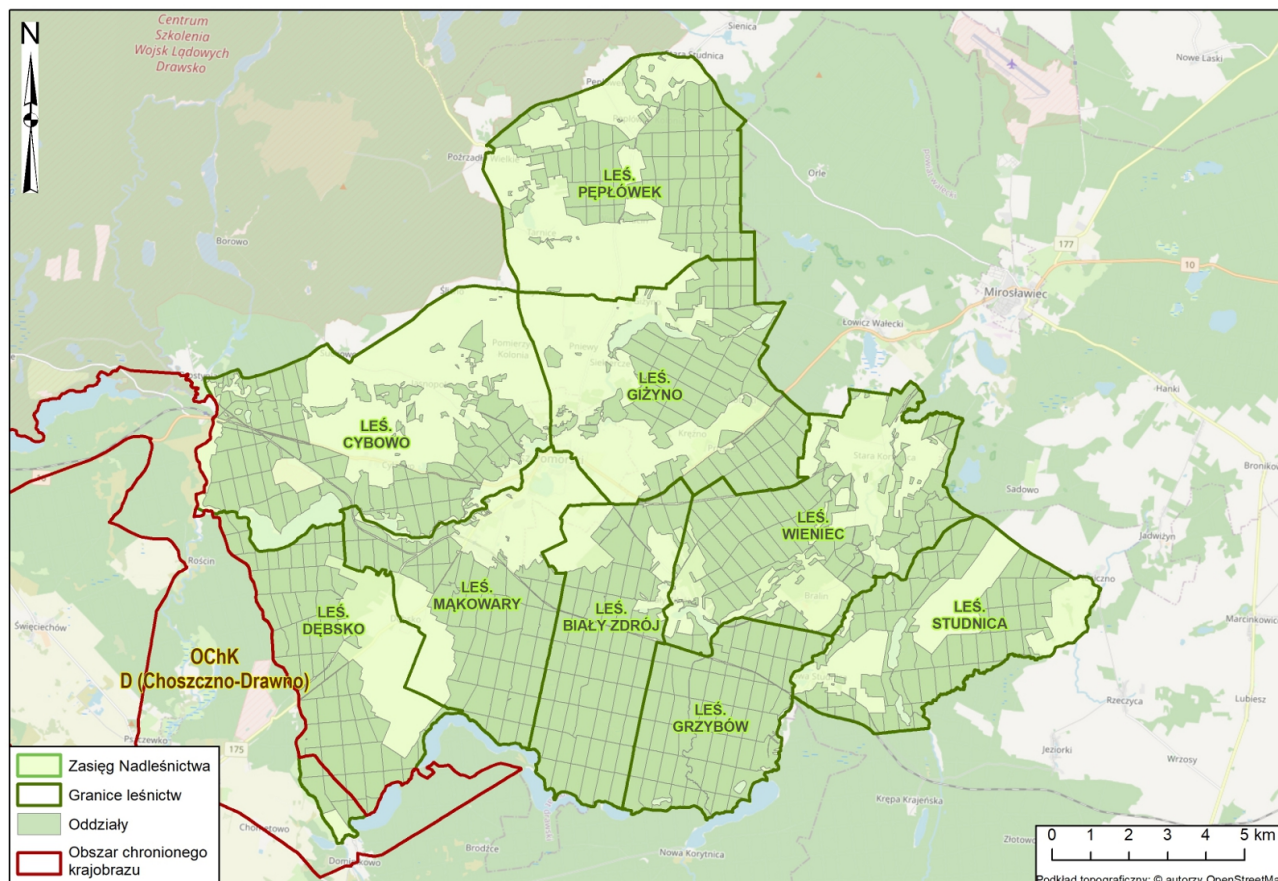
Tabela 7. Obszary chronionego krajobrazu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Forma ochrony przyrody	Powierzchnia ogólna (ha)	Powierzchnia* w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski
OChK D (Choszczno-Drawno)	24520,00	140,91	0,92
OChK Okolice Kalisza Pomorskiego	2246,60	1054,62	6,90
Razem:	26766,60	1195,53	7,82
Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa (ha)	15284,81		

* powierzchnia podana w oparciu o aktualny materiał geodezyjny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

3.2.1. OChK D (Choszczno-Drawno)

Obszar Chronionego Krajobrazu D (Choszczno-Drawno), jak już wspomniano został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego obszaru jest Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).

Ilustracja 8. OChK D (Choszczno-Drawno) na tle gruntów w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Całkowita powierzchnia tego obszaru wynosi 24520 ha i położona jest na terenie trzech gmin: Drawno, Recz, Choszczno, natomiast powierzchnia obszaru na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wynosi: 140,91 ha (grunty leśne zalesione: 139,57 ha, grunty nieleśne: 1,34 ha). Obszar obejmuje swoim zasięgiem fragment Leśnictwa Dębsko.

Teren OChK D Choszczno-Drawno jest mocno zróżnicowany pod względem form pokrycia terenu. W krajobrazie dominują głównie pola uprawne, które poprzecinane są lasami sosnowymi, bagiennymi lasami olszowymi a także łąkami. Cechą tego obszaru jest również kilkanaście jezior pochodzenia lodowcowego. Wschodnia część omawianego terenu wchodzi w skład Puszczy Drawskiej. Obszar chroniony wchodzi w skład południowej części korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, jakim jest dolina rzeki Iny.

Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie urozmaiconego krajobrazu o wysokiej, a miejscami bardzo wysokiej różnorodności biotopów oraz zamieszkującej jej flory i fauny. Teren ten częściowo pokrywa się z otuliną Drawieńskiego Parku Narodowego oraz z obszarem Natura 2000 PLB 320016 Lasy Puszczy nad Drawą.

Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego

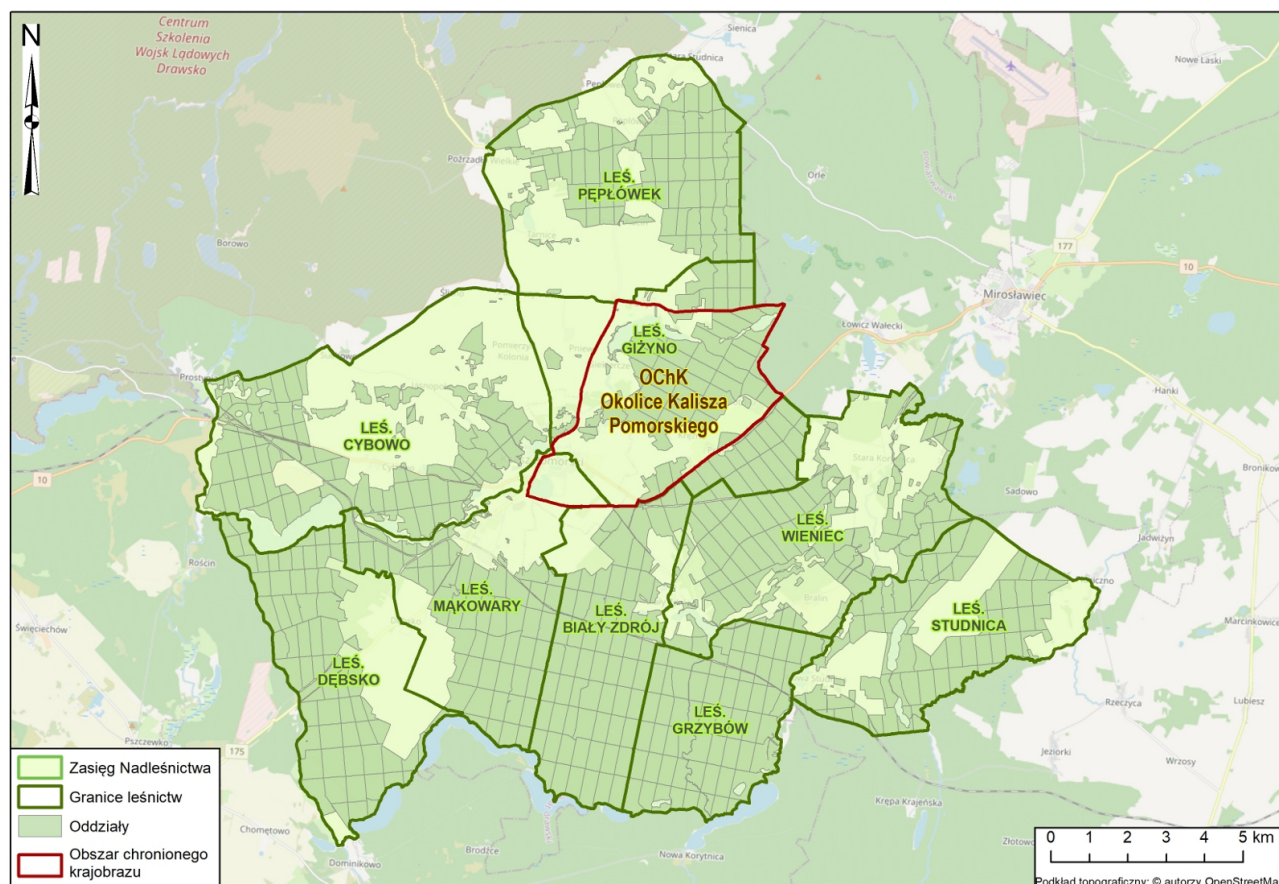

krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów na terenie OChK, do których należą:

- w zakresie ochrony ekosystemów leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk,
- w zakresie ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji,
- w zakresie ochrony ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności okalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi.

3.2.2. OChK Okolice Kalisza Pomorskiego

Obszar Chronionego Krajobrazu Okolice Kalisza Pomorskiego został utworzony na mocy Uchwały Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. w sprawie stref chronionego krajobrazu (Dz. Urz. WRN w Koszalinie Nr 9, poz. 49). Najnowszym aktem prawnym dotyczącym omawianego obszaru jest Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).

Ilustracja 9. OChK Okolice Kalisza Pomorskiego na tle gruntów w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 2246,60 ha i w całości znajduje się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, obejmując swoim zasięgiem częściowo Leśnictwo Giżyno oraz fragment gruntów w zasięgu terytorialnym Leśnictwa

Mąkowary. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa powierzchnia obszaru wynosi: 1054,62 ha (grunty leśne zalesione: 1029,11 ha, grunty nieleśne: 25,51 ha).

Obszar ten obejmuje w swym zasięgu fragment krajobrazu pojeziernego. Napotkać tu można rozległe powierzchnie roślinności takiego typu jak: łąki, pastwiska czy szuwały przy dolinie rzeki Młyńskiej, która płynie rynną polodowcową oraz jeziora takie jak: Giżyno wraz ze starodrzewiem buczynowym, Siekiercze – z wyjątkowo bogatą populacją gązda żółtego, Orle Małe, Bobrowo Małe i Duże oraz stawy rybne w dolinie Młynówki. Dodatkowym walorem przyrodniczym tego obszaru jest rozległy kompleks roślinności niskotorfowiskowej (dolina lewobrzeżnego dopływu Młyńskiej).

Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091) podaje ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów na terenie OChK, do których należą:

- w zakresie ochrony ekosystemów leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk,
- w zakresie ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji,
- w zakresie ochrony ekosystemów wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności kalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi.

3.3. Obszary Natura 2000

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie - Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej Dyrektywy powołuje się obszary specjalnej ochrony (OSO).
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako specjalnych obszarów ochrony (SOO).

Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się łącznie cztery obszary Natura 2000 w tym:

- dwa obszary specjalnej ochrony ptaków: Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016, Ostoja Drawska PLB320019,
- dwa specjalne obszary ochrony siedlisk: Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023, Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

3.3.1. Obszary specjalnej ochrony ptaków

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajdują się dwa obszary specjalnej ochrony ptaków, są nimi Obszar N2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 oraz Ostoja Drawska PLB320019.

Tabela 8. Obszary specjalnej ochrony ptaków na gruntach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Nazwa obszaru	Powierzchnia obszaru wg SDF (ha)	Powierzchnia* obszaru na gruntach zarządzanych przez N-ctwo (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski
Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016	190279,05	2302,86	15,07
Ostoja Drawska PLB320019	153906,15	0,89	0,006
Razem:	344185,20	2303,75	15,07
Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa (ha)	15284,81		

* powierzchnia podana w oparciu o aktualny materiał geodezyjny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

3.3.1.1. Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

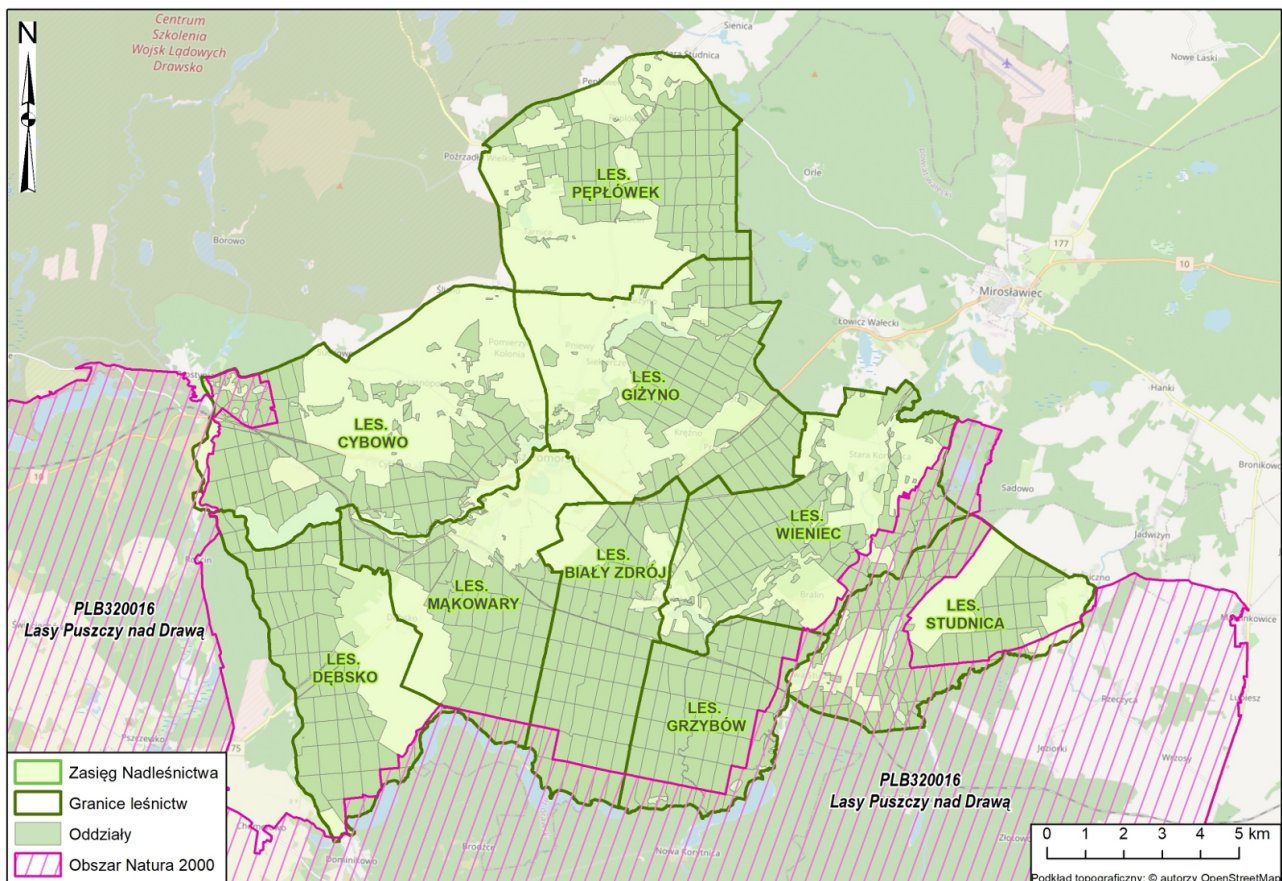
Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 wyznaczony został w 2007 r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 4596, Dz. U. Woj. Lubuskiego Poz. 2222, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego Poz. 8055).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022) obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 jest obszarem ochrony ptaków o powierzchni 190279,05 ha. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski znajduje się duży fragment tego obszaru o powierzchni 2032,86 ha (stanowią go grunty leśne o powierzchni 2147,94 oraz grunty nieleśne o pow. 154,92 ha). Obszar swoim zasięgiem obejmuje częściowo grunty Leśnictw Cybowo, Dębsko, Mąkowary, Biały Zdrój, Grzybów, Wieniec oraz Studnica.

Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą należy do największych obszarów Natura 2000 w kraju. Obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego porastającego równinę sandrową nad środkową i dolną Drawą, a także przyległe obszary pofałdowanych równin morenowych. Rzeźba terenu charakteryzuje się znaczną dynamiką, z uwagi na duży udział zagłębień wytopiskowych, rynien i dolin oraz obecność stromych stoków. Główną osią hydrograficzną obszaru jest Dolina Drawy. Najcenniejsza pod względem przyrodniczym jest jego centralna część, położona w widłach Drawy i jej dopływu Płocicznej. Obie rzeki mają bystry prąd i kręte koryta, płyną głęboko wciętymi dolinami o stromych skarpach. W obrębie obszaru znajdują się liczne jeziora, zróżnicowane pod względem trofizmu wód. Liczne są także oczka wodne oraz położone w zagłębieniach terenu oraz niewielkie torfowiska. W lasach Puszczy nad Drawą dominują bory sosnowe, znaczne powierzchnie zajmują także buczyny o charakterze naturalnym, z partiami starodrzewu. W dolinach rzecznych występują niewielkie fragmenty łągów, a na obrzeżach mis jeziornych olsy. W północno-zachodniej części obszaru, w okolicach Dobięgniewa, Recza i Drawna, znajdują się większe tereny bezleśne, zajęte głównie przez pola uprawne oraz łąki i pastwiska, a także niewielkie kompleksy stawów rybnych. W obrębie obszaru znajduje się w całości Drawieński Park Narodowy wraz z otuliną, fragmenty kilku obszarów chronionego krajobrazu, siedliskowe obszary Natura 2000 oraz liczne rezerваты przyrody (SDF, III 2022).

Wykaz gatunków stanowiących przedmioty ochrony (posiadających ocenę A, B lub C) w obszarze Natura 2000 (wg SDF, III 2022) zamieszczono w tabeli nr 9.

Ilustracja 10. Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Tabela 9. Zestawienie przedmiotów ochrony dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
1	A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	Ścisła	NIE	C	NIE
2	A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	Ścisła	TAK	C	NIE
3	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
4	A028	<i>Ardea cinerea</i>	czapla siwa	Ścisła	NIE	C	NIE
5	A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
6	A036	<i>Cygnus olor</i>	łąbędź niemy	Ścisła	NIE	B	NIE
7	A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łąbędź krzykliwy	Ścisła	TAK	C	NIE
8	A043	<i>Anser anser</i>	gęś gęgawa	Gatunek łowny	NIE	C	NIE
9	A067	<i>Bucephala clangula</i>	gągoł	Ścisła ¹⁾	NIE	B	TAK
10	A070	<i>Mergus merganser</i>	nurogęś	Ścisła ¹⁾	NIE	B	NIE
11	A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	Ścisła	TAK	C	NIE
12	A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
13	A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	TAK
14	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	Ścisła ²⁾	TAK	B	TAK
15	A081	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	Ścisła ¹⁾	TAK	C	TAK
16	A089	<i>Aquila pomarina</i>	orlik krzykliwy	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
17	A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	A	NIE
18	A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
19	A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	Ścisła	TAK	C	NIE
20	A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	Ścisła	TAK	C	TAK
21	A155	<i>Scolopax rusticola</i>	słonka	Gatunek łowny	NIE	B	TAK
22	A165	<i>Tringa ochropus</i>	samotnik	Ścisła ¹⁾	NIE	C	NIE
23	A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
24	A207	<i>Columba oenas</i>	siniak	Ścisła ¹⁾	NIE	C	NIE
25	A215	<i>Bubo bubo</i>	puchacz	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
26	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	sóweczka	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
27	A223	<i>Aegolius funereus</i>	włochatka	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
28	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	Ścisła	TAK	C	NIE
29	A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	Ścisła	TAK	B	TAK

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
30	A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	Ścisła ¹⁾	TAK	C	TAK
31	A320	<i>Ficedula parva</i>	mucholówka mała	Ścisła	TAK	C	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

** przy gatunkach, będących przedmiotami ochrony ocena wg SDF

*** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie danych otrzymanych z Nadleśnictwa Kalisz Pomorski oraz RDOŚ Szczecin (*Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014*)

1) gatunki wymagające ochrony czynnej

2) gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony, miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz wielkości stref ochrony

Drzewostany ponad 100-letnie oraz tworzące KO i KDO (tabela 10) w opisywanym obszarze Natura 2000 zajmują łącznie 234,00 ha. W tej grupie drzewostanów dominują drzewostany w klasie odnowienia (KO) zajmujące łącznie 97,56 ha. Gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna zajmująca około 83% powierzchni wszystkich opisywanych drzewostanów ponad 100-letnich.

Tabela 10. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

Gatunek panujący	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż.	KO	KDO	Razem [ha]	Razem [%]
SO	70,42	38,55	4,81	75,70	4,77	194,25	83,01
ŚW		1,07				1,07	0,46
BK		5,68				5,68	2,43
DB			0,97	1,66		2,63	1,12
GB	0,94	4,79				5,73	2,45
BRZ				20,20		20,20	8,63
OL	4,44					4,44	1,90
Razem [ha]	75,80	50,09	5,78	97,56	4,77	234,00	100,00
Razem [%]	32,39	21,41	2,47	41,69	2,04	100,00	

W tabeli nr 11 przedstawiono powierzchniową i miąższościową tabelę klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016.

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, na blisko 89% powierzchni tego obszaru gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna. Widoczny udział mają również olsza oraz brzoza zajmujące odpowiednio 6% i 2% powierzchni obszaru. Pozostałe gatunki mają mniejsze znaczenie i zajmują łącznie około 3% powierzchni omawianego obszaru. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, najliczniej reprezentowane są drzewostany III klasy wieku – zajmują 500,19 ha. Licznie są również drzewostany IV klasy wieku zajmujące 443,35 ha.

Tabela 11. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016

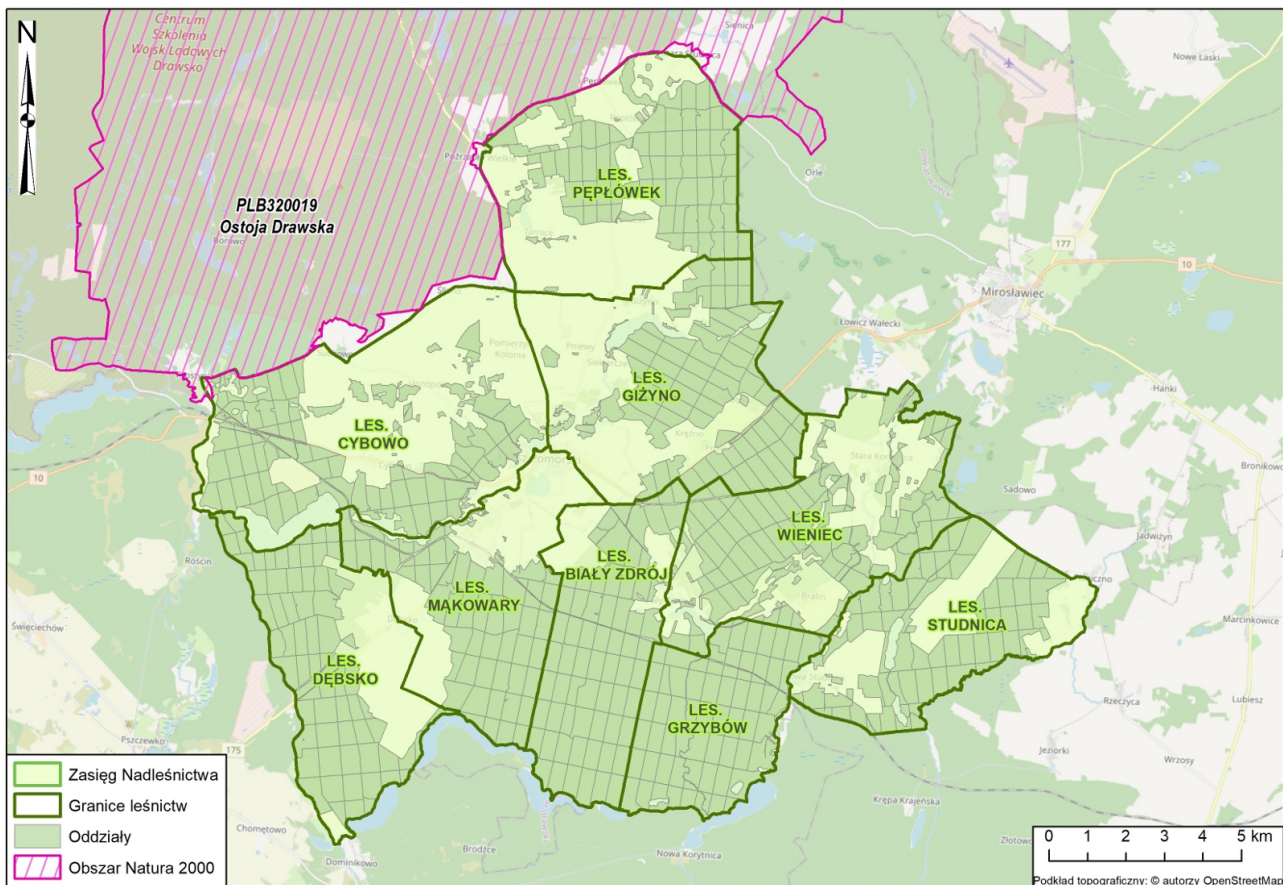
Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku											KO	KDO	Budowa przer.	Razem grunty		Procent		
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI				VII	VIII		zalesione	zales. i nie zales.
	plaż.	hał.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120				121-140	140 i wyż.			
	Powierzchnia w ha / miąższości w m ³																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
SO		20,68	0,45	1,35		107,71	111,68	153,67	227,14	198,84	246,21	224,21	157,13	148,93	75,30	70,42	38,55	4,81	75,70	4,77		1 845,07	1 867,55	88,83
		580		45	7 679	35	1 255	21 605	49 500	53 680	84 580	74 750	57 780	55 905	25 640	34 050	16 155	2 175	31 710	680		517 179	517 804	89,71
MD									0,49						1,06							1,55	1,55	0,07
									155						420							575	575	0,10
ŚW								0,50	8,49	2,82							1,07					12,88	12,88	0,61
					3			75	2 070	890							545					3 583	3 583	0,62
BK								5,70	4,00			2,43			2,97		5,68					20,78	20,78	0,99
					95			60				920			1 335		2 765					5 175	5 175	0,90
DB				4,34			5,09	1,66										0,97	1,66			9,38	13,72	0,65
				214	310			85										470	230			1 095	1 309	0,23
DB.S								2,43														2,43	2,43	0,12
					113			350														463	463	0,08
GB																	0,94	4,79				5,73	5,73	0,27
																	200	1 735				1 935	1 935	0,34
BRZ								2,42	3,54		6,44	9,82	2,54							20,20		44,96	44,96	2,14
					185			350	495		1 630	2 480	415						4 945			10 500	10 500	1,82
OL				2,83			7,38	8,71	7,88	9,75	27,64	29,02	18,20	10,01	6,96	4,44						129,99	132,82	6,32
				60	135		905	1 550	1 855	2 255	7 905	7 770	6 680	2 660	2 280	1 750						35 745	35 805	6,20
Razem		20,68	0,45	8,52	X	107,71	124,15	174,59	243,55	217,08	283,11	265,48	177,87	158,94	86,29	75,80	50,09	5,78	97,56	4,77		2 072,77	2 102,42	100,00
		580		319	8 520	35	2 160	24 000	52 080	58 005	95 005	85 920	64 875	58 565	29 675	36 000	21 200	2 645	36 885	680		576 250	577 149	100,00

3.3.1.2. Ostoja Drawska PLB320019

Obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 wyznaczony został w 2007 r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2674). Plan zadań ochronnych był zmieniany trzykrotnie w 2015, 2017 oraz 2022 roku. Aktualnie obowiązującym PZO ustanowione zostało Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 6 czerwca 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2591) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2878), które aktualizuje wyłącznie załącznik 4 obejmujący cele działań ochronnych.

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022) obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 jest obszarem ochrony ptaków o powierzchni 153906,15 ha. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski znajduje się niewielki fragment tego obszaru o powierzchni 0,89 ha (stanowią go wyłącznie grunty nieleśne).

Ilustracja 11. Obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Obszar jest jedną z największych w kraju ostoi ptaków, obejmującą swym zasięgiem najcenniejsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym fragmenty Pojezierza Drawskiego. Obszar ten, ukształtowany geologicznie przez lądolód skandynawski, charakteryzuje znaczne zróżnicowanie krajobrazowe. Występują tu liczne formy polodowcowe, jak wały moreny czołowej, ozy, jary oraz liczne doliny rzek i jeziora, głównie o charakterze jezior rynnowych i wytopiskowych. Można tu także spotkać także liczne wąwozy, parowy, bezodpływowe zbiorniki wodne, bagna i torfowiska. Na terenie chronionym występuje ponad 50 jezior różnej wielkości (ok. 6 % pow. terenu), które charakteryzują się urozmaiconą linią brzegową, często wysokimi brzegami porośniętymi lasami bukowymi i łęgami. Jeziora o niskich brzegach mają dobrze rozwinięte zbiorowiska roślinności wodnej. Największym i najgłębszym jeziorem jest Jezioro Drawsko o powierzchni 1872 ha i maksymalnej głębokości 79,7 m. Ważną rolę, łączącą poszczególne fragmenty obszaru, odgrywają rzeki ostoi. Największą rzeką jest Drawa, która wypływa z Rezerwatu Przyrody Dolina Pięciu Jezior. Ponadto, w ostoi biorą początek takie rzeki, jak: Dębica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Lasy ostoi (ok. 45 % pow. terenu) rozczłonkowane są licznymi terenami rolnymi: polami uprawnymi oraz łąkami i pastwiskami. Dominują tu bory sosnowe z niewielkim udziałem świerka. Mniejsze powierzchnie zajmują lasy bukowe, dębowe i olsy. Znaczna część terenu jest użytkowana rolniczo (SDF, III 2022).

Wykaz gatunków stanowiących przedmioty ochrony (posiadających ocenę A, B lub C) w obszarze Natura 2000 (wg SDF, III 2022) zamieszczono w tabeli nr 12.

Tabela 12. Zestawienie przedmiotów ochrony dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
1	A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek	Ścisła	NIE	C	NIE
2	A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	Ścisła	NIE	C	NIE
3	A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	Ścisła	TAK	C	NIE
4	A028	<i>Ardea cinerea</i>	czapla siwa	Ścisła	NIE	C	NIE
5	A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	Ścisła ^{1, 2)}	TAK	C	NIE
6	A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
7	A036	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	Ścisła	NIE	C	NIE
8	A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy	Ścisła	TAK	C	NIE
9	A043	<i>Anser anser</i>	gęś gęgawa	Gatunek łowny	NIE	C	NIE
10	A051	<i>Anas strepera</i>	krakwa	Ścisła ¹⁾	NIE	B	NIE
11	A052	<i>Anas crecca</i>	cyraneczka zwyczajna	Gatunek łowny	NIE	C	NIE
12	A055	<i>Anas querquedula</i>	cyranka	Ścisła ¹⁾	NIE	C	NIE
13	A067	<i>Bucephala clangula</i>	gągoł	Ścisła ¹⁾	NIE	B	NIE
14	A070	<i>Mergus merganser</i>	nurogęś	Ścisła ¹⁾	NIE	B	NIE
15	A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	Ścisła	TAK	C	NIE
16	A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	Ścisła ^{1, 2)}	TAK	C	NIE

Lp.	Kod gatunku	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Kategoria ochrony*	Gatunek z załącznika I Dyrektywy Ptasiej	Ogólnie**	Przedmiot ochrony występujący na gruntach w zarządzie N-ctwa w granicach obszaru N2000***
17	A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
18	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	Ścisła ²⁾	TAK	B	NIE
19	A081	<i>Circus aeruginosus</i>	blotniak stawowy	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
20	A089	<i>Aquila pomarina</i>	orlik krzykliwy	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
21	A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	A	NIE
22	A118	<i>Rallus aquaticus</i>	wodnik	Ścisła	NIE	C	NIE
23	A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
24	A123	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka	Ścisła	NIE	C	NIE
25	A125	<i>Fulica atra</i>	łyśka	Gatunek łowny	NIE	C	NIE
26	A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	Ścisła	TAK	C	NIE
27	A153	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	Ścisła	NIE	C	NIE
28	A155	<i>Scolopax rusticola</i>	słonka	Gatunek łowny	NIE	C	NIE
29	A165	<i>Tringa ochropus</i>	samotnik	Ścisła ¹⁾	NIE	C	NIE
30	A168	<i>Actitis hypoleucos</i>	brodziec piskliwy	Ścisła	NIE	C	NIE
31	A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
32	A207	<i>Columba oenas</i>	siniak	Ścisła ¹⁾	NIE	C	NIE
33	A215	<i>Bubo bubo</i>	puchacz	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	B	NIE
34	A223	<i>Aegolius funereus</i>	włochatka	Ścisła ^{1), 2)}	TAK	C	NIE
35	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	Ścisła	TAK	C	NIE
36	A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimerodek	Ścisła	TAK	C	NIE
37	A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	Ścisła ¹⁾	TAK	C	NIE
38	A320	<i>Ficedula parva</i>	muchotłówka mała	Ścisła	TAK	C	NIE
39	A391	<i>Phalacrocorax carbo</i>	kormoran	Częściowa	NIE	C	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

** przy gatunkach, będących przedmiotami ochrony ocena wg SDF

*** występowanie danego przedmiotu ochrony na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie danych otrzymanych z Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, oraz RDOŚ Szczecin

1) gatunki wymagające ochrony czynnej

2) gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony, miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz wielkości stref ochrony

W związku z tym, że opisywany obszar Natura 2000 na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo zajmują powierzchnie 0,89 ha, którą stanowią grunty nieleśne, nie przedstawiono powierzchniowej i miąższościowej tabeli klas wieku wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Ostoja Drawska.

3.3.2. Specjalne obszary ochrony siedlisk

Na terenie będącym w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajdują się dwa specjalne obszary ochrony siedlisk tj: Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 oraz Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Tabela 13. Zestawienie specjalnych obszarów ochrony siedlisk na gruntach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Nazwa obszaru	Powierzchnia obszaru wg SDF (ha)	Powierzchnia* obszaru na gruntach zarządzanych przez N-ctwo (ha)	Udział (%) w powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski
Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023	15046,70	148,93	0,97
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	74768,36	1737,49	11,37
Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa (ha)	15284,81		

* powierzchnia podana w oparciu o aktualny materiał geodezyjny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

3.3.2.1. Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023

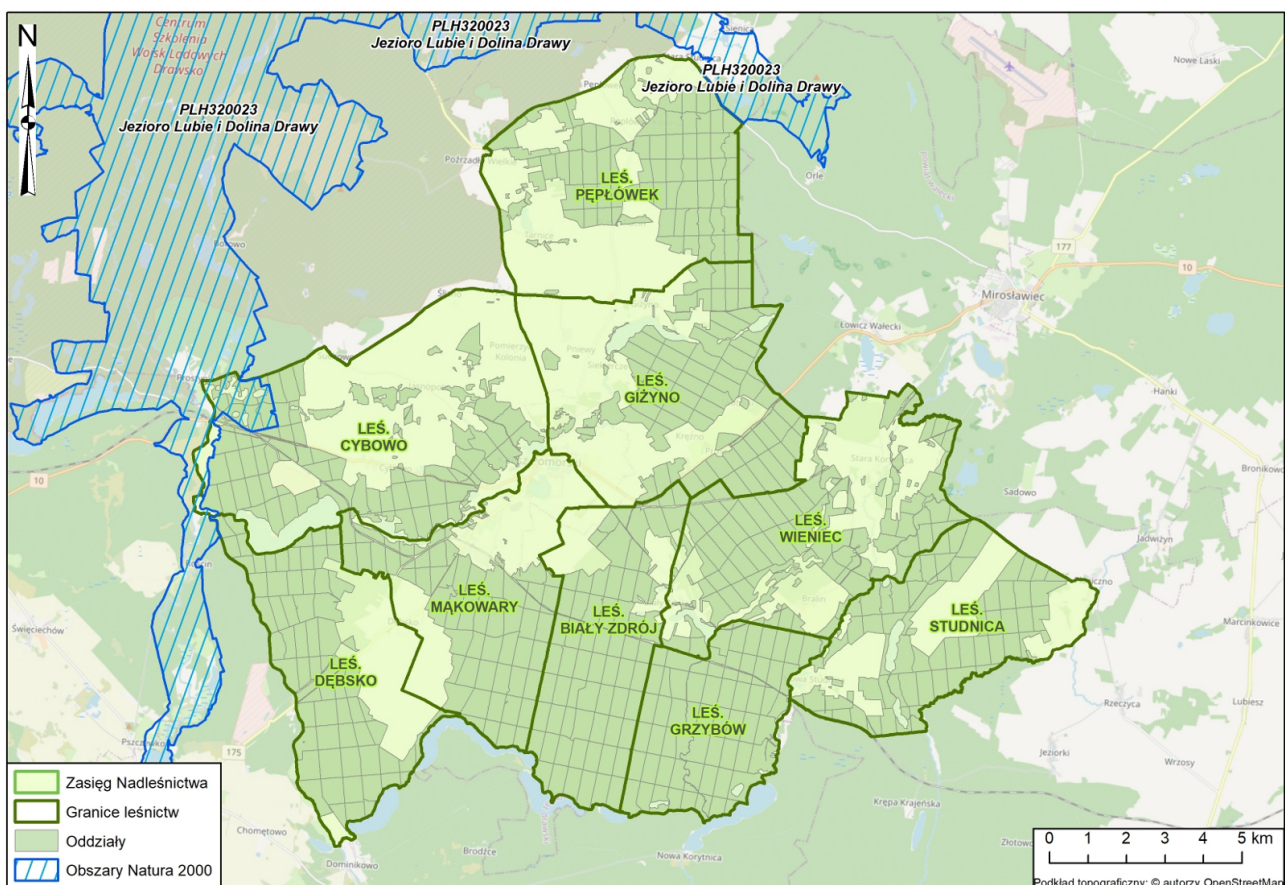
Obszar Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 został utworzony na mocy Decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 (Dz.U. 2021 poz. 1315).

Obszar Natura 2000 posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r., poz. 1928). PZO zostało zmienione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 12 grudnia 2019 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2019 r., poz. 6647).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022) Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 jest obszarem ochrony siedlisk o powierzchni 15046,70 ha. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski znajduje się fragment tego obszaru wyłącznie w Leśnictwie Cybowo o powierzchni 148,93 ha (grunty leśne: 138,29 ha, grunty nieleśne: 10,64 ha).

Jak podaje SDF (aktualizacja III 2022) obszar obejmuje jedno z największych jezior Pojezierza Drawskiego jezioro Lubie, przez które przepływa Drawa, oraz odcinek doliny Drawy i Starej Drawy poniżej jeziora, wraz z przyległymi łąkami i lasami, aż po jezioro Grażyna koło Drawna. W granicach obszaru znajdują się także: fragment doliny Studzienicy, z bardzo dobrze rozwiniętymi zjawiskami źródłkowymi oraz najlepiej w regionie wykształconymi płacami grądów, fragmenty Puszczy Drawskiej z rozproszonymi torfowiskami mszarnymi i jeziorkami dystroficznymi, a także płaty rozległych wrzosowisk na poligonie drawskim. Jezioro Lubie to jezioro sielawowe, ramienicowe (3140), z reliktową fauną wodnych bezkręgowców. Odznacza się unikatową różnorodnością

biologiczną związaną z tym siedliskiem: jest miejscem życia dwóch, bardzo rzadkich gatunków skorupiaków, uważanych za relikty polodowcowe: *Mysis relicta* i *Pallasea quadrispinosa*. Jezioro Lubie jest także cenną ostoją ptaków związanych z krajobrazem leśno-jeziornym, tak lęgowych jak i migrujących. Nad brzegiem rosną kwaśne buczyny i lasy olszowe o charakterze pośrednim między olsami i łągami. W lasach występują rozproszone torfowiska przejściowe i jeziorka dystroficzne z płem mszarnym. Dolina Drawy poniżej jeziora jest żłobiona w piaskach sandrowych, porośnięta lasami Puszczy Drawskiej. Brzegi rzeki urozmaicają przełomy i mielizny. Dolina jest wypełniona szuwarami, na linii rzeki znajduje się kilka eutroficznych jezior: Dębno Wielkie, Dębno Małe, Strunowo. W otoczeniu doliny występują także cenne płaty buczyn. Jest to teren niezaludniony - obszar poligonu wojskowego, jednak tylko na niewielkich fragmentach rzeka i jej dolina wchodzi w skład obiektów taktycznych. Na większej części do rzeki przylega szeroka strefa ochronna, izolująca od obszarów, gdzie odbywają się ćwiczenia; jednak Drawa spiętrzona w jezioro Zły Łęg stanowi także obiekt do szkolenia wojsk w zakresie forsowania przeszkody wodnej. Wśród lasów i wrzosowisk rozmieszczone są dobrze wykształcone torfowiska mszarne (7140) z rozległymi łanami turzycy bagiennej *Carex limosa*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*, z licznie występującymi: rosiczką okrągłolistną *Drosera rotundifolia*, modrzewnicą zwyczajną *Andromeda polifolia*, bagnem *Rhododendron tomentosum*. W jeziorkach dystroficznych rośnie pływacz pośredni *Utricularia intermedia*. Wykształciły się także torfowiska alkaliczne (7230), niektóre z nich mają wręcz charakter torfowisk nakredowych (7210). W kilku miejscach na torfowiskach przejściowych i mechowiskach rośnie lipiennik loesela *Liparis loeselii*, dla którego jest to jeden z najważniejszych obszarów w województwie zachodniopomorskim.

Ilustracja 12. Obszar Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Drzewostany ponad 100-letnie (tabela nr 14) w opisywanym obszarze Natura 2000 zajmują łącznie 17,93 ha. Wśród nich dominuje sosna zwyczajna występująca na powierzchni 16,02 ha co stanowi blisko 90 % udziału powierzchniowego drzewostanów ponad 100-letnich.

Tabela 14. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023

Gatunek panujący	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż.	KO	KDO	Razem [ha]	Razem [%]
SO	11,69	4,33				16,02	89,34
OL	1,91					1,91	10,66
Razem [ha]	13,60	4,33				17,93	100,00
Razem [%]	75,85	24,15				100,00	

W tabeli nr 15 przedstawiono zestawienie powierzchniowe i miąższościowe klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023. Na ponad 91% powierzchni tego obszaru gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna. Olsza występuje na około 6% natomiast dąb szypułkowy na około 2% powierzchni. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, najliczniej reprezentowane są drzewostany II klasy wieku – zajmują około 35 ha, liczne są także drzewostany w III klasie wieku, które zajmują powierzchnie około 32 ha.

Tabela 15. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023

Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem grunty		Procent
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII				zalesione	zales. i nie zales.	
	plaz.	hal.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	140 i wyż.						
Powierzchnia w ha / miąższości w m ³																								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
SO						19,07	3,94	10,95	21,70	14,20	14,71	17,11	4,02		2,42	11,69	4,33					124,14	124,14	91,51
					799			1 380	4 665	3 820	5 145	6 230	1 505		1 100	4 540	1 795					30 979	30 979	90,91
DB.S								2,43														2,43	2,43	1,79
					113			350														463	463	1,36
BRZ												0,90										0,90	0,90	0,66
												155										155	155	0,45
OL										2,81	0,75	2,72				1,91						8,19	8,19	6,04
										645	325	775				735						2 480	2 480	7,28
Razem					X	19,07	3,94	13,38	21,70	17,01	15,46	20,73	4,02		2,42	13,60	4,33					135,66	135,66	100,00
					912			1 730	4 665	4 465	5 470	7 160	1 505		1 100	5 275	1 795					34 077	34 077	100,00

Wykaz siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w omawianym obszarze wg SDF, III 2022 zamieszczono w tabeli nr 16, natomiast gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 16. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023

Lp.	Kod siedliska	Nazwa siedliska	Siedlisko priorytetowe	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego przed weryfikacją BULiGL Szczecinek	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego
1	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i> (jeziora ramienicowe)	NIE	B	NIE	-	-
2	3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	NIE	B	NIE	-	-
3	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	NIE	B	NIE	-	-
4	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	NIE	B	NIE	-	-
5	4030	Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion</i> , <i>Pohlio-Callunion</i> , <i>Calluno-Arcostaphylion</i>)	NIE	A	NIE	-	-
6	6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostyilion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczna (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	NIE	C	NIE	-	-
7	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	NIE	C	NIE	-	-
8	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	NIE	B	NIE	-	-
9	7210	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)	TAK	B	NIE	-	-
10	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	NIE	C	NIE	3,78	BRAK
11	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	NIE	C	NIE	-	-
12	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati Fagenion</i>)	NIE	C	NIE	-	-
13	9160	Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	NIE	C	NIE	-	-
14	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	NIE	C	NIE	-	-
15	91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne*	TAK	B	NIE	-	-

Lp.	Kod siedliska	Nazwa siedliska	Siedlisko priorytetowe	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego przed weryfikacją BULiGL Szczecinek	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego
16	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	TAK	A	TAK	7,71	7,05
Razem:						11,49	7,05

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

Tabela 17. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Rośliny					
1	1903	<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	B	NIE
2	6216	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	Haczykowiec błyszczący	B	NIE
Zwierzęta					
3	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	C	NIE
4	1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa	C	NIE
5	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	C	TAK
6	1096	<i>Lamperta planeri</i>	Minóg strumieniowy	C	NIE
7	1099	<i>Lamperta fluviatilis</i>	Minóg rzeczny	C	NIE
8	1149	<i>Cobitis taenia</i>	Koza pospolita	C	NIE
9	1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	C	NIE
10	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	B	NIE
11	1188	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	C	TAK
12	1337	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski	B	NIE
13	1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk	B	NIE
14	1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra europejska	B	NIE
15	2647	<i>Bison bonasus</i>	Żubr europejski	B	NIE
16	5339	<i>Rhodeus amarus</i>	Różanka europejska	C	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

**występowanie danego gatunku na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie dokumentacji planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 oraz danych otrzymanych od Nadleśnictwa

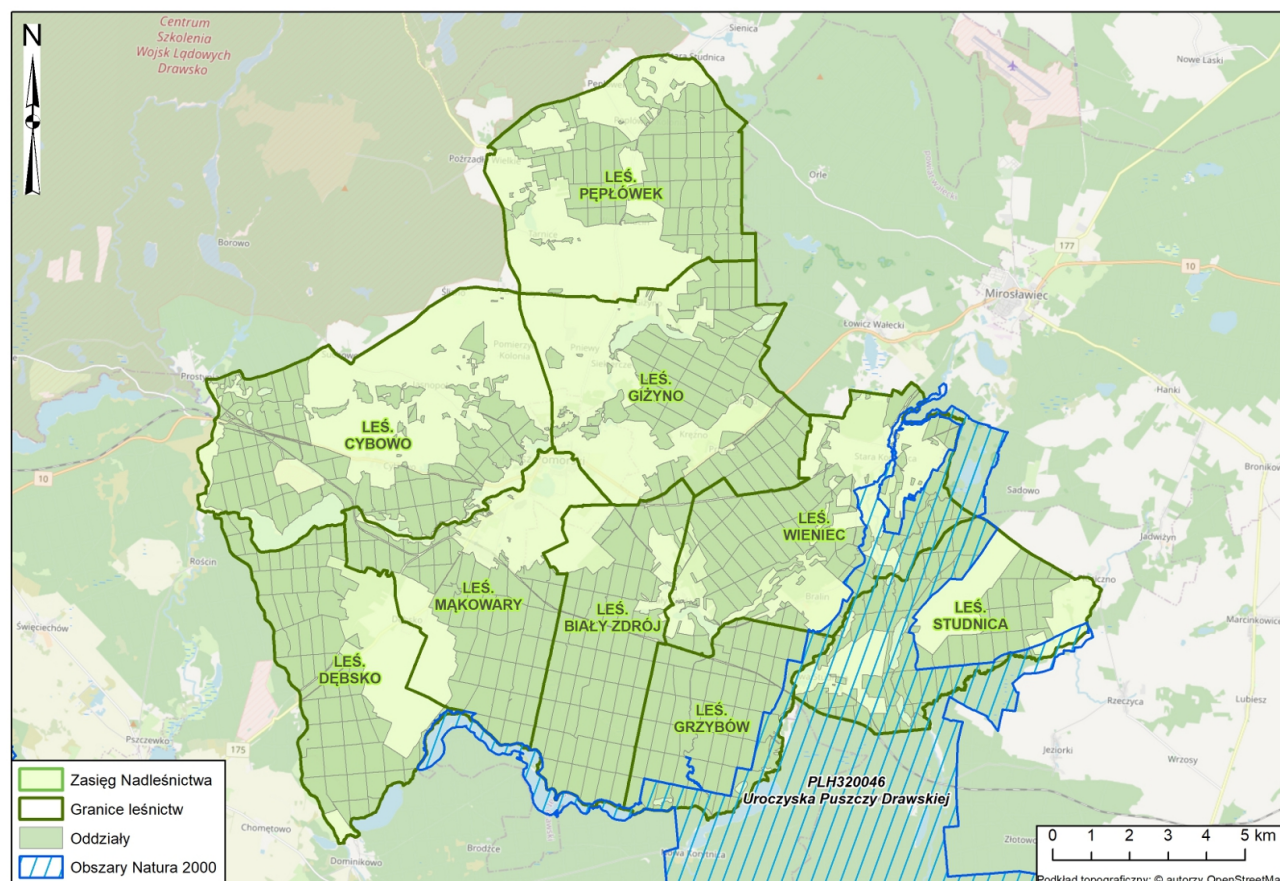
3.3.2.2. Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 został utworzony na mocy Decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 września 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Uroczyska Puszczy Drawskiej (PLH320046).

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2022r. Poz. 5136, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2022 r. Poz. 2344, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2022r. Poz. 8416).

Według danych znajdujących się w standardowym formularzu danych (SDF, III 2022 Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 jest obszarem o powierzchni 74768,36 ha. Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski znajduje się fragment tego obszaru o powierzchni 1737,49 ha (grunty leśne: 1584,26 ha, grunty nieleśne: 153,23 ha).

Jak podaje SDF (III 2022) ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie - 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Na terenie ostoi rozproszone są liczne, mało powierzchniowe ale bardzo cenne torfowiska przejściowe i kilka dobrze zachowanych torfowisk alkalicznych.

Ilustracja 13. Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 w zasięgu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Drzewostany ponad 100-letnie w opisywanym obszarze Natura 2000 zajmują łącznie 208,97 ha. Na około 83% powierzchni występuje sosna, natomiast 9% stanowi brzoza, udział pozostałych gatunków jest dużo mniejszy. Prawie połowa opisywanych drzewostanów 100-letnich jest obecnie w klasie odnowienia (KO).

Tabela 18. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Gatunek panujący	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż.	KO	KDO	Razem [ha]	Razem [%]
SO	54,09	32,83	4,81	75,70	4,77	172,20	82,40
BK		5,68				5,68	2,72
DB			0,97	1,66		2,63	1,26
GB	0,94	4,79				5,73	2,74
BRZ				20,20		20,20	9,67
OL	2,53					2,53	1,21
Razem [ha]	57,56	43,30	5,78	97,56	4,77	208,97	100,00
Razem [%]	27,54	20,72	2,77	46,69	2,28	100,00	

W tabeli nr 19 przedstawiono zestawienie powierzchniowe i miąższościowe klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046. Na ponad 85% powierzchni tego obszaru gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna. Drugim gatunkiem pod względem udziału powierzchniowego jest olsza występująca na ponad 8% powierzchni. Udział pozostałych gatunków jest niewielki, wśród tej grupy dominuje brzoza z około 2% udziałem, buk z 1% udziałem oraz dąb także z 1% udziałem. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową, najliczniej reprezentowane są drzewostany III klasy wieku zajmujące 358,71 ha.

Tabela 19. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gatunków panujących dla drzewostanów w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Gatunek panujący	Grunty leśne niezalesione				Przestoje na gr. zales.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem grunty		Procent	
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo-stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	zalesione		zales. i nie zales.
	plaz.	hal.,zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				140 i wyż.			
Powierzchnia w ha / miąższości w m ³																								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
SO		20,68	0,22	1,91		75,81	102,83	131,74	155,95	144,58	161,01	99,56	129,55	62,05	72,88	54,09	32,83	4,81	75,70	4,77		1 308,16	1 330,97	85,73
		580		76	6 407	35	1 255	18 490	33 670	38 845	53 190	30 450	47 055	24 360	24 540	27 580	13 985	2 175	31 710	680		354 427	355 083	86,41
MD															1,06							1,06	1,06	0,07
															420							420	420	0,10
ŚW									0,50	8,49	2,82											11,81	11,81	0,76
					3				75	2 070	890											3 038	3 038	0,74
BK								4,57	4,00							2,97		5,68				17,22	17,22	1,11
					85										1 335		2 765					4 185	4 185	1,02
DB				4,34			5,09	1,66										0,97	1,66			9,38	13,72	0,88
				214	310			85										470	230			1 095	1 309	0,32
GB																	0,94	4,79				5,73	5,73	0,37
																	200	1 735				1 935	1 935	0,47
BRZ								2,42	3,54		6,44	3,55	1,41							20,20		37,56	37,56	2,42
					85			350	495		1 630	1 140	110						4 945			8 755	8 755	2,13
OL				2,83			7,38	8,71	7,88	9,73	25,64	25,89	18,20	10,01	15,73	2,53						131,70	134,53	8,66
				60	135		905	1 550	1 855	2 475	7 140	6 850	6 680	2 660	4 860	1 015						36 125	36 185	8,81
Razem		20,68	0,22	9,08	X	75,81	115,30	149,10	171,87	162,80	195,91	129,00	149,16	72,06	92,64	57,56	43,30	5,78	97,56	4,77		1 522,62	1 552,60	100,00
		580		350	7 025	35	2 160	20 475	36 095	43 390	62 850	38 440	53 845	27 020	31 155	28 795	18 485	2 645	36 885	680		409 980	410 910	100,00

Wykaz siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w omawianym obszarze (wg SDF, III 2022) zamieszczono w tabeli nr 20, natomiast gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 20. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Lp.	Kod siedliska	Nazwa siedliska	Siedlisko priorytetowe	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego przed weryfikacją BULiGL Szczecinek	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego
1	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łakami ramienic <i>Charetea</i> (jeziora ramienicowe)	NIE	B	NIE	-	-
2	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	NIE	B	TAK	10,70	10,70
3	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	NIE	B	TAK	0,66	0,66
4	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	NIE	A	NIE	-	-
5	6120	Cieplolubne, śródładowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	TAK	C	NIE	0,66	BRAK
6	6410	zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	NIE	C	NIE	-	-
7	6430	Ziolorośla górskie (<i>Adenostylon alliariae</i>) i ziolorośla nadrzeczna (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	NIE	C	NIE	-	-
8	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i>	NIE	C	TAK	56,04	7,12
9	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	TAK	B	TAK	BRAK	2,95
10	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	NIE	B	TAK	26,40	8,70
11	7210	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)	TAK	C	NIE	-	-
12	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	NIE	B	TAK	53,63	15,49
13	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	NIE	B	TAK	7,91	5,59
14	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati Fagenion</i>)	NIE	B	TAK	BRAK	2,97
15	9160	Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	NIE	B	TAK	8,75	6,70
16	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	NIE	B	NIE	1,10	BRAK
17	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	NIE	B	NIE	-	-

Lp.	Kod siedliska	Nazwa siedliska	Siedlisko priorytetowe	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego przed weryfikacją BULiGL Szczecinek	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego
18	91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne*	TAK	B	TAK	6,62	7,31
19	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	TAK	B	TAK	82,64	77,61
20	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	NIE	C	NIE	-	-
Razem:						255,11	145,80

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

Tabela 21. Zestawienie gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
Rośliny					
1	1831	<i>Luronium natans</i>	Elisma wodna	C	NIE
2	1903	<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	C	NIE
3	6216	<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	Haczykowiec błyszczący	C	NIE
Zwierzęta					
4	1013	<i>Vertigo geyeri</i>	Poczwarówka Geyera	B	NIE
5	1014	<i>Vertigo angustior</i>	Poczwarówka zwężona	B	TAK
6	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	Poczwarówka jajowata	B	TAK
7	1032	<i>Unio crasus</i>	Skójka gruboskorupowa	B	NIE
8	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	B	NIE
9	1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa	B	NIE
10	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	B	NIE
11	1084	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa	C	NIE
12	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz	C	NIE
13	1096	<i>Lamperta planeri</i>	Minóg strumieniowy	B	NIE
14	1106	<i>Salmo salar</i>	Łosoś szlachetny	B	NIE
15	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	Piskorz	B	NIE
16	1149	<i>Cobitis taenia</i>	Koza pospolita	B	NIE
17	1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	B	NIE
18	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	B	NIE
19	1188	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	B	NIE

Lp.	Kod	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ogólnie*	Przedmioty ochrony występujący na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa w granicach obszaru Natura 2000**
20	1220	<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	B	NIE
21	1324	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży	B	NIE
22	1337	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski	C	TAK
23	1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk	B	NIE
24	1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra europejska	C	TAK
25	4056	<i>Anisus vorticulus</i>	Zatoczek łamliwy	C	NIE
26	5339	<i>Rhodeus amarus</i>	Różanka europejska	B	NIE

Objaśnienia do tabeli:

* na podstawie SDF

**występowanie danego gatunku na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w granicach obszaru Natura 2000 określono na podstawie dokumentacji planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 oraz danych otrzymanych od Nadleśnictwa oraz RDLP

3.4. Pomniki przyrody

Podstawą prawną tworzenia pomników przyrody w Polsce jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 40 przytoczonej Ustawy pomnikami przyrody są: „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Aktualne zestawienie istniejących pomników przyrody występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski przedstawiono w tabeli nr 22.

Tabela 22. Zestawienie istniejących pomników przyrody na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski

Lp.	Rodzaj	Gatunek	Podstawa prawna	Położenie		Opis obiektu					Uwagi
				Oddział, pododdział	Obręb ewid., Gmina, Leśnictwo	Wiek	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Stan zdrowotny*	Ilość (szt.)	
1	Drzewo	Wiąz pospolity	Uchwała Nr XXIV/166/12 Rady Miejskiej w Kaliszu Pomorskim z dnia 5 kwietnia 2012 r. W sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Kalisz Pomorski (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1166 z 25.05.2012)	318n	Bralin, Kalisz Pomorski, Grzybów	180	328	28	2	1	-
2	Grupa drzew	Sosna zwyczajna	Uchwała Nr XXIV/166/12 Rady Miejskiej w Kaliszu Pomorskim z dnia 5 kwietnia 2012 r. W sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Kalisz Pomorski (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1166 z 25.05.2012)	384f	Dębsko Kalisz Pomorski Dębsko	172 172	336 251	28 29	2 2	2	Nazwa własna: "Sosny Dębskie"
3	Drzewo	Jodła pospolita	Uchwała Nr XXIV/166/12 Rady Miejskiej w Kaliszu Pomorskim z dnia 5 kwietnia 2012 r. W sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Kalisz Pomorski (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1166 z 25.05.2012)	426g	Jasнопole Kalisz Pomorski Cybowo	167	275	34	1	1	
4	Grupa drzew	Dąb bezszypułkowy	Zarządzenie Nr 28/90 Wojewody Piłskiego z dnia 25 kwietnia 1990 r. W sprawie uznania za pomniki przyrody. (Dz. Urz. Woj. Piłskiego nr 16 poz. 199 z 25.05.1990., zm nr 14, poz. 52 z 1996 r.)	556f	Płociczno Tucžno Studnica	230	386	6	5	2	
5	Drzewo	Jałowiec pospolity	Zarządzenie Nr 28/90 Wojewody Piłskiego z dnia 25 kwietnia 1990 r. W sprawie uznania za pomniki przyrody. (Dz. Urz. Woj. Piłskiego nr 16 poz. 199 z 25.05.1990., zm nr 14, poz. 52 z 1996 r.)	538k	Płociczno Tucžno Studnica	140	88	13	5	1	

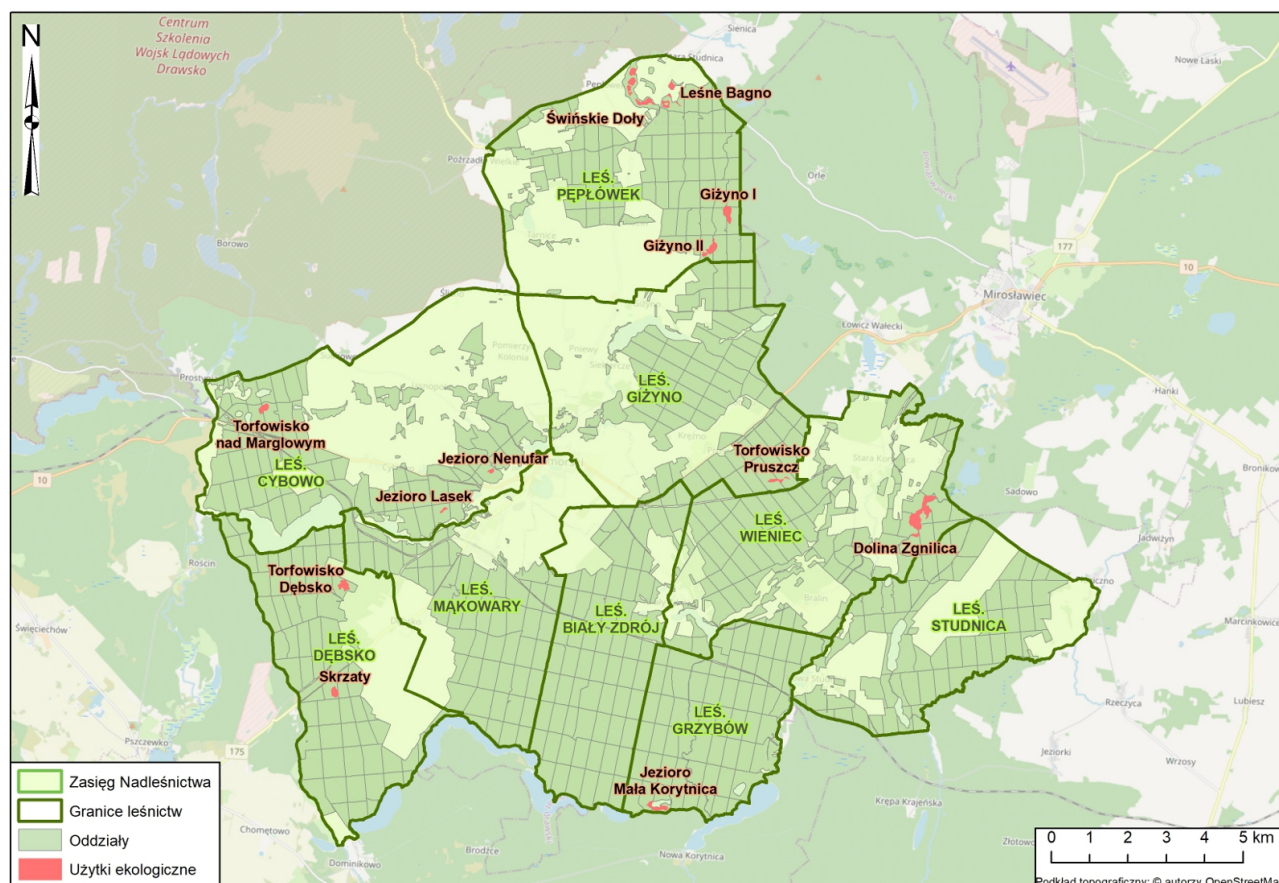
* Stan zdrowotny pomników przyrody ożywionej przedstawiony wg uproszczonej skali Pacyniaka i Smólskiego:

- 1 – drzewo zdrowe, bez ubytków i obecności szkodników,
- 2 – drzewo z częściowo obumierającymi cięszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami,
- 3 – drzewo mające w 50% obumarłą koronę lub pień, w znacznym stopniu zaatakowane przez szkodniki,
- 4 – drzewo mające w 70% obumarłą koronę lub pień, z dużymi ubytkami tkanki drzewnej,
- 5 – drzewo mające w ponad 70% obumarłą koronę lub pień, z licznymi dziuplami oraz drzewo martwe.

3.5. Użytki ekologiczne

Podstawą prawną tworzenia użytków ekologicznych w Polsce jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 42 tej ustawy użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Ilustracja 14. Użytki ekologiczne na tle gruntów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski występują użytki ekologiczne na łącznej powierzchni 75,52 ha. Użytki ekologiczne na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski powołane zostały: Uchwałą Nr XXIV/167/12 Rady Miejskiej w Kaliszu Pomorskim z dnia 5 kwietnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. 2012, poz. 1167). Uchwała w stosunku do użytków ekologicznych zakazuje:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym i przeciwpowodziowym albo budową, odbudową utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej go-spodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin oraz zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

Celem ochrony wszystkich użytków ekologicznych jest zachowanie cennych fragmentów środowiska przyrodniczego, mającego duże znaczenie dla różnorodności biologicznej.

Zestawienie użytków ekologicznych zgodnych z ewidencją gruntów N-ctwa Kalisz Pomorski, która została przygotowana na podstawie powszechnej ewidencji prowadzonej przez PODGiK według najnowszych adresów leśnych dla Nadleśnictwa znajduje się w tabeli nr 23.

Tabela 23. Zestawienie istniejących użytków ekologicznych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa	Adres leśny	Gmina, Leśnictwo	Pow. (ha)	Rodzaj pow. SILP	Opis obiektu
1	Dolina Zgnilica	169b, 169i, 170a, 186a, 187a	Kalisz Pomorski, Wieniec	21,94	E-N	Kompleks rozległych bagien oraz zespół roślinności wodnej i bagiennej oraz ochrona gatunków chronionych
2	Giżyno I	54d, f	Kalisz Pomorski, Pęplówek	6,24	E-N	Ochrona gatunków flory zagrożonych wymarciem
3	Giżyno II	69c	Kalisz Pomorski, Pęplówek	6,18	E-N	Ochrona gatunków flory zagrożonych wymarciem
4	Jeziorko Lasek	475f	Kalisz Pomorski, Cybowo	1,08	E-N	Ochrona kompleksu bagiennego oraz występowanie flory gatunków rzadkich
5	Jeziorko Mała Korytnica	360f, 361g	Kalisz Pomorski, Grzybów	5,10	E-N	Ochrona kompleksu rozległych bagien oraz zespołów roślinności wodnej i bagiennej oraz gatunków chronionych
6	Jeziorko Nenufar	457f	Kalisz Pomorski, Cybowo	1,23	E-N	Ochrona licznych gatunków flory polskiej objętych ochroną prawną
7	Leśne Bagno	4b, d, h, l	Kalisz Pomorski, Pęplówek	5,36	E-N	Ochrona unikatowego obszaru bagiennego z gatunkiem chronionym flory oraz występowaniem płazów
8	Skrzaty	371c, d	Kalisz Pomorski, Dębsko	3,71	E-N, E-WS	Ochrona unikatowego obszaru torfowo-bagiennego z szeregiem przedstawicieli flory polskiej objętych ochroną prawną
9	Torfowisko Dębsko	507b	Kalisz Pomorski, Dębsko	5,30	E-N	Ochrona unikatowego obszaru torfowo-bagiennego z szeregiem przedstawicieli flory polskiej objętych ochroną prawną

Lp.	Nazwa	Adres leśny	Gmina, Leśnictwo	Pow. (ha)	Rodzaj pow. SILP	Opis obiektu
10	Torfowisko nad Marglowym	414f	Kalisz Pomorski, Cybowo	3,78	E-N	Ochrona unikatowego obszaru torfowo-bagiennego z szeregiem przedstawicieli flory polskiej objętych ochroną prawną
11	Torfowisko Pruszcz	136g, i, 137h	Kalisz Pomorski, Giżyno	2,59	E-N	Ochrona wąskiego pasa torfowisk wysokich na długości ok. 400 m i szerokości (10-40 m) z niewielkim lustrem wody a także roślinnością wodno-błotną i płazami
12	Świńskie Doły	5-d, h, j, k, l	Kalisz Pomorski, Pęplówek	13,01	E-N, E-WS	Ochrona kompleksu rozległych torfowisk oraz zespołów roślinności wodnej i bagiennej, jak również bytujących na tym obszarze różnych przedstawicieli fauny polskiej. Siedlisko obszaru stanowią fragmenty starodrzewia dębowego w wieku ponad 115 lat oraz dwóch niewielkich jezior. Występują tu gatunki flory o szczególnym znaczeniu i wymagające ochrony prawnej

3.6. Stanowiska gatunków chronionych

Zgodnie z art 46.1.2 Ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Aktualnie obowiązującymi rozporządzeniami, określającymi listy gatunków chronionych roślin, grzybów i zwierząt są:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.),

Według powyższych rozporządzeń ustalono listy gatunków roślin, grzybów i zwierząt występujących na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, które są:

- objęte ochroną częściową,
- objęte ochroną ścisłą,
- objęte ochroną ścisłą, wymagające ochrony czynnej.

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski stwierdzono następujące ilości chronionych gatunków grzybów wraz z porostami, roślin i zwierząt:

- 6 gatunków grzybów wraz z porostami,
- 9 gatunków mchów oraz 1 rodzaj (*Sphagnum sp.*),
- 4 gatunki paprotników oraz 1 rodzaj (*Lycopodium sp.*) i 1 rodzina (*Lycopodiaceae*),
- 22 gatunki roślin nasiennych oraz 2 rodzaje (*Drosera sp.*, *Epipactis sp.*)
- 10 gatunków bezkręgowców,
- 1 gatunek ryb,
- 12 gatunków płazów,
- 5 gatunków gadów,
- 52 gatunki ptaków,
- 11 gatunków ssaków oraz 1 rodzaj (*Myotis sp.*).

Poniżej w tabelach od nr 24 do nr 33 zestawiono obserwowane na terenie Nadleśnictwa chronione gatunki grzybów, porostów, roślin i zwierząt objętych ochroną. Lokalizacje wybranych chronionych gatunków grzybów (wraz z porostami) roślin i zwierząt przedstawiono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski 1:50 000” oraz na „Mapie przeglądowej obszarów chronionych i funkcji lasu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski 1:50 000”.

3.6.1. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Tabela 24. Chronione gatunki grzybów wraz z porostami

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Cladonia arbuscula</i>	chrobotek leśny	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	422d 423b 450f 451c	CP TP TW TP	Utrzymanie przerywanego zwarcia drzewostanów
2	<i>Cladonia rangiferina</i>	chrobotek reniferowy	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	96a 414k 434d 430c 423b 451i	TP TW TP TP TP TW	Utrzymanie przerywanego zwarcia drzewostanów
3	<i>Inonotus obliquus</i>	błyskoporek podkorowy	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	125b	TW, AGROT, ODN-IIP	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębного, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego należy lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
4	<i>Hypogymnia tubulosa</i>	pustulka rurkowata	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	121a	TP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych
5	<i>Usnea filipendula</i>	brodaczką zwyczajną	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	127Aa	TW, AGROT, ODN-IIP	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębного, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego należy lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
6	<i>Usnea hirta</i>	brodaczką kępkową	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	122a 129d	IB, AGROT, ODN-ZRB -	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębного, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego należy lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
-	<i>Cladonia sp.</i>	chrobotki - rodzaj	ściśła/częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023 BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych	-	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1408)

3.6.2. Chronione gatunki roślin

Tabela 25. Chronione gatunki mchów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Dicranum polysetum</i>	widłoząb kędzierzawy	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-
2	<i>Dicranum scoparium</i>	widłoząb miotłowy	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-
3	<i>Hylocomium splendens</i>	gajnik Isniący	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-
4	<i>Leucobryum glaucum</i>	bielistka siwa	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	457f	-	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
5	<i>Pleurozium schreberi</i>	roketnik pospolity	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)		gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych
6	<i>Polytrichum commune</i>	płatnik pospolity	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	426p 442a 443c 457f	TW TP TP -	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Zaleca się pozostawiać biogrupy starodrzewia z bujną i bogatą w gatunki warstwą mszystą.
7	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	brodawkowiec czysty	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
8	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	piórosz pierzasty	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-
9	<i>Sphagnum fallax</i>	torfowiec kończysty	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	457f	-	Prowadzić ochronę zachowawczą torfowisk. Zalecany jest monitoring torfowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych.
-	<i>Sphagnum sp.</i>	torfowiec - rodzaj	częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	540i 545d 546h 547g 547h 547n 548i 549i 550c 550d 550f 556b 557a 559b 560c 560i 560k 570b 570j 570k 570l 576c 577b 577c 583d 584d 584h	- - - - - - BRAK WSK BRAK WSK - - - - - - - - - - - - - - - CP TP - - - - BRAK WSK BRAK WSK TP - -	Prowadzić ochronę zachowawczą torfowisk. Zalecany jest monitoring torfowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych Zaleca się pozostawiać biogrupy starodrzewia z bujną i bogatą w gatunki warstwą mszystą.

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1409)

Tabela 26. Chronione gatunki paprotników

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Botrychium lunaria</i>	podejrzon księżycowy	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	187f	TP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych
2	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	widlicz spłaszczony	częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	553c 556g	IIIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ BRAK WSK	Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębnego, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego zaleca się lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
3	<i>Lycopodium annotinum</i>	widlak jałowcowaty	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych		Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębnego, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego zaleca się lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
4	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	nasiężrzył pospolity	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	414f 577c	- BRAK WSK	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
-	<i>Lycopodiaceae</i>	widlakowate - rodzina	ścista/częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	448c 449c 548d 549d 549k	TP TP BRAK WSK AGROT, ODN-ZRB, PIEL BRAK WSK	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
-	<i>Lycopodium sp.</i>	widłak - rodzaj	ścista/częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1409)

Tabela 27. Chronione gatunki roślin nasiennych

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Andromeda polifolia</i>	modrzewnica zwyczajna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	54d 54f 69c 169b 170a 187a 360f 361g 371c 371d 547h 550d 550f 559b 570l 576c	- - - - - - - - - - - - - - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
2	<i>Carex arenaria</i>	turzyca piaszkowa	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	403b 403c	TP BRAK WSK	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
3	<i>Carex dioica</i>	turzyca dwupienna	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169b 360f 361g	- - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
4	<i>Cladium mariscus</i>	kłóc wiechowata	ścista (3)	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	360f 361g 416c	- - -	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej. Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
5	<i>Dactylorhiza incarnata subsp. ochroleuca</i>	kukułka krwista żółtawa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169b 414f 465r	- - BRAK WSK	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
6	<i>Daphne mezereum</i>	wawrzynek wilczelyko	częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	570d 577a 577b 577c 577d 577h 583d 583f 584a	BRAK WSK TP BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK TP BRAK WSK TP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
7	<i>Drosera rotundifolia</i>	rosiczka okrągłolistna	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022 - Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	54d 54f 69c 136i 137h 169b 264c 360f 361g 371c 371d 414f 457f 475f 507b	- - - - - - - - - - - - - - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest monitoring stanowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych
8	<i>Epipactis helleborine</i>	kruszczyk szerokolistny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169f	BRAK WSK	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest monitoring stanowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych
9	<i>Epipactis palustris</i>	kruszczyk błotny	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
10	<i>Helichrysum arenarium</i>	kocanki piaskowe	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169b 170a 187a 360f 361g 529a 537i 545b	- - - - - TW TW TW	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
11	<i>Ledum palustre</i>	bagno zwyczajne	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	4l 5d 5g 56c 69c 94b 233c 312b 371c 371d 547g 547h 548a 548h 548i 548j 549i 570d 570l 576c 584h	- - BRAK WSK - - - - - IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ , BRAK WSK - - - - - BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK - BRAK WSK BRAK WSK - -	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym. W przypadku użytkowania rębego, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego zaleca się lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
12	<i>Lilium martagon</i>	lilia złotogłów	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	268n	TP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym
13	<i>Lonicera periclymenum</i>	wiciokrzew pomorski	częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	29h 29i	TW CP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
14	<i>Menyanthes trifoliata</i>	bobrek trójlistkowy	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022 - Dane z RDOŚ Szczecin 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	69c 137h 169b 170a 187a 205a 360f 361g 371c 371d 414f 457f 560i 560k 570b 570k 571b	- - - - - TP - - - - - - - - CP - BRAK WSK	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym
15	<i>Nymphaea alba</i>	grzybień białe	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	137h 186i 360f 361g 371c 371d 457f 540i	- - - - - - - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest monitoring stanowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych
16	<i>Nymphaea candida</i>	grzybień północne	częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	548j	-	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest monitoring stanowisk w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń i podjęcia działań interwencyjnych
17	<i>Scheuchzeria palustris</i>	bagnica torfowa	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	69c 169b 360f 361g 371c 371d 457f 548i 550d 559b	- - - - - - - BRAK WSK - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
18	<i>Sorbus torminalis</i>	jarząb brekinia	ścista (3)	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	15a 22f 214f 549c	AGROT, ODN-ZŁOŻ, PIEL, CP IIIBU, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CW, CP IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CP CW, CP	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej. W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. Wykonanie cięć w miarę możliwości poza okresem wegetacyjnym. W przypadku użytkowania rębego, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego zaleca się lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
19	<i>Taxus baccata</i>	cis pospolity	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	229f 229a 426l	TP IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ, BRAK WSK BRAK WSK	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek. Wykorzystanie istniejących szlaków zrywkowych. W przypadku użytkowania rębego, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego zaleca się lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego
20	<i>Trollius europaeus</i>	pełnik europejski	ścista	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	556b	-	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lok.	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
21	<i>Utricularia australis</i>	plywacz zachodni	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	360f 361g	- -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
22	<i>Utricularia minor</i>	plywacz drobny	ścista (3)	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	69c 169b	- -	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej
-	<i>Drosera sp.</i>	rosiczka - rodzaj	ścista	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	547g 547h 548i 548j 570k 576c	- - BRAK WSK - -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować
-	<i>Epipactis sp.</i>	kruszczyk - rodzaj	ścista/częściowa	- Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169a 170a 187a	- - BRAK WSK -	Prowadzić ochronę zachowawczą stanowisk. Zalecany jest przegląd stanowisk przez pracowników Lasów Państwowych. W razie wykrycia czynników zagrażających interweniować

*Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. Poz. 1409)

(3) - Gatunki, których nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 (w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, z wyjątkiem gatunków oznaczonych w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia symbolem (3), zakazy umyślnego niszczenia i uszkodzenia oraz niszczenia ich siedlisk, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1–3, nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów)

3.6.3. Chronione gatunki zwierząt

Tabela 28. Chronione gatunki bezkręgowców

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Carabus coriaceus</i>	biegacz skórzasty	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	424d 435f	TW CP	-
3	<i>Carabus glabratus</i>	biegacz gładki	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	424h	BRAK WSK	-
2	<i>Carabus intricatus</i>	biegacz pomarszczony	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	424d	TW	-
4	<i>Helix pomatia</i>	ślimak winniczek	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	424f	TP	-
5	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	zalotka większa	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	29d 395t 413b 457d	- - IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ BRAK WSK	-
6	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	227i 250b 405l 413d 435d	AGROT, ODN-ZŁOŻ, PIEL, CP TW - - IIIAU, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CW	-
7	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	trzepla zielona	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
8	<i>Unio crassus</i>	skójka gruboskorupowa	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	Rzeka Drawa w sąsiedztwie 405k	-	-
10	<i>Vertigo angustior</i>	poczwarówka zwężona	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	212g 556b 577c	- -	-

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
9	<i>Vertigo moulinsiana</i>	poczwarówka jajowata	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	169b 577c	- BRAK WSK	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 29. Chronione gatunki ryb

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Cobitis taenia</i>	koza	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	Dopływ do jeziora Mąkowskiego	-	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 30. Chronione gatunki płazów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	137g 146b 407l 412b 416c 540i	BRAK WSK - BRAK WSK - - -	Prowadzenie zabiegów wokół zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzyć lub odtwarzać, względnie wzbogacać strefy ekotonowe
2	<i>Bufo bufo</i>	ropucha szara	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
3	<i>Hyla arborea</i>	rzekotka drzewna	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
4	<i>Pelobates fuscus</i>	grzebiuszka ziemna	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
5	<i>Pelophylax esculentus</i> (= <i>Rana esculentus</i>)	żaba wodna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
6	<i>Pelophylax lessonae</i> (= <i>Rana lessonae</i>)	żaba jeziorkowa	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
7	<i>Pelophylax ridibundus</i> (= <i>Rana ridibunda</i>)	żaba śmieszka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
8	<i>Pseudepidalea viridis</i>	ropucha zielona	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
9	<i>Rana temporaria</i>	żaba trawna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
10	<i>Rana arvalis</i>	żaba moczarowa	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
11	<i>Triturus (=Lisotriton) vulgaris</i>	traszka zwyczajna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	85Ba 360f 365f 405l	BRAK WSK - TP -	Prowadzenie zabiegów wokół zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzyć lub odtwarzać, względnie wzbogacać strefy ekotonowe
12	<i>Triturus cristatus</i>	traszka grzebieniasta	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 31. Chronione gatunki gadów

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Anguis fragilis</i>	padalec zwyczajny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
2	<i>Lacerta agilis</i>	jaszczurka zwinka	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
3	<i>Natrix natrix</i>	zaskroniec zwyczajny	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	94b 416c	- -	-
4	<i>Vipera berus</i>	żmija zygzakowata	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	416j	CP	-
5	<i>Zootoca vivipara</i>	jaszczurka żyworodna	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

Tabela 32. Chronione gatunki ptaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
1	<i>Accipiter gentilis</i>	jastrząb	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
2	<i>Accipiter nisus</i>	krogulec	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
3	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	rokitniczka	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
4	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10) - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	333f 405i 545d	TP - -	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca II ***
5	<i>Asio otus</i>	uszatka	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	425d	TW	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca II ***
6	<i>Bucephala clangula</i>	gągoł	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	245f 335h	BRĄK WSK TW	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca II ***
7	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
8	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
9	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	545d	-	
10	<i>Circus cyaneus</i>	błotniak zbożowy	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
11	<i>Circus pygargus</i>	blotniak łąkowy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
12	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	W przypadku stwierdzenia gniazdowania gatunku poinformować właściwą RDOŚ o utworzenie strefy
13	<i>Corvus corax</i>	kruk	częściowa	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	421a 452c	IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ CW	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca III
14	<i>Cuculus canorus</i>	kukułka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2013-2022 BULiGL, Poznań 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	163r	-	-
15	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
16	<i>Dendrocopos major</i>	dzięciol duży	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	146d 452a	TP TP	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew hubiastych
17	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięciol średni	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
18	<i>Dryocopus martius</i>	dzięciol czarny	ścisła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10) - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus Sl, 2014	73c 146Ad 214f 435k 573j	TP TW IIIAU, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CP TP BRAK WSK	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew hubiastych
19	<i>Emberiza citrinella</i>	trznadel	ścisła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	427a 75b	BRAK WSK TP	-
20	<i>Erithacus rubecula</i>	rudzik	ścisła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	117c 412c	- BRAK WSK	-
21	<i>Erythrura erythrura</i>	dziwonka	ścisła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	163p	-	-
22	<i>Falco tinnunculus</i>	pustułka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
23	<i>Fringilla coelebs</i>	zięba	ścisła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	117b 413a 417c 425a 427a 435k	TP PIEL IVD, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CP, TW BRAK WSK TP	-
24	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	ścisła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
25	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka	ścisła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
26	<i>Garrulus glandarius</i>	sójka	ścisła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	146Af	-	-

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
27	<i>Grus grus</i>	żuraw	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10) - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	5h 22g 39h 42g 54d 66b 69c 83c 98a 158Ac 161b 176f 192b 261i 264c 291k 292k 307d 309d 314i 335a 359b 382d 410d 459g 485i 538f 545d	- - - - - - - TP TP , AGROT , ODN-IIP - BRAK WSK - - - TP - - - BRAK WSK - BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK CP - - -	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca II ***
28	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	strefa ochrony	W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W przypadku stwierdzenia gniazdowania gatunku poinformować właściwą RDOŚ o utworzenie strefy	
29	<i>Jynx torquilla</i>	krętogłów	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
30	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	ścista	- Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	587a	TW, AGROT, ODN-IIP	W miejscach występowania, prowadzić prace leśne w sposób minimalizujący negatywny wpływ na gatunek

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
31	<i>Lanius excubitor</i>	srokosz	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
32	<i>Locustella luscinioides</i>	brzęczka	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
33	<i>Lullula arborea</i>	lerka	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10) - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	106c 119a 131c 209a 415b 417f 424d 444g	TP, AGROT, ODN-IIP, CP TP, AGROT, ODN-IIP CW TP CP BRAK WSK TW TW	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca III
34	<i>Mergus merganser</i>	nurogęś	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
35	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	W przypadku stwierdzenia gniazdowania gatunku poinformować właściwą RDOŚ o utworzenie strefy
36	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	167b 168g 562b	TP TP TP, CP	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od IX do końca II. W przypadku stwierdzenia gniazdowania gatunku poinformować właściwą RDOŚ o utworzenie strefy
37	<i>Motacilla cinerea</i>	pliszka górska	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
38	<i>Parus major</i>	bogatka	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	435k	TP	-
39	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
40	<i>Phylloscopus collybita</i>	pieńwiosnek	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	158a 420f 427a 435k 75k	TW TW BRAK WSK TP TW	-
41	<i>Phylloscopus trochilus</i>	piecuszek	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	146Ac 412f	TW TP	-
42	<i>Picus viridis</i>	dzięciol zielony	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	424d	TW	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew hubiastych
43	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
44	<i>Podiceps nigricollis</i>	zausznik	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
45	<i>Rallus aquaticus</i>	wodnik	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
46	<i>Scolopax rusticola</i>	słonka	ścista	- Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	362h	-	-
47	<i>Strix aluco</i>	puszczyk	ścista	- Dokumentacja projektu PZO obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI, 2014	336b	TP, CP	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca III
48	<i>Sylvia atricapilla</i>	kapturka	ścista	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	75i 146d 417d 425a	TW TP - TW	-
49	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
50	<i>Tringa ochropus</i>	samotnik	ścista	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej**
51	<i>Turdus merula</i>	kos	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	158a 412c 427a	TW BRAK WSK BRAK WSK	-
52	<i>Vanellus vanellus</i>	czajka	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-

* Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183 z późn. zm.)

** W trakcie realizacji wskazań gospodarczych należy stosować zapisy dotyczące ochrony gatunków zawarte w Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej

*** Zwyczajowo przyjmuje się że okres lęgowy większości gatunków ptaków trwa od 1 marca do 15 października. Natomiast okres lęgowy poszczególnych gatunków ptaków przypada w różnych terminach, dlatego też w kolumnie "Wskazania dla gospodarki leśnej" podano różne terminy realizacji zabiegów wypadające poza okresem lęgowym. Terminy te wyznaczono o dane zawarte w publikacjach takich jak:

- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 1. Wydawnictwo Multico, 2005.
- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 2. Wydawnictwo Multico, 2006.
- Marchowski D., Ptaki Polski. Wydawnictwo SBM Renata Gmitrzak, 2015.
- Zawadzka D., Fauna Polski. Ptaki. Wydawnictwo Multico, 2017.

UWAGA: Szczegółowe działania ochronne zgodne z Planami Zadań Ochronnych dla gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 zostały przedstawione w rozdziale 8.7. w tabelach XXII i XXIII.

Tabela 33. Chronione gatunki ssaków

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
1	<i>Canis lupus</i>	wilk	ściśła	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013	-	-	-
2	<i>Castor fiber</i>	bóbr europejski	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych		Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzyć lub odtwarzać, względnie wzbogacać strefy ekotonowe
3	<i>Eptesicus serotinus</i>	mroczek późny	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych		-
4	<i>Erinaceus europaeus</i>	jeż europejski	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
5	<i>Lutra lutra</i>	wydra	częściowa	- POP Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2014-2023, BULiGL, Szczecinek 2013 - Dane z N-ctwa Kalisz Pomorski, 2022	221y 570d 573h 573j 577c 578a 584f	- BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK BRAK WSK	-
6	<i>Nyctalus noctula</i>	borowiec wielki	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	73f 76a 107b 108a 117a 146Ad 146d 146f 158a 158b 158c 163g 399g 400j 420f 424f 427b 434f 435a 452a 465c	TW TP BRAK WSK TW BRAK WSK TW TP IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ TW TP CW , CP TP , AGROT , ODN-IIP CP TW TP - TW TP TP TW	-
7	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	karlik drobny	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	146f 146Ad 158b 413a 421a 427a 427b 451b	IIIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ TW TP PIEL IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ BRAK WSK - TP	-

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
8	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	karlik malutki	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	74f 80d 106c 115c 123a 123d 146Ad 146d 146f 158a 158b 158c 158d 163k 399g 400h 400j 413a 421a 424d 427a 435k 450g 451a 451b 452a 466c	TP TP , AGROT , ODN-IIP TP , AGROT , ODN-IIP , CP TP TW TP TW TP IIIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ TW TP CW , CP TW TW TP , AGROT , ODN-IIP CP CP PIEL IIIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ , BR WSK TW BRAK WSK TP TP TW TP TP IIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ	-
9	<i>Pipistrellus nathusii</i>	karlik większy	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	76b 80a 80d 123d 129a 146Ad 158b 405l 421a 424d 424f 433f 435k 452a 465c	TW BRAK WSK TP , AGROT , ODN-IIP TP TW , AGROT , ODN-IIP TW TP - IIIA, AGROT, ODN-ZŁOŻ, BR WSK TW TP TP TP TP TW	-
10	<i>Sciurus vulgaris</i>	wiewiórka pospolita	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochrona gatunkowa*	Źródło danych	Lokalizacja	Zaplanowane zabiegi wg PUL w miejscach występowania gatunków	Wskazania dla gospodarki leśnej
11	<i>Talpa europaea</i>	kret	częściowa	- Taksacja do PUL na lata 2024-2033, Krameko Sp. z o. o. 2022-2023	-	-	-
-	<i>Myotis sp.</i>	nocek - rodzaj	ściśła	- Dane z RDOŚ Szczecin, 2022 (Inwentaryzacja przyrodnicza pod budowę drogi S10)	123d 146Ad 146f 158a 158b 405l 420f 427b 435k 451a 451b 452a	TP TW IIIA , AGROT , ODN-ZŁOŻ TW TP - TW - TP TW TP TP	-

3.6.4. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową

Ochrona strefowa ma na celu ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt. Obszar chroniony stanowią dwie strefy: strefa ochrony całorocznej (ściśla) oraz strefa ochrony okresowej (częściowa).

Wykaz gatunków zwierząt chronionych strefowo, informacje dotyczące wielkości strefy oraz okresowych terminów ochronnych, podane są w Załączniku nr 4 do Rozporządzenia Ministra Środowiska 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183).

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wyznaczono 3 strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika (*Haliaeetus albicilla*). Granice stref ochronnych wokół gniazd zostały zatwierdzone na mocy następujących dokumentów:

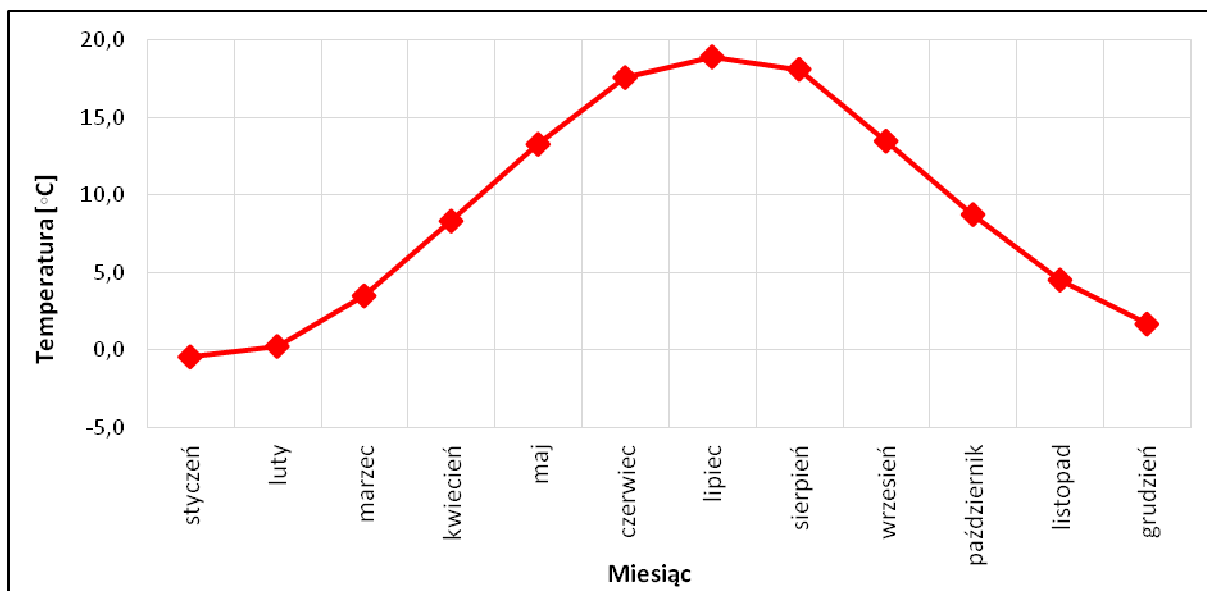
1. strefa bielika (*Haliaeetus albicilla*), położona w Leśnictwie Grzybów, gmina Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Bralin; została ustalona Decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2006 r. (znak pisma: SR-P-2-6652/30/2/06).
2. strefa bielika (*Haliaeetus albicilla*), położona w Leśnictwie Pęplówek, gmina Mirosławiec oraz Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Łowicz Wałecki oraz Giżyno; została ustalona Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 sierpnia 2021 r. w sprawie ustalenia strefy ochrony ostoi oraz miejsca rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową (znak pisma: WOPN-OG.6442.50.2021.ASi).
3. strefa bielika (*Haliaeetus albicilla*), położona w Leśnictwie Wieniec, gmina Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Stara Korytnica; została ustalona Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 sierpnia 2022 r. w sprawie ustalenia strefy ochrony ostoi oraz miejsca rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową (znak pisma: WST-Z.6442.33.2022.ASi).

W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

4.1. Klimat

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski położone jest w okolicy, gdzie od najbliższej stacji meteorologicznej dzieli ją odległość kilkudziesięciu kilometrów. Najbliższa z nich zlokalizowana jest w miejscowości Mokrz, położonej na terenie Nadleśnictwa Wronki. Średnia roczna temperatura powietrza dla stacji wynosi 9,0°C (tabela 34) dla dziesięciolecia 2012-2021. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (18,9°C), niewiele chłodniejszy jest miesiąc sierpień (18,1°C), natomiast najchłodniejszy jest styczeń (-0,5°C) (wykres 1) (IMGW - PIB). Dla okresu wielolecia 2012 - 2021 roczna amplituda temperatury powietrza pomiędzy miesiącem najcieplejszym, a najchłodniejszym wyniosła prawie 30°C.

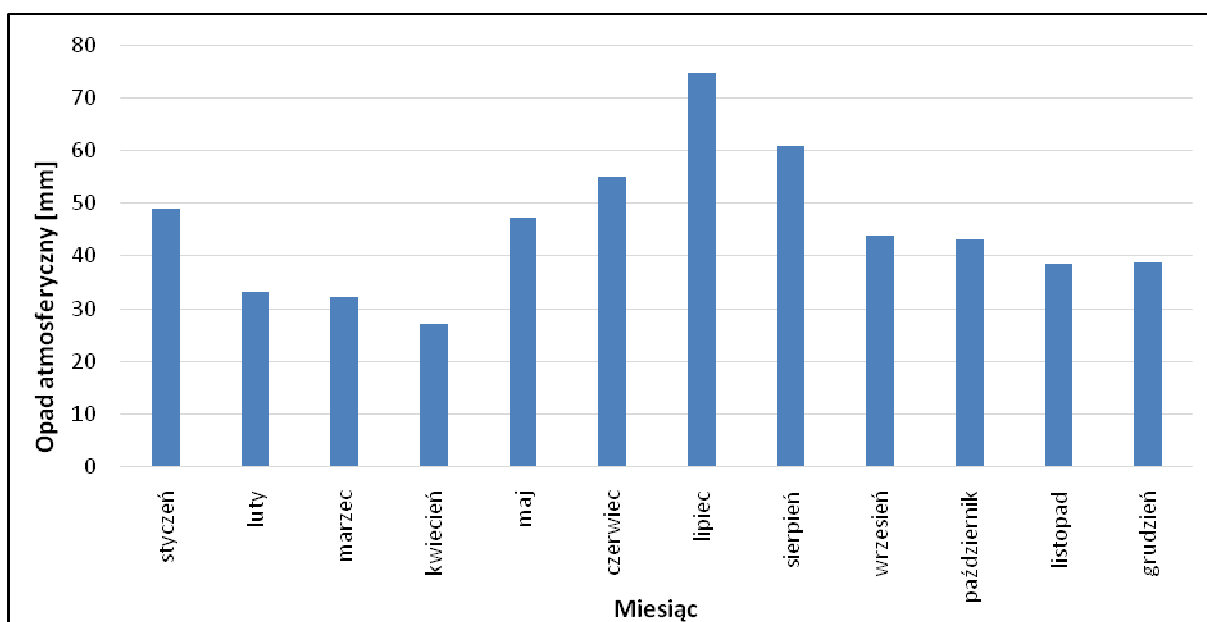

Wykres 1. Średnia miesięczna temperatura powietrza w miejscowości Mokrz w dziesięcioleciu 2012-2021

Tabela 34. Średnia miesięczna i roczna temperatura powietrza [°C] w miejscowości Mokrz

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średnia roczna
Mokrz	-0,5	0,2	3,5	8,3	13,3	17,6	18,9	18,1	13,5	8,7	4,5	1,7	9,0

Miesiącem najbardziej suchym jest kwiecień (27 mm), choć równie niskie sumy opadów odnotowano w lutym i marcu (wykres 2). Jest to odpowiednio 33 i 32 mm. Wyższe sumy opadów w miesiącach letnich (czerwiec - sierpień) związane są z gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi jakimi są burze, dające niekiedy opad rzędu kilkudziesięciu mm w ciągu jednego dnia.

Wykres 2. Średnia miesięczna suma opadów atmosferycznych w miejscowości Mokrz w dziesięcioleciu 2012-2021

Tabela 35. Średnia miesięczna i roczna suma opadów atmosferycznych [mm] w miejscowości Mokrz

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Średnia roczna
Mokrz	49	33	32	27	47	55	75	61	44	43	38	39	543

4.2. Rzeźba terenu

Według podziału fizycznogeograficznego Polski wg Solon J. 2018, obszar Nadleśnictwa Kalisz Pomorski położony jest w dwóch mezoregionach: Równina Drawska (314.63) oraz Pojezierze Wałeckie (314.64).

Mezoregion Równiny Drawskiej tworzy równina sandrowa, ciągnąca się wzdłuż biegu Drawy pasem o długości około 65 km i szerokości średnio kilkunastu kilometrów. Najbardziej wyrazista jest granica południowa, przebiegająca wzdłuż strefy krawędziowej Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Od zachodu, północy i wschodu, region graniczy z młodoglacjalnymi wysoczyznami Pojezierzy: Dobiegniewskiego, Choszczeńskiego, Ińskiego, Drawskiego i Wałeckiego. Obszar cechuje się wyrównaną rzeźbą terenu z dominacją równin sandrowych, miejscami wykazujących kilka poziomów akumulacji wodnolodowcowej. Powierzchnię tę urozmaicają liczne doliny, zwłaszcza w części wschodniej i południowej, a miejscami także rynny lodowcowe. Lokalnie, głównie w części północnej, występują wzniesienia moren i form akumulacji szczelinowej, osiągające maksymalnie przy północnej granicy regionu do ok. 140 m n.p.m. Sieć hydrograficzną regionu tworzą Drawa wraz z dopływami – Korytnicą, Płociczną i Mierzęcką Strugą. Dość licznie występują jeziora polodowcowe. Do największych należą Ostrowiec, Przytoczno i Radęcińskie. W strukturze roślinności potencjalnej zaznacza się dominacja siedlisk borów mieszanych i suboceanicznych borów sosnowych, występujących na sandrach. Lokalnie, na glebach brunatnych, występują większe powierzchnie siedlisk lasów bukowo-dębowych oraz grądów subatlantyckich. Zaznacza się udział małopowierzchniowych siedlisk borów i brzeziny bagiennych, torfowisk wysokich i olsów (Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., red., 2021).

Mezoregion Pojezierza Wałeckiego położony jest w środkowej części Pojezierza Południowopomorskiego. Najbardziej wyrazista jest granica południowa, biegnąca wzdłuż strefy krawędziowej doliny Noteci. Wyraźna jest również część granicy wschodniej, przebiegającej wzdłuż doliny Gwdy. Od zachodu i północnego wschodu Pojezierze Wałeckie graniczy z równinami sandrowymi, a od północy z wysoczyzną morenową Pojezierza Drawskiego. Obszar jest zróżnicowany morfologicznie, z udziałem wzniesień morenowych w części północnej (do 211 m n.p.m.), wysoczyzn morenowych, a także powierzchniami równin sandrowych – dominującymi w części południowej. Powierzchnia równin sandrowych obniża się stopniowo w kierunku południowym do Kotliny Gorzowskiej. Zarówno tereny sandrowe, jak i wysoczyzny, urozmaicone są dość licznymi dolinami i rynnami. Rzeki płyną decentrycznie w kierunku otaczających dolin – Noteci, Gwdy i Drawy. Są to: Piławka, Kłębowianka, Żydówka, Korytnica, Płociczna, Cieszynka, Niekurska Struga, Trzcianka i Słopica. W środkowej części regionu występują liczne jeziora. Do największych należą Bytyń Wielki, Raduń i Zamkowe. W strukturze roślinności potencjalnej zaznacza się mozaika siedlisk acydofilnych lasów bukowo-dębowych, grądów subatlantyckich, a na mniejszych powierzchniach borów mieszanych i suboceanicznych borów sosnowych. W części północnej istnieją niewielkie powierzchnie siedliskowe kwaśnych i żyznych buczyn niżowych. Cechą specyficzną jest strefa przejścia grądów, przejawiająca się występowaniem ich dwóch odmian regionalnych – subatlantyckiej oraz wielkopolskiej (Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., red., 2021).

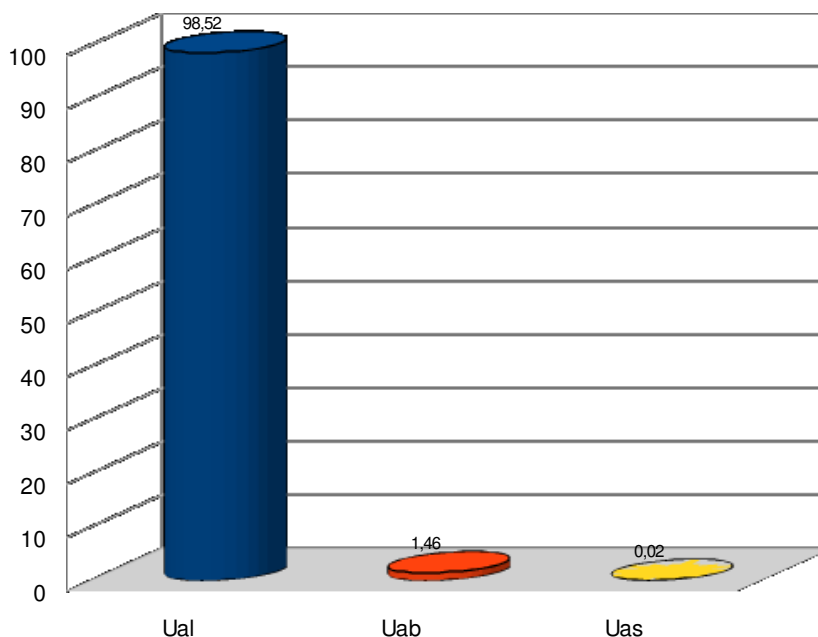

4.3. Budowa geologiczna

Urozmaicona rzeźba terenu opisywanego obszaru jest efektem długiej historii geologicznej oraz związana jest z działalnością wielu procesów egzo- i endogenicznych. Szczególny wpływ na stan rzeźby miały transgresje plejstocenijskich lądolodów. W epoce plejstocenu wystąpił cykl kilku zlodowaceń, podczas których obszar Polski częściowo lub niemal całkowicie pokryty był lądolodem. Tam gdzie lądolody zalegały najdłużej dobrze zachowały się formy i utwory glacialne, natomiast utwory starszych zlodowaceń pozostały w postaci szczątkowej (Mizerski 2000). W zależności od stopnia przekształcenia rzeźby polodowcowej obszar Polski można podzielić na formy staroglacjalne obejmujące zlodowacenia południowopolskie i środkowopolskie oraz młodoglacjalne powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego. Zlodowacenie północnopolskie nazywane również bałtyckim ukształtowało obszar Nadleśnictwa Kalisz Pomorski. Na powierzchni opisywanego obszaru zalegają głównie utwory czwartorzędowe, na przeważającym obszarze plejstocenijskie, a w dolinach i nieckach jeziornych holocenijskie.

Według danych znajdujących się w operacie glebowo-siedliskowym pn.: *"Dokumentacja siedliskowa dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski"* (Krameko Sp. z o. o., 2018 r.) na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono następujące dominujące rodzaje utworów czwartorzędowych.

- Utwory akumulacji lodowcowej (Ual)
  - Qfgp – piaski wodnolodowcowe (sandrów, ozów, kemów, tarasów kemowych, moren spiętrzonych)
  - Qfgp/g – piaski wodnolodowcowe na glinach zwałowych
  - Qg/fgp – gliny zwałowe na piaskach wodnolodowcowych
  - Qgz – gliny zwałowe z piaszczysto-pyłowymi pokrywami zwietrzelinowo-eolicznymi
- Utwory akumulacji bagiennej, rzecznej i jeziornej (Uab)
  - Qt – torfy powstałe w wyniku procesów akumulacji organicznej;
  - Qt/fgp – torfy na piaskach wodnolodowcowych;
  - Qms/fgp – mursze na piaskach wodnolodowcowych;
  - Qgyw – gytie wapienne i kredy jeziorne;
  - Qms/t – mursze na torfach;
  - Qms/gyw – mursze na gytii wapiennej.
- Osady akumulacji stokowej (Uas)
  - Qd - deluwia (genetycznie związane z procesem splukiwania przez wody opadowe)

Wykres 3. Procentowy udział utworów geologicznych w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski

Utwory akumulacji lodowcowej zdecydowanie dominują wśród powierzchniowych utworów geologicznych na terenie Nadleśnictwa (98,52% wszystkich utworów powierzchniowych). W przeważającej części stanowią je osady piasków wodnolodowcowych (Qfgp – 90,79%) i piasków wodnolodowcowych na glinach zwałowych (Qfgp/g – 4,84%). Na niewielkich fragmentach zinwentaryzowano piaski wodnolodowcowe z pokrywami glin morenowych (Qg/fgp) oraz gliny zwałowe z piaszczysto-pyłowymi pokrywami zwietrzelinowymi (Qgz).

Utwory akumulacji bagiennej i jeziornej występujące na badanym obszarze to torfy i mursze. Torfy w warunkach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski rozwijają się głównie w terenach o słabym odpływie wód powierzchniowych. Nagromadzeniu się materii organicznej i rozwojowi torfowisk sprzyjają właściwości topograficzne terenu. Mursze powstają w wyniku procesów murszotwórczych z płytkich torfów w warunkach dużych wahań poziomu wód gruntowych, gdzie zachodzą naprzemiennie procesy tlenowe i beztlenowe. Murszejąca substancja podlega jednocześnie intensywnym procesom humifikacji.

Utwory akumulacji stokowej reprezentowane są wyłącznie przez osady deluwialne (Qd), genetycznie związane z procesem splukiwania substratu glebowego przez wody opadowe. Zinwentaryzowano je u podnóża stoków w rejonie jeziora Mąkowskiego.

4.4. Gleby

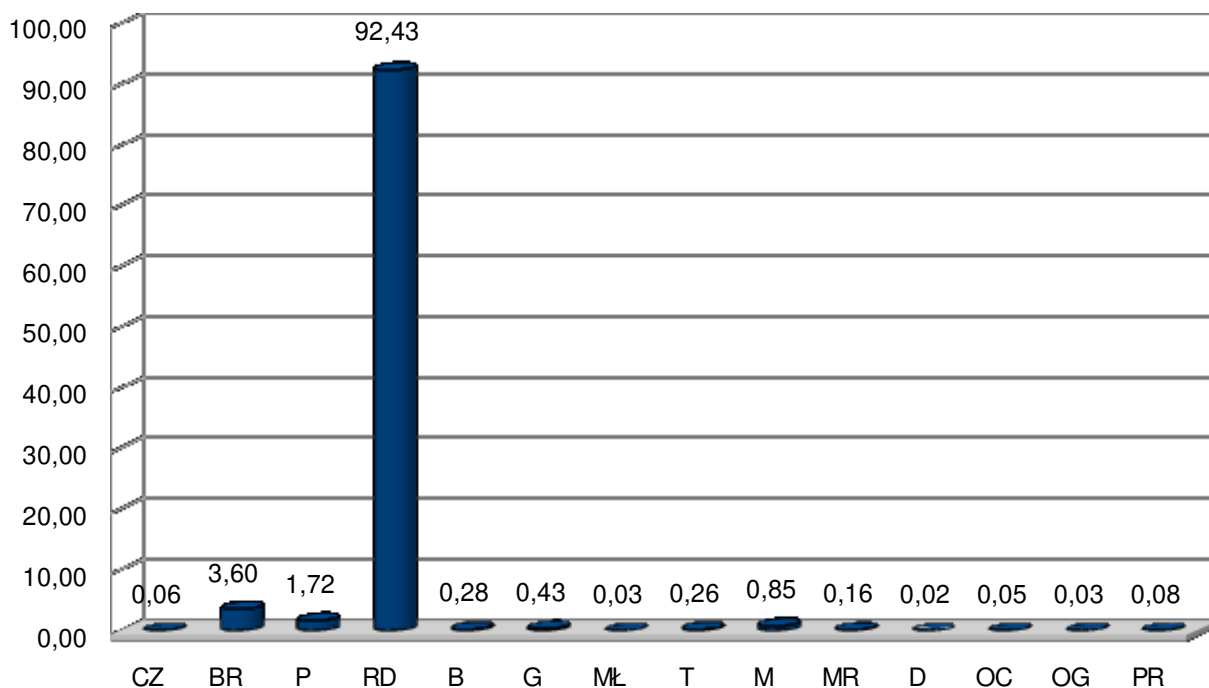
Gleba jest naturalnym, ożywionym składnikiem powierzchniowej warstwy ziemi w sferze przenikania się skał (litosfera), powietrza (atmosfera), wody (hydrosfera) i młodsze od nich świata organizmów (biosfera). Powstanie jej ze zwietrzelin skalnych jest związane z oddziaływaniem na nie zmieniających się w czasie oraz przestrzeni formacji roślinnych, warunków klimatycznych i wodnych, a także rzeźby powierzchni ziemi (CILP 2000).

Na podstawie danych znajdujących się w operacji glebowo-siedliskowym pn.: *"Dokumentacja siedliskowa dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski"* (Krameko Sp. z o. o., 2018 r.) na obszarze Nadleśnictwa wyróżniono (według „Klasyfikacji gleb leśnych Polski” - CILP 2000) występowanie 30 podtypów gleb należących do 13 typów. Duża zmienność spowodowana jest aktywnością na tym terenie różnych procesów glebotwórczych, zależnych w dużej mierze od substratu geologicznego oraz sposobu użytkowania tych gruntów obecnie i w przeszłości.

Wyróżnione typy i podtypy gleb w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski:

- **Typ 7. Pararędziny (PR)**
  - Podtyp 7.2. Pararędziny właściwe (PRw)
  - Podtyp 7.3. Pararędziny brunatne (PRbr)
- **Typ 9. Czarne ziemie (CZ)**
  - Podtyp 9.2. Czarne ziemie właściwe (CZw)
- **Typ 10. Gleby brunatne (BR)**
  - Podtyp 10.1. Gleby brunatne właściwe (BRw)
  - Podtyp 10.3. Gleby brunatne wylugowane (BRwy)
  - Podtyp 10.4. Gleby brunatne kwaśne (BRk)
- **Typ 11. Gleby płowe (P)**
  - Podtyp 11.1. Gleby płowe właściwe (Pw)
  - Podtyp 11.2. Gleby płowe brunatne (Pbr)
- **Typ 12. Gleby rdzawe (RD)**
  - Podtyp 12.1. Gleby rdzawe właściwe (RDw)
  - Podtyp 12.2. Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
  - Podtyp 12.3. Gleby rdzawe bielcowe (RDb)
- **Typ 14. Gleby ochrowe (OC)**
- **Typ 14. Gleby bielcowe (B)**
  - Podtyp 14.1. Gleby bielcowe właściwe (Bw)
  - Podtyp 14.3. Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)
  - Podtyp 14.4. Gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms)
- **Typ 15. Gleby gruntowoglejowe (G)**
  - Podtyp 15.1. Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)
  - Podtyp 15.2. Gleby gruntowoglejowe próchniczne (Gp)
  - Podtyp 15.6. Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)
  - Podtyp 15.7. Gleby gruntowoglejowe murszaste (Gms)
  - Podtyp 15.8. Gleby gruntowoglejowe mułowe (Gmł)
- **Typ 16. Gleby opadowoglejowe (OG)**
  - Podtyp 16.1. Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)
- **Typ 17. Gleby mułowe (MŁ)**
  - Podtyp 17.1. Gleby mułowe właściwe (MŁw)
- **Typ 18. Gleby torfowe (T)**
  - Podtyp 18.1. Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)
  - Podtyp 18.2. Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)
  - Podtyp 18.3. Gleby torfowe torfowisk wysokich (Tw)

- **Typ 19. Gleby murszowe (M)**
  - Podtyp 19.1. Gleby torfowo-murszowe (Mt)
  - Podtyp 19.3. Gleby gytiowo-murszowe (Mgy)
- **Typ 20. Gleby murszowate (MR)**
  - Podtyp 20.1. Gleby mineralno-murszowe (MRm)
  - Podtyp 20.2. Gleby murszowate właściwe (MRw)
  - Podtyp 20.3. Gleby murszaste (MRms)
- **Typ 23. Gleby deluwialne (D)**
  - Podtyp 23.4. Gleby deluwialne brunatne (Dbr)

Wykres 4. Procentowy udział typów gleb w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski przeważają gleby rdzawe (RD), które pokrywają łącznie 92,43% powierzchni. Udział pozostałych typów gleb jest niewielki, spośród nich wyróżniają się gleby brunatne (BR), których powierzchnia wynosi 3,60% powierzchni badanego obszaru.

4.5. Warunki hydrologiczne²

4.5.1. Wody powierzchniowe

Według podziału hydrograficznego Polski Nadleśnictwo Kalisz Pomorski położone jest w zlewniach:

- Drawy (dział wodny IV rzędu),
- Noteci (dział wodny III rzędu),
- Warty (dział wodny II rzędu),
- Odry (dział wodny I rzędu).

Dopływami Drawy na terenie Nadleśnictwa są: Drawica, Słopica, Korytnica. Cieki stanowią zlewnie V rzędu.

² Rozdział opracowano na podstawie "Dokumentacji siedliskowej dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski" (Krameko Sp. z o. o., 2018 r.) w oparciu o dane PGW WP, Mapę Podziału hydrograficznego Polski (www.kzgw.gov.pl)

Drawica znajduje się w środkowo-zachodniej części Nadleśnictwa; łączy jeziora Mąkowarskie (Mąkowary, Makowskie, Makowieckie), Młyńskie, Giżno (inne nazwy: Giżyno, Giżyn), Orle Małe. Przez teren Nadleśnictwa przepływa również Dopływ z Pożrzadła Wielkiego – który stanowi zlewnię VI rzędu. Dopływ z Pożrzadła Wielkiego znajduje się w północnej części Nadleśnictwa i łączy jeziora Tarnica oraz Giżno (Giżyno, Giżyn);

Korytnica przepływa przez wschodnią część Nadleśnictwa i łączy jeziora Studnickie oraz Korytnica. Dopływy Korytnicy stanowiące zlewnie VI rzędu to Kamionka oraz Dopływ spod Hanek (Zgnilica). Ciek Kamionka płynie w połuniowo-wschodniej części Nadleśnictwa i łączy jeziora Wieliz (inna nazwa - Biały Zdrój) i Korytnica. Dopływ spod Hanek (Zgnilica) znajduje się poza granicami Nadleśnictwa, z jeziora Hanki uchodzi do Korytnicy.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się 19 jezior, o łącznej powierzchni 394,23 ha. Wszystkie jeziora naturalne powstały wskutek działalności lodowca. Na omawianym obszarze występują jeziora rynnowe oraz zbiorniki powstałe w bezodpływowych zagłębieniach terenu. Na obszarze Nadleśnictwa wody stojące znajdują się w jego środkowej i południowej części oraz wzdłuż Drawicy.

Poniżej przedstawiono krótki opis najważniejszych akwenów naturalnych z wodą stojącą:

- Jezioro Dobrzeńsko (8,28 ha) oraz jezioro bez nazwy występują na gruntach Nadleśnictwa, odpowiednio w oddziale 186i oraz 178j;
- Jezioro Tarnica (13,40 ha) położone na północno-wschodniej granicy zasięgu Nadleśnictwa, przy oddziale 65;
- Jezioro Orle Małe (15,60 ha) położone przy oddziałach 95,96;
- Jezioro Giżno (inne nazwy: Giżyno, Giżyn) (63,30 ha) – jest jednym z największych jezior na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, znajduje się poniżej Giżyna;
- Jezioro Marglowe (inna nazwa - Kacze) (5,93 ha) – znajduje się przy oddziale 402,403;
- Jezioro Duży Ząb (1,92 ha) – znajduje się przy oddział 412;
- Jezioro Czarny Ząb (Bliźniacze I) (4,50 ha) – znajduje się pomiędzy oddziałami 415 i 416;
- Jezioro Mały Ząb (Bliźniacze II) (2,41 ha) – znajduje się koło oddziału 416;
- Jezioro Młyńskie (14,80 ha) – znajduje się przy Kaliszu Pomorskim, poniżej oddziału 454 ha;
- Jeziora Bobrowo Małe (11,60 ha) oraz Bobrowo Wielkie (inna nazwa Bobrowo Duże) (25,20 ha) – znajdują się na terenie miasta Kalisz Pomorski;
- Jezioro Lasek (5,52 ha) – poniżej m. Kalisz Pomorski, przy oddz. 459;
- Jezioro Mąkowarskie (Mąkowary, Makowskie, Makowieckie) (170,50 ha) – największe jezioro w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, znajduje się w zachodniej części koło Cybowa;
- Jezioro Pieradz (1,73 ha) oraz Jezioro Wieliz (inna nazwa Biały Zdrój) (32 ha) - znajdują się w okolicy miejscowości Biały Zdrój;
- Jezioro Suszek (2,60 ha) – znajduje się przy oddziale 232;
- Jezioro Mała Korytnica (6,20 ha) oraz jezioro bez nazwy (6,80 ha), znajdują się odpowiednio przy oddziałach 360 oraz 335.

W przypadku Nadleśnictwa Kalisz Pomorski linie brzegowe kilku, nie wymienionych wyżej, jezior stanowią część granicy zasięgu terytorialnego, są to jeziora: Krzywe Dębsko (121,60 ha), Korytnica (100 ha), Dominikowskie (inne nazwy Dominikowskie Wielkie, Dominikowskie Duże) - 80,00 ha, Szerokie (Szerzyna) (76,30 ha), Środkowe (Kuszkowo, Mszanek) – 21,55 ha, Dominikówek (Chomętowskie) – 14,52 ha, Studnickie (13,40 ha) oraz Czarne (4,20 ha).

4.5.2. Wody podziemne

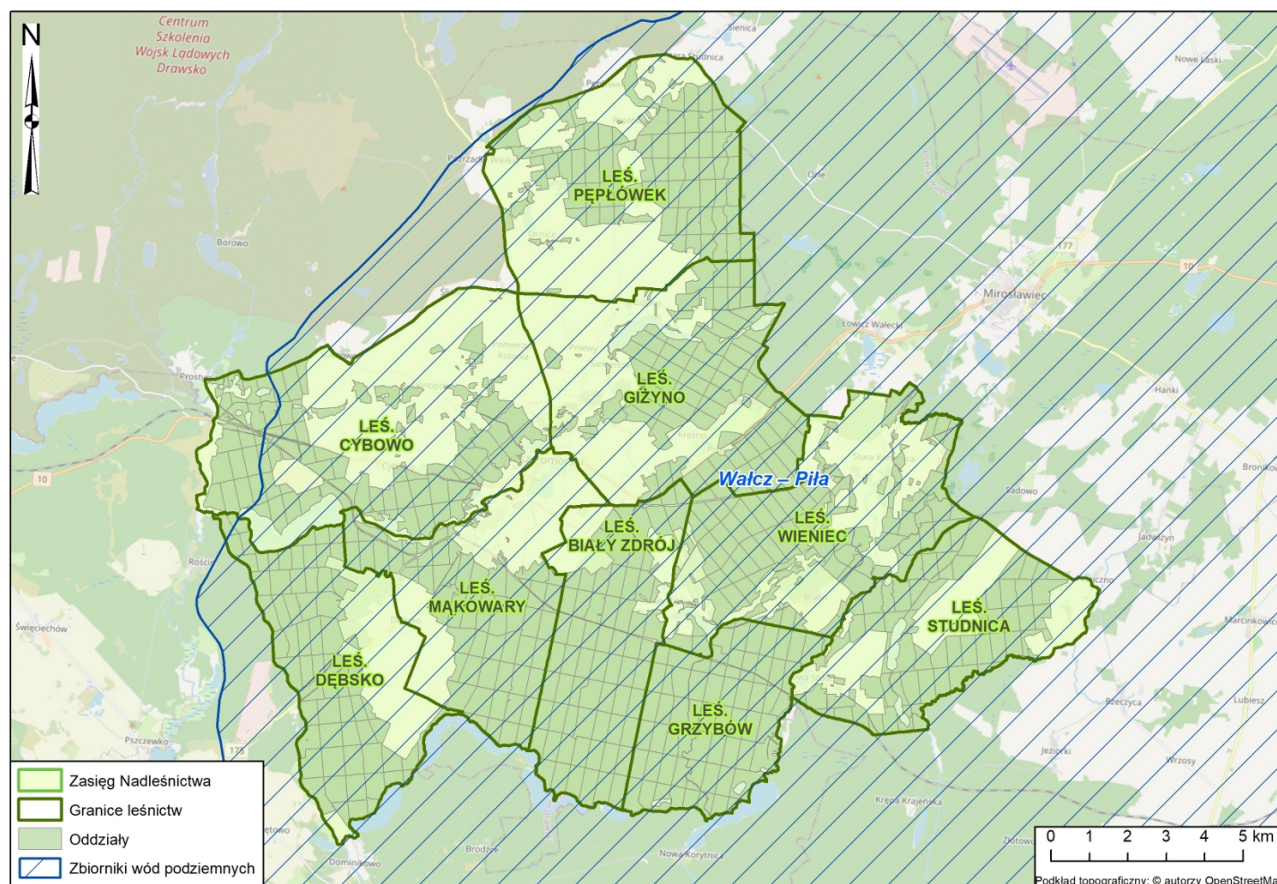
Według regionalizacji hydrogeologicznej (zgodnie z „Hydrogeologią regionalną Polski” tom I - Wody słodkie pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego, 2007), teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski położony jest w: Prowincji Odry, Regionie Warty, Subregionie Warty nizinnej.

Subregion Warty nizinny, o powierzchni 44171 km², jest położony w Polsce północno-zachodniej i obejmuje trzy krainy: Pojezierze Południowopomorskie, Pojezierze Wielkopolskie i Nizinę Południowowielkopolską. Północną granicę subregionu wyznaczają moreny fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły, stanowiące wododział zlewni Warty i Noteci oraz rzek Przymorza, od wschodu – dział wodny dorzecza Odry i Wisły, a od południa i zachodu – wododział pomiędzy zlewniami środkowej Odry (zlewnia Baryczy) i Warty, ukształtowany częściowo na Wysoczyźnie Kaliskiej i Wysoczyźnie Leszczyńskiej, bez wyraźnego związku z przebiegiem moren czołowych faz i zlodowaceń środkowo-polskich i zlodowacenia północnopolskiego.

Korzystne warunki gospodarowania wodami podziemnymi cechuje północna część subregionu, w której to położone jest Nadleśnictwo. Zasoby odnawialne wód podziemnych subregionu, wg. ustaleń w obszarach działalności PGW WP (P. Herbich i in., 2003), wynoszą łącznie 354 133 m³/h tj. 98,37m³/s. W ok. 90% dotyczą one wód piętra czwartorzędowego, ok. 7% piętra neogeńskiego i ok. 3% poziomów kredy i jury. Zasoby perspektywiczne i dyspozycyjne do wykorzystania gospodarczego stanowią ok. 63,1% zasobów odnawialnych. Wykorzystanie zasobów wód podziemnych na obszarze subregionu jest bardzo zróżnicowane, zależnie od zasiedlenia, zurbanizowania i uprzemysłowienia. Największe pobory wód związane są z aglomeracją Poznania oraz rejonami większych miast, w tym Piły. Wykorzystanie wód sięga w tych rejonach od 15 do 45% zasobów dyspozycyjnych, zaś na pozostałych obszarach najczęściej 5–15%, największe, 30–95%, w środkowej Wielkopolsce. Mimo tego w zlewniach subregionu nadal istnieją duże rezerwy zasobowe, ale występują także deficyty rezerw w piętrze neogeńskim – przede wszystkim rejon poznańskiego dorzecza Warty, ale również w znacznej części Wielkopolski środkowej i południowej (Paczyński, Sadurski, 2007 r).

Na obszarze subregionu zostało wyodrębnionych 19 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP). Na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo znajduje się jeden udokumentowany GZWP 125 „Wałcz-Piła”. Jakość wód w wyżej wymienionym zbiorniku mieści się w klasach: Ib – Ic i są to wody o dobrej jakości - nie wymagające prostego uzdatniania lub wymagające prostego uzdatniania ze względu na zawartości Fe i Mn. Zbiornik 125 jest zbiornikiem czwartorzędowym w którym średnia głębokość ujęć mieści się między 20 a 65 metrów.

Dodatkowo oprócz GZWP, cała Polska podzielona jest na jednostki zwane jednolitymi częściami wód podziemnych (JCWPd). Kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „Hydrogeologia regionalna Polski” (2007). Zgodnie z tym podziałem, teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się w granicach jednej jednostki JCWPd o numerze 25. Jednolite części wód podziemnych - (groundwater bodies) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Ilustracja 15. Usytuowanie terenu administrowanego przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski na tle głównych zbiorników wód podziemnych

4.6. Roślinność

4.6.1. Potencjalna roślinność naturalna na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Potencjalna roślinność naturalna to hipotetyczny stan roślinności opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać zróżnicowane siedliska. Zakłada się przy tym, że stan ten rozpoznaje się dla aktualnego zróżnicowania siedlisk, uwzględniając zmiany w siedliskach, jakie spowodowała dotychczasowa działalność człowieka (Matuszkiewicz 2008).

Na podstawie mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (opracowanej wg: Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000. Arkusze 1-12, IGiPZ PAN, Warszawa.) znajdującej się na stronie internetowej - <https://www.igipz.pan.pl/Roslinnosc-potencjalna-zgik.html> - na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wyróżniono następujące zespoły roślinności potencjalnej:

- 03 – *Ficario - Ulmetum typ.* - Łęg jesionowo wiązowy typowy
- 04 – *Ficario - Ulmetum chrysospl.* - Łęg jesionowo wiązowy
- 05 – *Fraxino Alnetum (Circae-Alnetum)* – Łęg jesionowo olszowy
- 08 – *Stelario-Carpinetum* – Grąd subatlantycki (wariant ubogi)
- 09 – *Stelario-Carpinetum* – Grąd subatlantycki (wariant żyzny)
- 29 – *Melico - Fagetum* - Żyzna buczyna niżowa
- 37 – *Luzulo pilosae - Fagetum* - Kwaśna buczyna niżowa
- 44 – *Fago Quercetum* – Acydofilny las dębowo-bukowy
- 49 – *Leucobryo-Pinetum* – Suboceaniczny bór sosnowy świeży
- 53 – *Vaccinio uliginosi - Pinetum* - Bór sosnowy bagienny

4.6.2. Siedliska przyrodnicze Natura 2000

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wyróżniono łącznie 12 typów siedlisk przyrodniczych na powierzchni: 479,08 ha, w tym 6 typów siedlisk nieleśnych (126,37 ha) oraz 6 typów siedlisk leśnych (352,71 ha). Największe powierzchnie wśród nieleśnych siedlisk przyrodniczych zajmują torfowiska przejściowe i trzęsawiska - 7140. Wśród siedlisk leśnych najczęstsze są łągi jesionowo-olszowe 91E0, grądy 9160 oraz kwaśne buczyny 9110. Weryfikacja siedlisk przyrodniczych na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski została przeprowadzona w 2021 roku przez BULiGL, oddział w Szczecinku.

W tabeli poniżej, w 3 kolumnie przedstawiono powierzchnię siedlisk przyrodniczych przed weryfikacją BULiGL, natomiast w kolumnie 4 przedstawiono powierzchnię siedlisk przyrodniczych wynikającą z aktualnego podziału powierzchniowego uwzględniającą Weryfikację siedlisk przyrodniczych przeprowadzoną w 2021 roku przez BULiGL, oddział w Szczecinku.

Tabela 36. Zestawienie powierzchniowe siedlisk przyrodniczych Natura 2000 Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (zgodne z inwentaryzacją BULiGL, oddział w Szczecinku, 2021)

Lp.	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego przed weryfikacją BULiGL Szczecinek	Pow. [ha] siedliska przyrodniczego wynikająca z aktualnego podziału powierzchniowego
Siedliska nieleśne			
1	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	31,99	32,25
2	3160 - naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	13,17	4,78
3	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	91,01	24,36
4	7110* - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	6,18	10,66
5	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	76,01	38,83
6	7230 - górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	60,61	15,49
Siedliska leśne			
7	9110 - kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	267,59	82,90
8	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	-	18,36
9	9160 - grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	10,17	94,45
10	9190 - kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robur-petraeae</i>)	-	29,08
11	91D0* - bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)	7,90	12,73
12	91E0* - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	139,76	115,19
Siedliska nieleśne		278,97	126,37
Siedliska leśne		425,42	352,71
Razem siedliska przyrodnicze		704,39	479,08

* siedliska priorytetowe

4.7. Ogólna charakterystyka drzewostanów

Drzewostan jest składową ekosystemu leśnego, który tworzy zespół żywych organizmów (biocenoza) oraz jego abiotyczne siedlisko (biotop). Ogólna charakterystyka drzewostanów występujących na terenie Nadleśnictwa znajduje się w Elaboracie PUL (Opisaniu ogólnym). W niniejszym opracowaniu przedstawiono uzupełniającą ocenę stanu lasu. Wybrane cechy taksacyjne dotyczące drzewostanów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w porównaniu z analogicznymi przeciętnymi cechami drzewostanów Lasów Państwowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 37. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (tabela opracowana w oparciu o Wzór 1a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Jednostka	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Kalisz Pomorski	58	250	4,31	50,6	92,2
Lasy Państwowe*	64	275	4,30	49,5	75,6

* wg wyników aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w LP na dzień 1 stycznia 2022 r.

4.7.1. Pochodzenie drzewostanów

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski prezentuje tabela nr 38, w której zestawiono powierzchnię w trzech grupach wiekowych.

Tabela 38. Zestawienie powierzchni według pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (tabela opracowana w oparciu o Wzór 15 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
sztuczne	5043,66	6044,32	2986,05	14074,03	99,20
naturalne	41,44	53,49	13,62	108,55	0,77
odroślowe	-	2,13	3,30	5,43	0,03
Podsumowanie dla N-ctwa	5085,35	6099,94	3002,97	14188,26	100,00

Na terenie Nadleśnictwa najczęściej drzewostanów pochodzi z odnowienia sztucznego – głównie z sadzenia, stanowią one prawie całość powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.

4.7.2. Wielkość kompleksów

Przy tworzeniu zestawienia wielkości kompleksów, przyjęto, że elementami przestrzennymi rozdzielającymi poszczególne kompleksy, będą obszary o szerokości większej niż 40 m.

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski charakteryzuje się dużą zwartością zarządzanych gruntów. Łączna liczba kompleksów w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski wynosi 54 z czego blisko 98% gruntów skupionych jest w 1 kompleksie, które wraz z terenami sąsiednich Nadleśnictw stanowią rozległe obszary leśne.

Tabela 39. Liczba i wielkość kompleksów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 2 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Wielkość kompleksu (ha)	Powierzchnia sumaryczna kompleksów (ha)	Ilość kompleksów (szt.)	Średnia wielkość kompleksu (ha)
< 1,00	8,43	17	0,50
1,01-5,00	55,23	22	2,51
5,01-20,00	113,72	10	11,37
20,01-100,00	177,31	4	44,33
100,01-500,00	-	-	-
500,01-2000,00	-	-	-
powyżej 2000,00	14930,37	1	14930,37
Nadleśnictwo Kalisz Pomorski:	15284,81	54	283,05

4.7.3. Grupy funkcji lasów

Lasy Nadleśnictwa Kalisz Pomorski są lasami wielofunkcyjnymi. Zgodnie z IUL (cz. I, § 25, punkt 2) przyjmuje się podział według dominujących ról (funkcji) lasu na 3 podstawowe (główne) grupy lasów:

- lasy rezerwatowe,
- lasy ochronne,
- lasy gospodarcze.

Tabela 40. Podział lasów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na podstawowe grupy lasów

Grupa funkcji lasu	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona (ha)	Udział (%)
Rezerwaty	9,60	0,07
Lasy ochronne	3397,07	23,52
Lasy gospodarcze	11039,35	76,41
Nadleśnictwo Kalisz Pomorski:	14446,02	100,00

4.7.4. Bogactwo gatunkowe

Bogactwo gatunkowe drzewostanów przedstawiono pod względem ilości gatunków wchodzących w skład górnej warstwy drzew. Uzyskane dane zestawiono w tabeli nr 41 według grup wiekowych.

Tabela 41. Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (tabela opracowana w oparciu o Wzór 13 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Struktura drzewostanów, drzewostany		Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
		Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
Jednogatunkowe	Pow [ha]	1038,24	2961,22	1764,81	5764,27	40,63
	Zapas [m ³]	233090	942269	652368	1827727	48,51
Dwugatunkowe	Pow [ha]	2295,56	1363,08	553,95	4212,59	29,69
	Zapas [m ³]	301514	424049	216705	942267	25,01
Trzygatunkowe	Pow [ha]	1188,81	864,43	392,94	2446,18	17,24
	Zapas [m ³]	164440	262052	137524	564016	14,97
Cztero i więcej gatunkowe	Pow [ha]	562,49	911,21	291,27	1764,97	12,44
	Zapas [m ³]	74072	261290	98717	434079	11,52
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	Pow [ha]	5085,10	6099,94	3002,97	14188,01	100,00
	Zapas [m³]	773116	1889659	1105314	3768088	100,00

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe, stanowiące około 41% powierzchni wszystkich drzewostanów. Stosunkowo dużym udziałem wyróżniają się drzewostany dwugatunkowe występujące na blisko 30% powierzchni. Drzewostany trzy- oraz cztero- i więcej gatunkowe mają mniejszy udział w lasach Nadleśnictwa i występują odpowiednio na 17% i 12% powierzchni.

Powyższe zestawienie obrazuje, mimo dużego udziału siedlisk „borowych” i długotrwałego zrębowego sposobu zagospodarowania, dużą różnorodność gatunkową drzewostanów Nadleśnictwa, która dzięki zapisom zawartym w obecnym PUL nadal będzie się powiększać.

4.7.5. Struktura pionowa drzewostanów

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą zasadniczo jeden pułap wysokości. W warstwę tych drzew przenikają jednak drzewa z okapu drzewostanu (młodsze lub słabiej rozwinięte). Drzewostany dwupiętrowe są to drzewostany, gdzie stworzono w sposób głównie sztuczny, wyraźne dwie warstwy drzew. Drzewa z piętra dolnego w zasadzie nie przenikają do piętra górnego (i równocześnie nie tworzą warstwy podrostu). Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany, w których w sposób głównie naturalny powstało liczne odnowienie właściwymi dla siedliska gatunkami lub drzewostany użytkowane rębiami złożonymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębiami złożonymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna lub jest go brak. Zestawienie powierzchni (powierzchnia leśna zalesiona) i miąższości drzewostanów wg grup wiekowych i struktury przedstawiono w tabeli nr 42.

Tabela 42. Zestawienie powierzchni drzewostanów według grup wiekowych i struktury (tabela opracowana w oparciu o Wzór 14 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Struktura drzewostanów		Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
		Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
Jednopiętrowa	Pow [ha]	5085,10	5797,81	2586,90	13469,81	94,94
	Zapas [m ³]	773116	1812893	970804	3556813	94,39
KO i KDO	Pow [ha]		302,13	416,07	718,20	5,06
	Zapas [m ³]		76766	134510	211276	5,61
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	Pow [ha]	5085,10	6099,94	3002,97	14188,01	100,00
	Zapas [m³]	773116	1889659	1105314	3768088	100,00

Zdecydowana większość drzewostanów w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski to drzewostany jednopiętrowe, stanowiące 95% powierzchni leśnej zalesionej. Pozostałą część stanowią drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia, które zajmują około 5% powierzchni. W Nadleśnictwie nie opisano drzewostanów dwupiętrowych. Warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, że część drzewostanów zaliczonych do struktury jednopiętrowej, posiada w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski warstwę podokapową złożoną z tzw. "podrostów dolnego piętra lub inaczej podrostów II - piętra", które względnie wnikają w górne piętro.

4.7.6. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi

Jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk jest ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu. Jest to także w pewnym stopniu wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. W trakcie prac przygotowawczych oraz w procesie przystąpienia do tworzenia projektu PUL uwzględniono między innymi potrzebę dostosowania TD oraz orientacyjnych składów upraw do typu siedliskowego lasu.

W przypadku leśnych siedlisk przyrodniczych prowadzenie na nich gospodarki leśnej miejscami odbiega nieco od typowych działań wykonywanych w drzewostanie, w którym nie stwierdzono występowania takiego siedliska. Wskazana jest modyfikacja postępowania i zastosowanie indywidualnego podejścia do prac na danym siedlisku przyrodniczym. Działanie takie zapewni zachowanie siedliska we właściwym stanie, co stanowi kluczowy element ich ochrony. Zgodnie z zapisami zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu możliwe jest modyfikowanie wskazań gospodarczych i podejmowania indywidualnych decyzji gospodarczych uwzględniających zmienność potrzeb lasu w trakcie obowiązywania PUL. Na KZP podjęto decyzję o zalecanych typach drzewostanu TD dla poszczególnych typów siedliskowych lasu (TSL), zarówno dla drzewostanów o kierunku gospodarczym jak i dla drzewostanów występujących na siedliskach przyrodniczych.

W tabeli nr 43 zestawiono powierzchnie drzewostanów w rozbiciu na stopnie zgodności składu gatunkowego w poszczególnych typach siedliskowych lasu.

Tabela 43. Zgodność składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi

TSL	Pow. [ha]	Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem					
		zgodny		częściowo zgodny		niezgodny	
		ha	%	ha	%	ha	%
Bb	1,39	1,39	10,00				
BMb	6,41	2,82	43,99	3,59	56,01		
BMśw	6091,46	5550,31	91,12	534,61	8,78	6,54	0,11

TSL	Pow. [ha]	Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem					
		zgodny		częściowo zgodny		niezgodny	
		ha	%	ha	%	ha	%
Bśw	1084,12	1084,12	100,00				
LMb	10,01	1,41	14,09	8,6	85,91		
LMśw	5288,94	1428,73	27,01	3790,9	71,68	69,31	1,31
LMw	32,26			22,76	70,55	9,50	29,45
Lśw	1448,66	421,33	29,08	942,01	65,03	85,32	5,89
Lw	50,72	10,3	20,31	25,43	50,14	14,99	29,55
OI	18,51	14,91	80,55			3,60	19,45
OIJ	155,53	120,67	77,59	34,86	22,41		
Razem:	14188,01	8635,99	60,87	5362,76	37,8	189,26	1,33

Największą powierzchnię w Nadleśnictwie zajmują drzewostany zgodne z siedliskiem – stanowią blisko 61% powierzchni omawianego obszaru, drzewostany częściowo zgodne stanowią około 38% powierzchni, a drzewostany niezgodne to zaledwie 1% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa Kalisz Pomorski. Za niezgodne uznano głównie na siedliskach lasów (Lśw) bądź lasów mieszanych (LMśw) lite drzewostany (lub ze zdecydowaną przewagą) sosnowe, czy brzozowe. Realizacja zapisów zawartych w PUL zapewni stopniowy spadek areалу drzewostanów niezgodnych.

4.7.7. Formy degeneracji ekosystemu leśnego

Degenerację ekosystemu leśnego w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski oceniono biorąc pod uwagę następujące elementy:

- stopień pinetyzacji (borowacenia),
- stopień neofityzacji,
- stopień monotypizacji.

Pinetyzacja (borowacenie) jest formą degeneracji ekosystemu leśnego wynikającą ze zbyt dużego udziału sosny (lub świerka) w górnej warstwie drzewostanu na siedliskach boru mieszanego, lasu mieszanego i lasu. W zależności od wielkości udziału sosny i świerka wyróżniono borowacenie: słabe, średnie i mocne (patrz tabela nr 44).

Tabela 44. Zestawienie procentowe stopnia borowacenia na siedliskach boru mieszanego (BM), lasu mieszanego (LM) i lasu (L)

Stopień borowacenia	BM	LM	L
słabe	ponad 80%	50 – 80%	10 – 30%
średnie	—	ponad 80%	31 – 60%
mocne	—	—	ponad 60%

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość borowacenia w lasach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski w zależności od grup wiekowych drzewostanów.

Tabela 45. Zestawienie powierzchni drzewostanów według form degeneracji lasów – borowacenie (tabela opracowana w oparciu o Wzór 22 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Stopień borowacenia	Wiek (lata)			Ogółem	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
brak	1739,79	824,61	430,61	2995,01	21,11
słabe	2670,19	2719,16	1457,18	6846,53	48,26
średnie	582,71	2090,44	1004,65	3677,80	25,92
mocne	92,41	465,73	110,53	668,67	4,71
Razem N-ctwo:	5085,10	6099,94	3002,97	14188,01	100,00

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski borowaceniem mocnym objęte jest obecnie jedynie 4,71% powierzchni leśnej zalesionej, natomiast nie stwierdzono borowacenia na powierzchni ponad 21% omawianego terenu.

Warto też zauważyć, że borowacenie mocne i średnie dla grupy drzewostanów I i II klasy wieku jest obecnie na bardzo niskim poziomie, co świadczy pozytywnie o właściwej pracy jaką w ostatnich okresach gospodarczych podjęło Nadleśnictwo Kalisz Pomorski przy tzw. "wyprowadzaniu" upraw i młodników.

Neofityzacja polega na samoistnym lub sztucznym wnikaniu do ekosystemów leśnych gatunków obcych drzew i krzewów. Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski stwierdzono pięć gatunki drzew obcych w składzie drzewostanów jako gatunki panujące lub współpanujące oraz sześć gatunków drzew i krzewów występujących w dolnych warstwach drzewostanów (patrz tabele nr 46 i 47).

Tabela 46. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasów – neofityzacja (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24 „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Gatunek	Wiek (lata)			Ogółem [ha]	Udział [%]
	Do 40	Od 41 do 80	Powyżej 80		
dagleźja zielona	2,41	-	2,33	4,75	51,16
dąb czerwony	3,59	-	0,54	4,13	44,54
robinia akacyjowa	0,36	0,03	-	0,40	4,29
Powierzchnia razem:	6,37	0,03	2,87	9,27	100,00

Neofityzacja w drzewostanach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski związana jest z obecnością trzech gatunków obcego pochodzenia w górnej warstwie drzewostanu. Największy udział powierzchniowy wśród neofitów wykazuje dagleźja zielona – gatunek ten stwierdzono na powierzchni 4,75 ha. Drugim pod względem udziału powierzchniowego gatunkiem jest dąb czerwony zajmujący powierzchnię 4,13 ha. Znikomym udziałem odznacza się także robinia akacyjowa występująca zaledwie 0,40 ha. Ze względu na znikome zjawisko neofityzacji można uznać, że gatunki tu występujące urozmaicają jedynie obraz lasów Nadleśnictwa.

Dokonano również analizy występowania gatunków obcych w dolnych warstwach drzewostanu. Pod uwagę wzięto warstwę podszytu i podrostu. Z danych przedstawionych poniżej wynika, że neofityzacja występuje na powierzchni 3909,23 ha. Jest to jednak powierzchnia całych wydzieleń, niezredukowana o stopień pokrycia powierzchni gatunkiem obcym, więc w rzeczywistości neofity w dolnych warstwach występują na znacznie mniejszej powierzchni.

Tabela 47. Zestawienie powierzchni neofityzacji dolnej warstwy drzewostanów (tabela opracowana w oparciu o Wzór 24a „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w n-ctwie”)

Gatunek	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
czeremcha późna	5 934,95	92,32
dagleźja zielona	19,91	0,31
dąb czerwony	120,20	1,87
kasztanowiec biały	0,78	0,01
orzech czarny	1,41	0,02
robinia akacjowa	269,60	4,19
śnieguliczka biała	81,62	1,27
śnieguliczka biała	81,44	2,08
Podsumowanie dla Nadleśnictwa:	6 428,47	100,00

Zdecydowanie najliczniej jako neofit w warstwie podszytu występuje czeremcha późna, stanowi ona około 92% wszystkich neofitów. Udział pozostałych gatunków jest mniejszy, wśród nich dominują robinia akacjowa, śnieguliczka biała oraz dąb czerwony które łącznie stanowią około 8% neofitów.

Monotypizacja, czyli ujednoczenie składu gatunkowego i wiekowego, występuje wówczas, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi 50-80% powierzchni kompleksu leśnego (monotypizacja częściowa) lub ponad 80% (monotypizacja pełna). Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że w warunkach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski monotypizacja nie występuje.

4.7.8. Grunty leśne pozostawione do naturalnej sukcesji

Poniżej zestawiono powierzchnie, na których z różnych względów prowadzenie gospodarki leśnej jest utrudnione. Mogą to być m.in. pozbawione drzewostanów tereny o charakterze muraw, zarośli, zakrzaczeń, tereny podmokłe, zalewane czy powierzchnie po wiatrolomach. W trakcie prac urzędzeniowych zostały one opisane jako grunty do naturalnej sukcesji i pozostawione do samoistnego ukształtowania siłami natury (w bazie TAKSATOR zakodowane jako rodzaj powierzchni: SUKCESJA).

Rozpatrując te powierzchnie w kategoriach przyrodniczych, mogą one stanowić cenne skrawki terenu, będące miejscem występowania ciekawej flory i fauny. Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zajmują one powierzchnię 17,27 ha (18 pododdziałów).

Tabela 48. Wykaz gruntów pozostawionych do naturalnej sukcesji

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Rodzaj pow.	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
1	34h	0,03	LMŚW	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
2	127c	1,75	LMŚW	SUKCESJA	GOSP	DB SO	GPZ
3	145k	1,56	LŚW	SUKCESJA	GOSP	BK DB	GPZ
4	158Ad	0,16	LŚW	SUKCESJA	OCHR	DB	O

Lp.	Adres leśny	Pow. [ha]	Siedlisko	Rodzaj pow.	Funkcja lasu	TD	Gospodarstwo
5	163n	1,19	OL	SUKCESJA	OCHR	OL	O
6	163o	0,50	OL	SUKCESJA	OCHR	OL	O
7	163r	0,85	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
8	169d	0,73	BMŚW	SUKCESJA	OCHR	DB SO	S
9	190o	0,56	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
10	199n	0,75	LMŚW	SUKCESJA	GOSP	SO DB	GPZ
11	488d	1,59	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
12	529g	0,43	LMW	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
13	530h	3,24	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
14	537f	0,67	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	SO DB	O
15	561g	0,43	LMŚW	SUKCESJA	OCHR	DB SO	O
16	577f	0,98	OLJ	SUKCESJA	OCHR	JS OL	O
17	584b	0,96	OLJ	SUKCESJA	OCHR	JS OL	O
18	584d	0,89	OL	SUKCESJA	OCHR	OL	S

4.7.9. Typy siedliskowe lasu

Siedlisko jest kompleksem czynników abiotycznych wpływających na środowisko leśne. Ukształtowane zostaje pod wpływem położenia (wysokość n.p.m., wystawa, nachylenie terenu), warunków klimatycznych i gleby. Czynniki te należy zawsze rozpatrywać jako powiązany zespół wpływów. Istniejąca klasyfikacja typologiczna lasu oparta jest na 2 kryteriach. Kryterium żyzności dzieli siedliska na 4 podstawowe grupy: siedliska borowe, borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Kryterium wilgotności wyróżnia siedliska: suche, świeże, wilgotne i bagienne. Podstawową jednostką typologiczną jest typ siedliskowy lasu (TSL), grupujący siedliska o zbliżonej potencjalnej produktywności. Gospodarka leśna, oparta na podstawach ekologicznych, wymaga dokładnego poznania przyrodniczych warunków produkcji, a następnie ich sklasyfikowania i przedstawienia w formie kartograficznej i opisowej w operacie siedliskowym. Przesławione w tym opracowaniu typy siedliskowe lasu stanowią podstawę do dalszych prac urzędniowych, m.in. tworzenia wyłączeń i sporządzania opisów taksacyjnych.

W tabeli 49 przedstawiono udziały poszczególnych typów siedliskowych lasu zestawione na podstawie opisów taksacyjnych wg tworzonego na lata 2024-2033 PUL (grunty leśne zalesione).

Tabela 49. Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Typ Siedliskowy Lasu	Powierzchnia leśna zalesiona (ha)	Udział w powierzchni leśnej zalesionej (%)
1	Bb	1,39	0,01
2	BMb	6,41	0,05
3	BMśw	6091,46	42,93
4	Bśw	1084,12	7,64
5	LMb	10,01	0,07
6	LMśw	5288,94	37,28
7	LMw	32,26	0,23
8	Lśw	1448,66	10,21
9	Lw	50,72	0,36
10	OI	18,51	0,13
11	OIJ	155,53	1,10
Razem:		14188,01	100,00

4.7.10. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego

Zgodnie z zapisami protokołu z KZP wykazem drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego zostały objęte następujące drzewostany:

- drzewostany w strefach ochrony całorocznej ostoi zwierząt chronionych, do czasu prawnego ich obowiązywania (nie zamieszczone w poniższej tabeli - dane wrażliwe),
- drzewostany skategoryzowane jako ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej,
- drzewostany stanowiące ekosystemy referencyjne,
- powierzchnie leśne na gruntach spornych.

4.7.11. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich

Drzewostany ponad 100-letnie oraz tworzące KO i KDO w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski zajmują łącznie 1680,32 ha. W tej grupie drzewostanów dominują drzewostany w VI klasie wieku zajmujące łącznie 791,77 ha. Gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna zajmująca około 81 % powierzchni wszystkich opisywanych drzewostanów ponad 100-letnich. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących i gospodarstw w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski przedstawia tabela 50.

Tabela 50. Zestawienie powierzchniowe i procentowe drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących i gospodarstw w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski

Gospodarstwo	Gat. pan.	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż	KO	KDO	Razem [ha]
SPECJALNE (S)	SO	4,49	34,83	3,74			43,06
	BK			8,18			8,18
	DB	1,00		0,97			1,97
	GB		4,79				4,79
	OL	10,53					10,53
	Razem (S):	16,02	39,62	12,89			68,53
LASÓW OCHRONNYCH (O)	SO	240,12	31,86	2,02	115,40	12,26	401,66
	ŚW	1,81		0,78			2,59
	DG	1,10					1,10
	BK	9,38	3,25	6,28	22,56		41,47
	DB	26,29	28,50		14,33		69,12
	DB.S	11,14		0,80			11,94
	DB.B	2,50					2,50
	JS	0,69					0,69
	GB	0,94					0,94
	BRZ	0,61			55,27		55,88
	OL	3,46					3,46
	Razem (O):	298,04	63,61	9,88	207,56	12,26	591,35
LASÓW GOSPODARCZYCH (GZ)	SO	340,29	42,38				382,67
	Razem (GZ):	340,29	42,38				382,67

Gospodarstwo	Gat. pan.	VI 101-120	VII 121-140	VIII 141 i wyż	KO	KDO	Razem [ha]
LASÓW GOSPODARCZYCH (GPZ)	SO	135,83	1,67	0,30	388,86	14,53	541,19
	MD				3,38	28,32	31,70
	BK				9,64		9,64
	DB	0,82					0,82
	BRZ				53,65		53,65
	OL	0,77					0,77
	Razem (GPZ):	137,42	1,67	0,30	455,53	42,85	637,77
OGÓŁEM GOSP. (G)		477,71	44,05	0,30	844,39	57,38	1423,83
Łącznie		791,77	147,28	23,07	663,09	55,11	1680,32

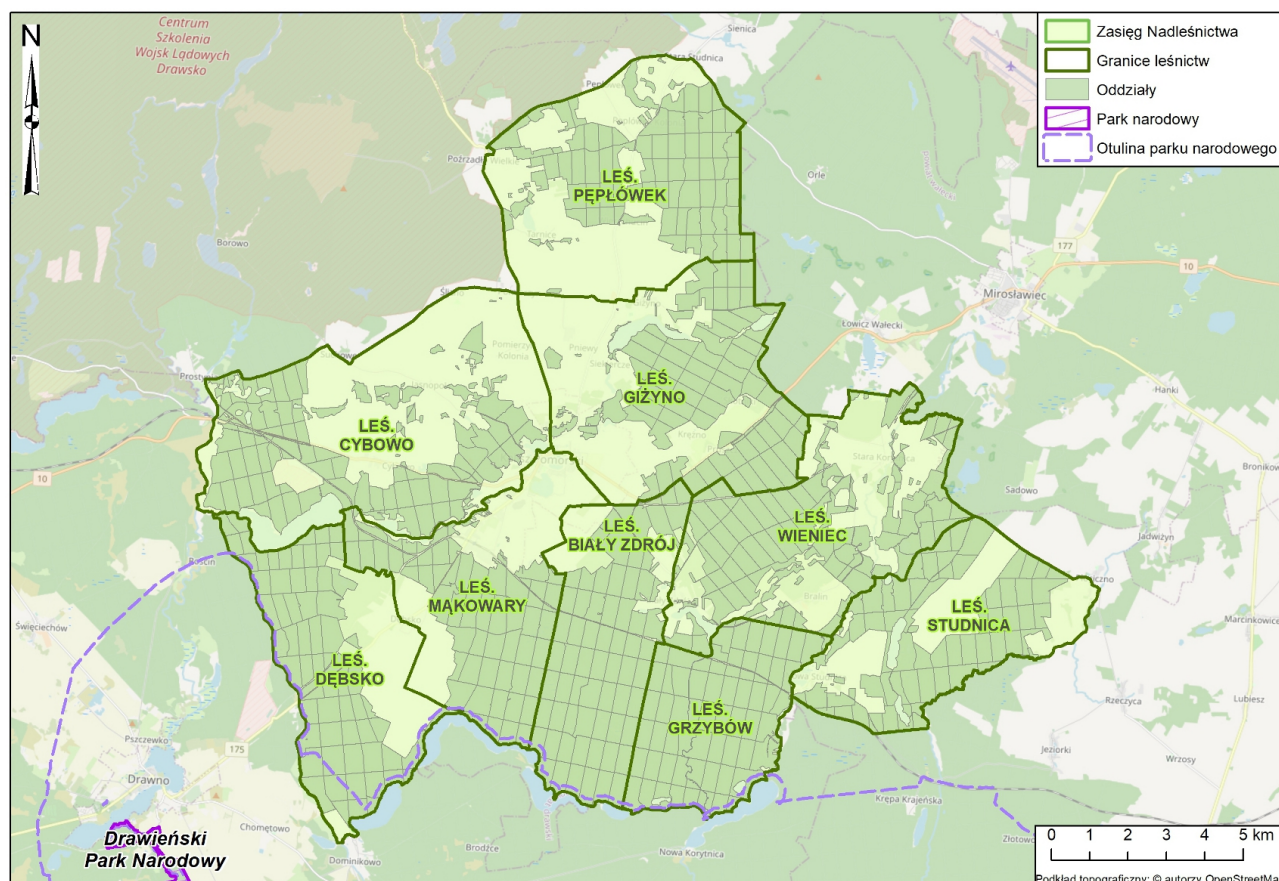
4.8. Inne cenne obszary

4.8.1. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego

Ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. podaje definicję parku narodowego: „Park Narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Dodatkowo Park Narodowy tworzy się w celu zachowaniu różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.”

Drawieński Park Narodowy powołany został Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 1990 r. Nr 26, poz. 151), zmienionego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. (Dz. U. Nr 4, poz. 28) oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Drawieńskiego Parku (Dz. U. Nr 156, poz. 1021).

Otuliny Parków Narodowych w Polsce w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody nie są uznawane za formy ochrony przyrody. Natomiast jest to obszar na którym działalność człowieka nie może w żaden sposób negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego.

Ilustracja 16. Otulina Drawieńskiego Parku Narodowego na tle gruntów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wraz z północno-zachodnim fragmentem Parku Narodowego

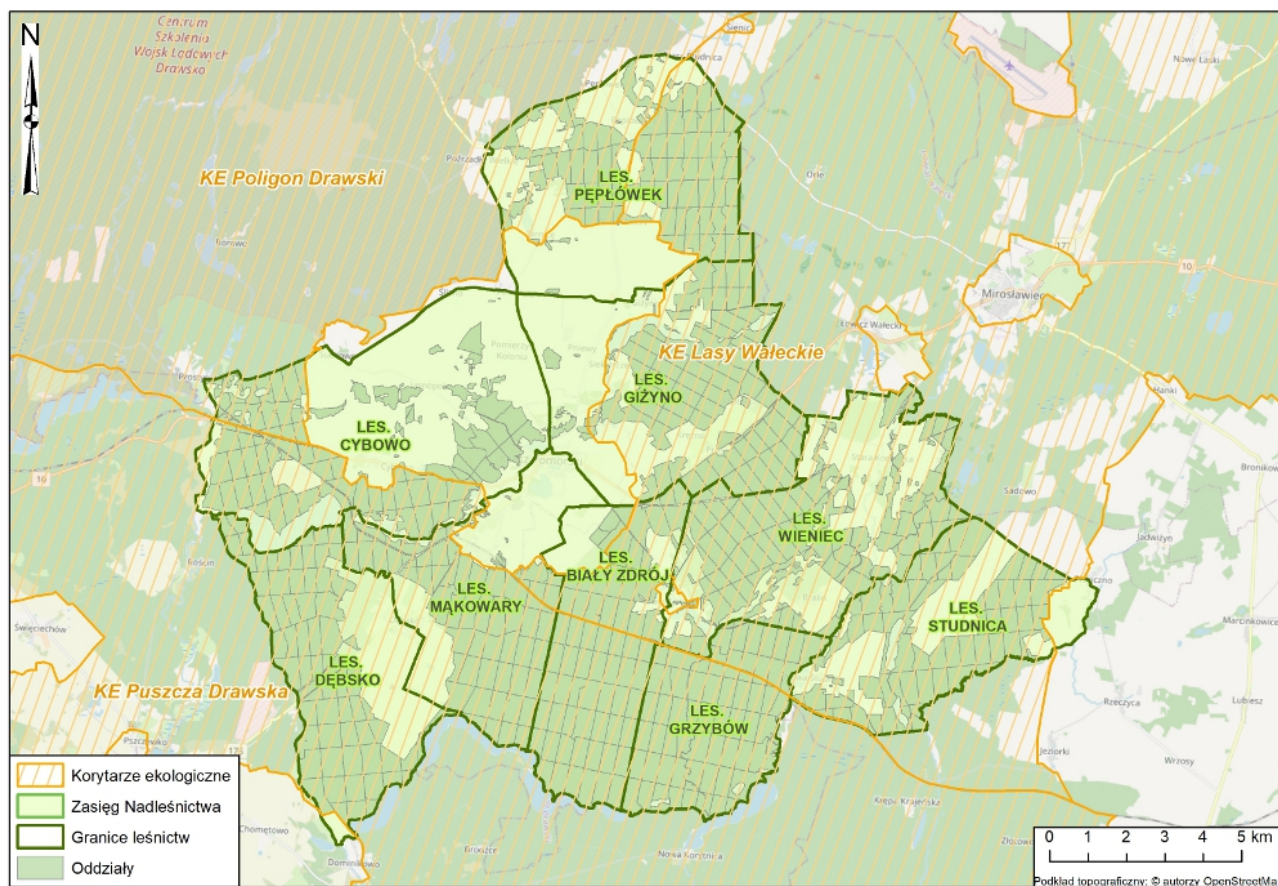
Na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski znajduje się otulina, która stanowi strefę ochronną Drawieńskiego Parku Narodowego. Administracyjnie otulina leży na terenie gminy Drawno. Cały obszar otuliny na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski pokrywa się z Obszarem Chronionego Krajobrazu „Choszczono-Drawno”.

Wykaz zabiegów gospodarczych planowanych w pododdziałach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski (wykaz wydziełów w części dotyczącej otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego) celem uzgodnienia zapisów w projekcie planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, na lata 2024-2033, zostały przekazane pismem KRAMEKO Sp. z o. o. z dnia 2 października 2023 r., do Dyrektora Drawieńskiego PN (znak spr.: 878/23). Dyrektor Drawieńskiego Parku Narodowego uzgodnił przesłany projekt Planu Urządzenia Lasu pismem z dnia 17 października 2023 roku (znak spr.: NDL-3503/2023/jg).

4.8.2. Korytarze ekologiczne

Według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację zwierząt, roślin lub grzybów. Przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski przebiegają trzy korytarze ekologiczne:

- Korytarz ekologiczny Lasy Wałeckie,
- Korytarz ekologiczny Poligon Drawski,
- Korytarz ekologiczny Puszcza Drawska.

Ilustracja 17. Korytarze ekologiczne na tle gruntów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

- rozdział opracowany w całości przez mgr Piotra Rochowskiego - KRAMEKO Sp z o.o.

5.1. Wstęp

Przedstawiona poniżej charakterystyka walorów kulturowych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski obejmuje zarys historii terenu opracowania oraz opis zabytków kultury materialnej - ogólny dla całego zasięgu terytorialnego oraz szczegółowy dla terenów będących w zarządzie Nadleśnictwa.

W opracowaniu przyjęto ustawową definicję obiektu zabytkowego, według której zabytek oznacza *nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową* (Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Przy sporządzaniu opracowania wykorzystano:

1. Wyniki inwentaryzacji obiektów dziedzictwa kulturowego, przeprowadzonej w okresie od kwietnia do listopada 2021 r. na zlecenie RDLP w Pile na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski oraz materiały z weryfikacji terenowej obiektów zabytkowych z maja 2023 r.
2. Materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa, w tym: aktualne wykazy i dokumentacje obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków archeologicznych, karty ewidencyjne zabytków nieruchomości, karty ewidencyjne cmentarzy zabytkowych oraz dokumentację Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) z kartami ewidencyjnymi zabytków archeologicznych (KEZA).
3. Opracowania (tradycyjne i internetowe) dotyczące obiektów zabytkowych i historii regionu, w szczególności monografie historyczne autorstwa Zbigniewa Mieczkowskiego (*Łączy nas Drawa, wydanie drugie, poszerzone z 2022 r.; Dary lasu. 60 lat Nadleśnictwa Drawsko, 2022; Leśny cmentarzyk z Białego Zdroju 2023,*) na podstawie których sporządzono m.in. kalendarium historyczne i część dotyczącą historii zagospodarowania lasów.
4. Mapy archiwalne obszaru opracowania w różnych skalach, w szczególności: niemieckie *Messtischblatt* 1:25 000 (1878-1945), *Karte des Deutschen Reiches* 1:100 000 (1830-1934) oraz *Topographischer Spezial-Karte von Central-Europa* 1:200 000 (1806-1908), dostępne w cyfrowych repozytoriach danych (*landkartenarchiv.de, mapywig.org, kartenforum.slub-dresden.de*).
5. Przedwojenne urzędowe opracowania statystyczne, zawierające między innymi informacje o obecnie nieistniejących osadach, w szczególności *Gemeindelexikon für das Königreich Preußen* 1898 (dane ze spisu z 1895 r., dostęp na stronie Biblioteki Uniwersyteckiej Cottbus-Senftenberg: *opus4.kobv.de*) oraz *Statistisch-topographische Beschreibung der gesamten Mark Brandenburg...*, 1908 (wersja online na stronie Münchener Digitalisierungszentrum Digitale Bibliothek: *www.digitale-sammlungen.de*).
6. Informacje z części „kulturowej” Programu Ochrony Przyrody z 2013 r. oraz inne materiały przekazane przez Nadleśnictwo w trakcie prac nad obecnym planem urządzenia lasu.

5.2. Zarys historii obszaru opracowania

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski położone jest na terenach stanowiących historyczne pogranicze Wielkopolski i Pomorza. Po okresie przynależności do monarchii wczesnopiastowskiej, obszar ten w okresie rozbitcia dzielnicowego stanowił przedmiot sporu pomiędzy polskimi władcami z dynastii piastowskiej, książętami pomorskimi oraz władcami Marchii Brandenburskiej, którzy w toku ekspansji prowadzonej od początku XIII w. znad Odry doprowadzili do utworzenia Nowej Marchii – prowincji wcinającej się klinem pomiędzy Wielkopolską i Pomorze Zachodnie.

Pod koniec średniowiecza, po ustabilizowaniu przebiegu granicy państwowej pomiędzy Polską i Marchią Brandenburską na dolnej Drawie i Płocicznej, tereny obecnego Nadleśnictwa na trwałe zostały związane z Brandenburgią, a później z Prusami (od 1701 r. Królestwo Prus) i Niemcami (od 1871 r. Cesarstwo Niemieckie, w latach 1918-1933 Republika Weimarska, w latach 1933-1945 III Rzesza). Stan ten uległ zmianie dopiero po zakończeniu drugiej wojny światowej, kiedy na mocy postanowień „Wielkiej Trójki” Polska odzyskała ziemie położone nad Odrą.

Ważnym wątkiem w historii omawianego regionu był trwający przez kilka wieków jego związek z rycerską rodziną Güntersbergów, do której w okresie od XIV do pierwszej połowy XVIII w. należał zarówno sam Kalisz Pomorski, jak i związane z nim dobra. Duże znaczenie miały także wydarzenia z lat 1734-1735, w wyniku których po wygaśnięciu kaliskiej linii tego rodu znaczna część należących do niego dóbr przeszła na własność najpierw królewską, a następnie państwową, co otworzyło drogę do utworzenia królewskiego, a później państwowego nadleśnictwa Balster (Biały Zdrój), którego pośrednim kontynuatorem jest dzisiejsze Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.

Kolejnym ważnym rozdziałem w dziejach tego obszaru były wydarzenia związane z drugą wojną światową, w tym założenie i funkcjonowanie na obecnych gruntach Nadleśnictwa podboju obozu koncentracyjnego Ravensbrück (Außenlager des Konzentrationslagers Ravensbrück) w Kaliszu Pomorskim, walki toczone w zimę 1945 roku pomiędzy nacierającymi wojskami radzieckimi i ustępującymi Niemcami, w wyniku których doszło m.in. do spustoszenia Kalisza Pomorskiego oraz włączenie omawianego terenu do państwa polskiego, związane z powojennym zagospodarowaniem tych ziem i zasadniczymi zmianami w strukturze ludnościowej (wysiedlenie ludności niemieckiej i przybycie polskich osadników).

Najważniejsze wydarzenia historyczne dotyczące terenu obecnego Nadleśnictwa zostały przedstawione poniżej w formie kalendarium.

Tabela 51. Kalendarium ważniejszych wydarzeń historycznych

Okres (data)	Wydarzenie
Epoka brązu 1700-650 lat p.n.e.	Rozwój stałego osadnictwa nad Drawicą
VIII w.	Istnienie umocnionego grodu słowiańskiego i osady rybacko-rolniczej na terenie obecnego Kalisza Pomorskiego
Połowa XIII w.	Prawdopodobny czas sprowadzenia przez księcia wielkopolskiego Przemysła I osadników z Kalisza nad Prosną w rejon obecnego Kalisza Pomorskiego, w celu wzmocnienia granicy z Brandenburgią
1290	Wzmianka źródłowa na temat Janusza Kenstela, pana na zamku w Kaliszu Pomorskim (Calis)
1296	Zajęcie Kalisza i jego okolic przez Brandenburgię
1303	Lokacja Kalisza Pomorskiego na prawie magdeburskim na mocy przywileju wydanego przez margrabiów brandenburskich: Ottona, Konrada, Jana i Waldemara
1350-1375	Kalisz Pomorski oddany w lenno rodzinie Wedłów
XIV-XVIII w.	Kalisz Pomorski i jego okolice w rękach rodziny Güntersbergów
1402-1455	Nowa Marchia wraz z Kaliszem Pomorskim w rękach zakonu krzyżackiego

Okres (data)	Wydarzenie
1701	Kalisz Pomorski wraz z całą Brandenburgią włączony do Królestwa Prus (od 1871 do Cesarstwa Niemieckiego)
1705	Krwawo stłumiona rebelia chłopska w dobrach kaliskich Güntersbergów
1735	Przejęcie dóbr Biały Zdrój przez króla Fryderyka Wilhelma I po wygaśnięciu kaliskiej linii Güntersbergów. (dobra były początkowo przeznaczone dla królewskiego syna Augusta Wilhelma, ostatecznie włączono je do domeny królewskiej), utworzenie w Białym Zdroju urzędu ziemskiego (Amtu) do zarządzania dobrami
1756-1763	Wojna siedmioletnia, walki i przemarsze wojsk w rejonie Kalisza Pomorskiego, budowa rosyjskiego obozu wojskowego na wzgórzu Rusinowa (Russen Berg)
1771	ufundowanie nowego kościoła w Kaliszu przez króla Fryderyka II po pożarze wcześniejszego, nowa świątynia wzorowana na kościele garnizonowym w Poczdamie
Druga połowa XVIII w.	Wyodrębnienie w Amcie Biały Zdrój Królewskiego Nadleśnictwa Balster (Königliche Oberförsterei Balster)
1804	Wzmianka źródłowa o istnieniu królewskiego rewiru leśnego w Balster
1840	Rozwiązanie Domeny Królewskiej Balster i przekształcenie jej w domenę państwową
Po 1849 r.	Włączenie do nadleśnictwa Balster kompleksu leśnego z leśniczówką Lauersbrücke (Łowno), wcześniej w majątku Dębsko
1856	Budowa dróg z Kalisza Pomorskiego do Drawska Pomorskiego i Drawna
Koniec XIX w.	Doprowadzenie kolei do Kalisza Pomorskiego (otwarcie połączeń: z Walcem w 1888 r., Stargardem w 1895 r., Choszczem w 1895 r. i Złocińcem w 1900 r.)
	Przeniesienie siedziby nadleśnictwa z Gaffel do Balster
1. poł. XX w.	Kalisz Pomorski popularnym kurortem i miejscem wypoczynku mieszkańców Berlina
1938	Włączenie do nadleśnictwa Balster leśnictw Jaworze i Prostynia z rozwiązanego nadleśnictwa w Radowie
Maj 1944	Upadek uszkodzonego amerykańskiego samolotu bombowego typu B-17 "latająca forteca" w lasach koło Dębska
Wiosna 1944-luty 1945	Okres funkcjonowania podobozu obozu koncentracyjnego Ravensbrück (Außenlager des Konzentrationslagers Ravensbrück) w Kaliszu Pomorskim
	Spustoszenie miasta w wyniku walk w lutym 1945 r. (m.in. zniszczenie niemal 100 % zabudowy Rynku)
	Włączenie Kalisza do Polski pod tymczasową nazwą Kalisz Nowy (od 1946 r. Kalisz Pomorski)
1945	Utworzenie polskiego Nadleśnictwa Biały Zdrój, wchodzącego w skład Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Bałtyckiego w Szczecinku. W skład Nadleśnictwa weszły lasy przedwojennego nadleśnictwa Balster (3985,5 ha) oraz lasy dworskie i chłopskie (3298,5 ha). Pierwszym nadleśniczym został Karol Szerer-Markowicz.
1973	Rozwiązanie Nadleśnictwa Biały Zdrój i włączenie go jako obręb do Nadleśnictwa Mirosławiec, a pięć lat później (1978) przekazanie do Nadleśnictwa Drawsko.
1985	Powołanie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wchodzącego w skład Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinku (następnie RDLP w Szczecinku, od 2004 roku RDLP Piła). W skład Nadleśnictwa weszły lasy dawnego Nadleśnictwa Biały Zdrój/Balster oraz kompleksy leśne dawnego Nadleśnictwa Stary Potok (Borowo).
2003	Odnalezienie podczas prac leśnych koło Kalisza Pomorskiego legendarnego kamienia szlifierskiego
	Uroczyste obchody 700-lecia miasta
2016	Powiększenie gruntów Nadleśnictwa o 1481 ha przekazanych z Nadleśnictwa Tuczo

5.3. Historia zagospodarowania lasów

Podobnie jak w pozostałej części Puszczy Drawskiej, także na omawianym terenie do najstarszych form gospodarki leśnej należały: pozyskanie drewna, łowiectwo, bartnictwo oraz produkcja smoły, węgla drzewnego i potażu. Ta ostatnia rozwijała się w rejonie Kalisza Pomorskiego szczególnie intensywnie, co znajduje potwierdzenie w zapisach aktu lokacyjnego miasta z 1303 r., w którym znalazł się m.in. przywilej gwarantujący prawo do spławiania smoły i potażu na odcinku pól przylegających do Drawy.

Z początku XVI w. pochodzą wzmianki o handlu miodem pozyskiwanym w tutejszych kompleksach leśnych. W 1519 r. elektor brandenburski Joachim ustalił dożywocie dla Katarzyny, żony Hansa von Güntersberga z Żabina, z jego włości położonych w Żabinie, Sienicy, Borujsku, Pożrzadle Wielkim i Suchowie. Wśród licznych danin Katarzyna miała otrzymywać beczkę miodu od chłopca Hansa Butte z Suchowa, który pozyskiwał miód w Suchowskim Lesie (Zuchowsche Kaveln).

W 1708 r. kaliscy Güntersbergowie z dwóch kompleksów majątków skupionych wokół kaliskiego zamku oraz dworu w Białym Zdroju pobierali od swoich lenników-dzierżawców roczny podatek miodowy w wysokości 500 talarów każdy.

Ilustracja 18. Teren obecnego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na Carte de la Pologne, aut. Rizzi Zannoni, 1772 r. (oldmapsonline.org)

Po wygaśnięciu Güntersbergów i przejęciu ich majątku w latach 30. XVIII w. przez pruską rodzinę królewską, dla zarządzania tymi dobrami utworzony został Urząd Ziemski (Amt) kierowany przez specjalnego urzędnika (Oberamtman). Wkrótce w ramach Amtu wyodrębniono Królewskie Nadleśnictwo Balster (Königliche Oberförsterei Balster), którego pierwszym nadleśniczym był w latach 1784-1803 August Wilhelm Mechow. Siedziba nadleśnictwa znajdowała się w Gaffel (Oporów), około 4 km na południe od Białego Zdroju.

Na początku XIX w. Nadleśnictwo Balster podlegało pod dystrykt leśny z Kostrzyna, a po reformach z 1816 roku pod Leśny Urząd Rejencyjny w Koszalinie (Forst Registratur Köslin).

Po roku 1849 do nadleśnictwa włączono kompleks leśny z leśniczówką Łowno (Lauersbrücke) z majątku Dębsko. Prawdopodobnie w latach 1889-1894 nastąpiło też przeniesienie siedziby nadleśnictwa z Gaffel do Białego Zdroju.

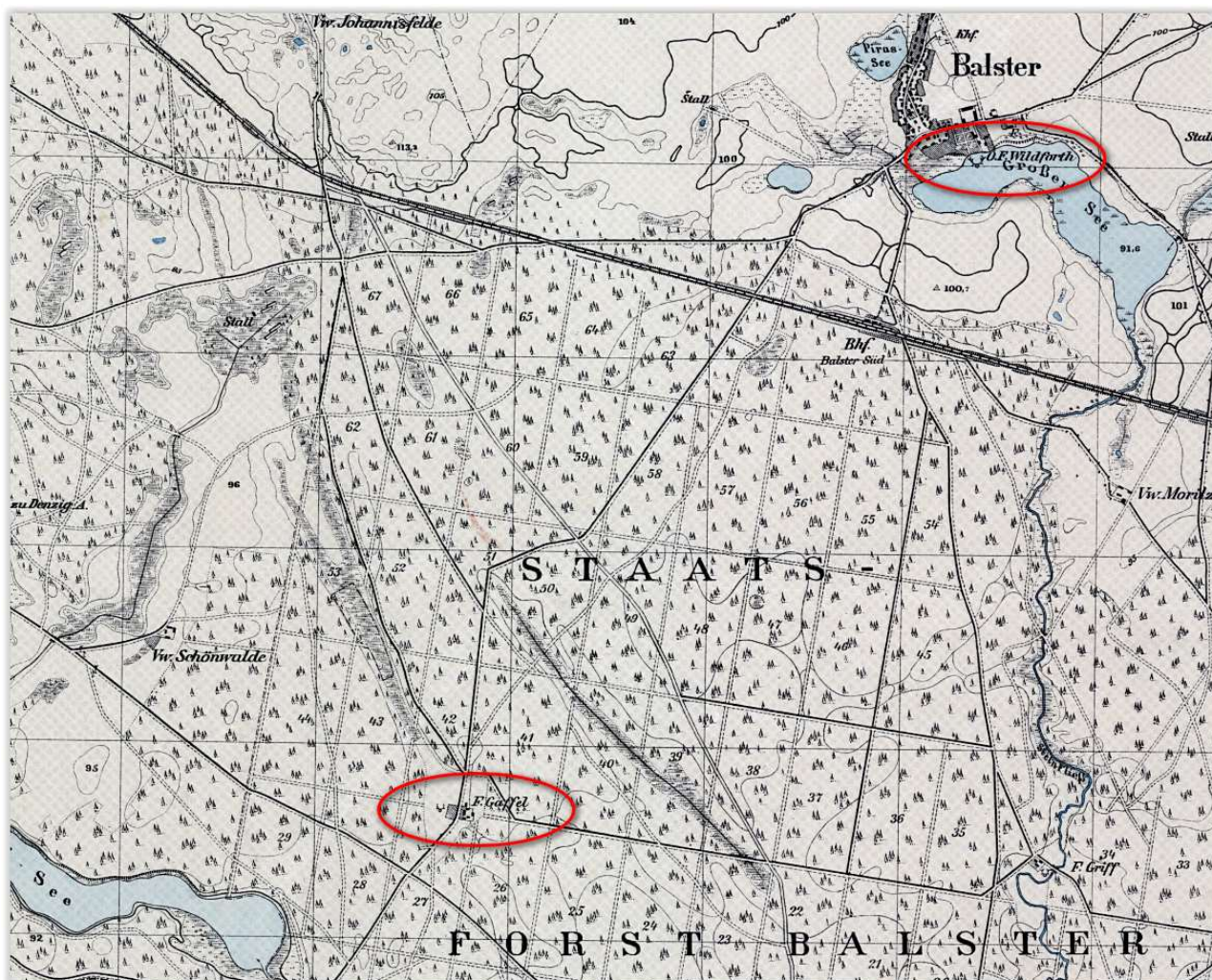

Ilustracja 19. Królewskie Nadleśnictwo Balster na mapie Reymanna z 1851 r. z zaznaczoną pierwszą siedzibą (O.F. Balster) (landkartenarchiv.de)

W 1914 r. nadleśnictwo miało powierzchnię 5011 ha, od której odprowadzany był podatek gruntowy w wysokości 5800 marek. Obok kompleksów leśnych i siedziby w Balster, do nadleśnictwa należały w tamtym czasie: osada leśna Ratheide, osada Pflingstfurth z położoną po sąsiedzku smolarnią na północ od Nowej Korytnicy, osada młyńska w Cybowie oraz folwark Ankrow. W osadach tych utrzymywano łącznie 14 koni, 90 sztuk bydła, 100 owiec i 60 świń.

W latach 1919-1923 nadleśnictwo obejmowało 5621 ha i było podzielone na cztery leśnictwa: Pflingstfurth, Gaaffel, Balster i leśnictwo zdublowane Lauersbrücke-Gutsdorf.

W 1938 r. w związku z rozbudową niemieckiego poligonu lotniczego w Prostyni zlikwidowano sąsiednie Nadleśnictwo Radowo (Wedelsdorf). Jego dwa leśnictwa (Prostynię i Jaworze) przekazano wtedy do Nadleśnictwa Balster, którego powierzchnia wzrosła w ten sposób do 6480 ha.

Ilustracja 20. Królewskie Nadleśnictwo Balster na mapie Reymanna z 1851 r. z zaznaczoną pierwszą siedzibą (O.F. Balster) (landkartenarchiv.de)

Po zakończeniu drugiej wojny światowej pod koniec 1945 r. w Białym Zdroju powołano polskie nadleśnictwo wchodzące w skład Dyrekcji Lasów Państwowych Okręgu Bałtyckiego w Szczecinku. Pierwotnie obszar tego nadleśnictwa wynosił 8000 ha, w tym 6560 ha powierzchni zalesionej. Nadleśnictwo położone było w trzech powiatach (Drawsko, Wałcz i Choszczno), w trzech gminach (Kalisz, Hanki i Niemieńsko) oraz dwóch województwach - szczecińskim i koszalińskim. Pierwszym nadleśniczym był Karol Szerer-Markowicz, po którym urząd ten sprawowali: Feliks Kabza i Zbigniew Szlachciak.

Po Niemcach instytucja odziedziczyła 14 murowanych budynków mieszkalnych, 15 murowanych budynków gospodarczych i 8 budynków drewnianych. W skład tego inwentarza wchodziły m.in.: siedziba nadleśnictwa nad jeziorem Wieliż, 3 leśniczówki, 2 gajówki oraz 8 innych obiektów. W protokole przejęcia wymieniono 3 leśniczówki spalone (Grzybów, Oporów i Kalinę). Stan dziewięciu przejmowanych kompleksów leśnych oceniono jako "dobry".

W pierwszym roku gospodarowania nadleśnictwo miało obroty 6 506 565 zł, które po odliczeniu kosztów wygenerowały dochód wynoszący 4 633 546 zł. W 1949 r. ta nadwyżka wynosiła już 10 542 500 zł. Pierwszy "Plan Gospodarczy Prowizorycznego Urządzenia Nadleśnictwa Biały Zdrój" opracowano na okres 1.10.1948-1.10.1957.

Od przełomu lat 40/50 XX w. Nadleśnictwo Biały Zdrój przypisane było do Rejonu Lasów Państwowych w Drawsku Pomorskim, a później w Mirosławcu. W 1959 r. było tutaj zatrudnionych 23 stałych robotników leśnych, w tym 10 żywiczarzy i trzech motorniczych pił spalinowych. Zrywka w tamtym czasie w 50% wykonywana była koźmi miejscowych

chłopów, w 25% najnowszymi traktorami i tylko w 25% przez "jedną parę koni służbowych nadleśnictwa".

W 1973 r. Nadleśnictwo Biały Zdrój zostało zlikwidowane i włączone jako obręb do Nadleśnictwa Mirosławiec. W 1985 r. obręb ten wszedł w skład nowego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, powołanego z dniem 1 stycznia na mocy Zarządzenia nr 27 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 31.10.1984 r. w strukturze Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Szczecinku. Jego pierwotna powierzchnia wynosiła 12878 ha.

Pierwszym nadleśniczym do roku 1992 był Mieczysław Krzymowski, następnie urząd ten sprawowali: Mieczysław Piórkowski (1993-2006), Józef Śliwiński (2006-2011) a po nim do chwili obecnej Hubert Kozak. Do 2004 r. Nadleśnictwo Kalisz Pomorski należało do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku. Od 1 marca 2004 r. zostało podporządkowane RDLP w Pile.

5.4. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa

W granicach administracyjnych Nadleśnictwa znajduje się kilkadziesiąt obiektów zabytkowych o wysokiej wartości artystycznej, historycznej i naukowej. Są wśród nich między innymi cenne zespoły architektury sakralnej z osiemnastowiecznymi kościołami szachulcowymi w Giżynie i Pożrzadle Wielkim, klasycystyczny kościół poewangelicki z 1771 r., obecnie parafialny katolicki pw. M. B. Królowej Polski w Kaliszu Pomorskim oraz usytuowany również w tym mieście, odrestaurowany w ostatnich latach pałac dawnych właścicieli dóbr kaliskich, Wedlów i Güntersbergów.

Dziesięć zabytków z omawianego terenu objętych jest ochroną na podstawie wpisu do księgi A rejestru zabytków (zabytki nieruchomości). Wykaz tych obiektów według stanu na sierpień 2023 r. zamieszczono poniżej w tabeli.

Tabela 52. Zabytki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wpisane do rejestru zabytków nieruchomości

Lp	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Rejestr (numer – data)
1	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Teren Starego Miasta	A-1514 z 30.12.1965
2	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Dom ul. Bolesława Krzywoustego 4, ceglany, 1800 r.	A-624 z 4.08.1967
3	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Dawny młyn wodny, ul. Młyńska 9, ceglany, 4. ćw. XIX w.	A-1188 z 23.07.2013
4	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski, ceglany, 4. ćw. XVIII w.	A-2003 z 1.04.2021
5	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Pałac, ceglany, XVIII w.	A-235 z 16.01.1960
6	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Cmentarz żydowski, 1. poł. XIX w.	A-1825 z 17.04.2019
7	Kalisz Pomorski - miasto	Kalisz Pomorski	Park dworski	A-235 z 16.01.1960
8	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Dębsko	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki filialny pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła wraz z otoczeniem, XIX w.	A-989 z 28.11.2011
9	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Giżyno	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki parafialny pw. Matki Boskiej Królowej Polski, szachulcowy, XVII w. oraz cmentarz przykościelny	A-1991 z 21.10.2020
10	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Pożrzadło Wielkie	Kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki filialny pw. św. Stanisława Biskupa, szachulcowy, koniec XVIII w. oraz cmentarz przykościelny	A-1990 z 21.10.2020

5.5. Zabytki na gruntach Nadleśnictwa

Podstawowym źródłem informacji na temat obiektów dziedzictwa kulturowego na gruntach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski jest inwentaryzacja przeprowadzona w okresie od kwietnia do listopada 2021 roku przez archeolog Magdalenę Suchorską, zgodnie z wytycznymi wypracowanymi przez Zespół zadaniowy ds. inwentaryzacji archeologicznej gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa wchodzące w skład RDLP w Pile.

Podczas prac inwentaryzacyjnych wykorzystane zostały archiwalne mapy topograficzne, dokumentacje konserwatorskie, informacje z ankiet wypełnionych przez pracowników Lasów Państwowych oraz dane ze skanowania laserowego terenu (LiDAR), dzięki którym możliwa była identyfikacja wielu dotychczas nierozpoznanych obiektów pochodzenia antropogenicznego położonych na terenach leśnych.

W efekcie przeprowadzonej inwentaryzacji powstała lista 1007 obiektów kulturowych, wśród których znajdują się m.in.: stanowiska archeologiczne, dawne cmentarze, potwierdzone i przypuszczalne grodziska i kurhany, ślady po produkcji węgla drzewnego z okresu późnego średniowiecza i z czasów nowożytnych (mielerze), dawne miejsca produkcji potażu, dawna zabudowa, miejsca pamięci, dawne znaki graniczne, drogowskazy itp.

Dane z inwentaryzacji z 2021 r., uzupełnione w trakcie prac nad sporządzeniem planu urządzenia lasu o dodatkowe informacje historyczne oraz wyniki weryfikacji terenowej z maja 2023 r., posłużyły do sporządzenia wykazu najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego z kategorii takich, jak: miejsca pamięci (dawne cmentarze i mogiły, kamienie pamiątkowe, pomniki), militaria, zabytki techniki oraz osadnictwo (osady istniejące i nieistniejące, przy czym w przypadku tych drugich ograniczono się do dawnych osad posiadających przedwojenną nazwę własną, która sama w sobie stanowi zabytek). Zestawienie tych obiektów wraz z ich ogólnym opisem prezentuje tabela 53. W rozdziale 5.7. zamieszczono przykładowe fotografie wybranych zabytków (autor wszystkich fotografii: Piotr Rochowski, Krameko).

W skład opisywanego zasobu obiektów zabytkowych wchodzi także 65 stanowisk wpisanych do ewidencji zabytków archeologicznych i posiadających dokumentację wykonaną w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). W grupie tej znajdują się trzy stanowiska wpisane do rejestru zabytków. Są to grodziska wczesnośredniowieczne w oddziale 426 leśnictwa Cybowo (AZP 33-18/34) i w oddziale 221 leśnictwa Grzybów (AZP 34-19/6) oraz pochodzące z tego samego okresu cmentarzysko kurhanowe w oddziale 392 leśnictwa Dębsko (AZP 35-17/5). Są to jedyne zabytki na gruntach Nadleśnictwa objęte ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.

Zestawienie wszystkich stanowisk z ewidencji zabytków archeologicznych prezentuje tabela 54. Zestawienie przygotowano w oparciu o inwentaryzację z 2021 r. oraz dokumentację AZP (karty ewidencyjne zabytku archeologicznego, KEZA). Obiekty wpisane do rejestru zaznaczono pogrubioną czcionką.

Tabela 53. Zestawienie informacji o obiektach kultury materialnej na terenach będących w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
1	Biały Zdrój 156-c	Kapliczka myśliwska, kamień pamiątkowy i fundamenty dostrzegalni przeciwpożarowej	Drewniana kapliczka słupowa z nastawą w formie stylizowanego pnia z płaskorzeźbioną sceną myśliwską (św. Hubert), nakryta dwuspadowym daszkiem zwieńczonym metalowym krzyżem. W szczycie daszka symbole myśliwskie i data 1884. Pod płaskorzeźbą tabliczka drewniana z napisem: „OKM im. Św. Huberta/ 1884” (OKM – skrót od Otwockie Kółko Myśliwskie). Przy kapliczce kamień pamiątkowy z marmurową tablicą z symbolami myśliwskimi i napisem: „KOMPANOWI ŁOWÓW/ ADAMOWI ROGUSKIEMU/ NIECH KNIEJA SZUMI WIECZNIE A ŚW. HUBERT/ TOWARZYSZY W KRAINIE WIECZNYCH ŁOWÓW/ PRZYJACIELE”, dalej cytat z Pieśni myśliwskiej Juliana Ejsmonda („Gdy wybije mej śmierci godzina, pochowajcie mnie...”). Przy kapliczce i kamieniu pamiątkowym znajdują się trzy betonowe fundamenty przedwojennej dostrzegalni przeciwpożarowej (niem. Feuerwacht Turm) z lat 30. XX w. [Messtischblatt]. Na jednym z fundamentów pozostałości stalowej kotwy.
2	Biały Zdrój 367-c	Dawny cmentarz leśników	Cmentarz założony prawdopodobnie w XIX wieku przy obecnie nieistniejącej osadzie służbowej Oporów (niem. Gaffel), na północnym brzegu Jeziora Szerokiego (Breiter See). Zdaniem Zbigniewa Mieczkowskiego chowano tutaj przedwojennych leśników z Gaffel, które przez długi czas było siedzibą niemieckiego nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster) [Mieczkowski]. W karcie ewidencyjnej cmentarza z 1990 roku jest on określany jako „cmentarz ewangelicki z 1895 roku w Oporowie” [NID]. Na mapach archiwalnych pojawia się dopiero w latach 40. XX w., razem z nazwą miejscową Eihort [Messtischblatt]. Według relacji pierwszych polskich osadników, tuż po wojnie znajdowało się tutaj 5-8 grobów. Większość z nich uległa zniszczeniu w wyniku prowadzonych później prac leśnych. Cmentarz nie posiada wydzielonej powierzchni ewidencyjnej ani leśnej. Jego pierwotny układ nie jest znany, granice historyczne są nieczytelne, nie zachowały się żadne ślady ogrodzenia. W otaczającym krajobrazie wyróżniają go stare dąglezje. Obecny wygląd cmentarza jest wynikiem prac porządkowych przeprowadzonych w 2008 r. przez członków Stowarzyszenia Historyczno-Kulturalnego „Bastion Tradycji” z Kalisza Pomorskiego. Podczas tych prac ocalałe fragmenty nagrobków zostały zebrane i ustawione w formie niewielkiego lapidarium w dawnym wejściu na cmentarz. Wśród zachowanych elementów wyróżnia się nagrobek z tablicą epitafijną z grobu Iwana Siewerta (1898-1915), syna tutejszego nadleśniczego, także Iwana. Siewert junior w okresie pierwszej wojny światowej był porucznikiem w 2 Pomorskim Batalionie Strzelców im. Księcia Bismarcka i poległ w marcu 1915 r. Zbigniew Mieczkowski zwraca uwagę na nieścisłości dotyczące personaliów poległego: w wojskowych dokumentach archiwalnych podoficer Siewert wymieniany jest pod imieniem Karl, z datą urodzenia 1893 i miejscem śmierci: Mieskenischki koło Kowna. Tymczasem na epitafium podano imię Iwan, rok urodzenia 1898 i miejsce śmierci: „poległ w marszu do Dürnbergu”. Informacje z epitafium powtórzone są na tablicy ustawionej przy nagrobku. Ze względu na brak innych źródeł, kwestia tych rozbieżności pozostaje nierozstrzygnięta. Grób Siewerta na cmentarzyku leśnym ma charakter symboliczny, jego rzeczywiste miejsce pochówku nie jest znane. Obok jego nagrobka ustawiona jest stela bez napisów oraz postument, na którym położono fragment stopy żeliwnego krzyża. W roku 2023 nie odnaleziono opisanych w dokumentacji z 1990 r. żeliwnych krzyży z nagrobków: Henny Siewert (11.5.1899-16.5.1899) oraz Karla Willeville (1848-1913).
3	Cybowo 405-a	„Kamień trzech dyrektorów”	Kamień ustawiony w 2012 r. w miejscu styku granic trzech regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych (Piła, Szczecin i Szczecinek) i ich trzech nadleśnictw (Kalisz Pomorski, Drawsko i Drawno). Na kamieniu marmurowa tablica z napisem: "KAMIEN TRZECH DYREKTORÓW/ ODSŁONIĘTY W OBECNOŚCI/ DYREKTORA GDLP/ ADAMA WASIAKA/ DNIA 8.10.2012". Przed wojną w miejscu tym stykały się granice niemieckich nadleśnictw w Radowie (Wedelsdorf), Orlem (Wordel) i Białym Zdroju (Balster). Leżący około sto metrów na zachód od kamienia most na Drawie znajduje się na miejscu historycznej przeprawy (bród, później most) na dawnej granicy polsko-brandenburskiej (Mieczkowski).

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
4	Cybowo 418-d	Cmentarz rodziny Modrow	Cmentarz przedwojennych właścicieli Jasnopola (niem. Klarpfuhl) z rodziny Modrow. Miejsce na rodzinną nekropolię wybrał Leopold Modrow (1843-1911), który po śmierci chciał być pochowany na terenie swojego ulubionego majątku. Obok niego spoczywają: jego żona Anna Modrow z domu Asmus (1850-1922), syn Walther (1878-1945), pierwsza żona Walthera Hildegard Maria Modrow z domu Bluhdorn (1887-1914) oraz przedwcześnie zmarłe dzieci Walthera i jego drugiej żony Edyty: Konrad Modrow (ur./zm. 1918), Gerhard Heinrich Modrow (ur./zm. 1919) i Hildegard Charlotte Modrow (ur./zm. 1921) [Mieczkowski]. W latach 50. XX w. na cmentarzu pochowano także na jego życzenie dawnego pracownika majątku rodziny Modrow o nazwisku Procelewski lub Parcelewski. Cmentarz został założony na planie zbliżonym do koła lub owalu, w miejscu nazywanym lokalnie Laskiem (Wäldchen). Do naszych czasów zachował się kamień nagrobny Leopolda i Anny Modrow (częściowo czytelne inskrypcje ryte w kamieniu) oraz słupki dawnego ogrodzenia. Po wojnie starania o uporządkowanie cmentarza podejmowała mieszkająca w Niemczech wnuczka Leopolda i Anny, Margaret Modrow-Weimann. Ostatecznie prace porządkowe przeprowadzili w 2009 r. członkowie Stowarzyszenia Historyczno-Kulturalnego „Bastion Tradycji” z Kalisza Pomorskiego, którzy podnieśli i oczyścili przewrócony kamień nagrobny oraz przywrócili czytelność znajdującej się na nim inskrypcji. Cmentarz nie posiada wydzielonej działki ewidencyjnej ani wydzielenia leśnego.
5	Cybowo 436-h	Kamień szlifierski (Schleifstein)	Stary kamień szlifierski, który według najbardziej znanej legendy miał służyć do karania kłamców poprzez szlifowanie ich języków. Związane z kamieniem opowieści były przed wojną popularne w całym Niemczech. Kamień miał także służyć do „szlifowania” trudnych charakterów i złych manier, istniało nawet powiedzenie: „Oszlifuj się w Kaliszu”. Po roku 1945 kamień zaginął, odnaleziono go dopiero w 2003 r. podczas prac leśnych. Został odrestaurowany i ustawiony na trasie Leśnej Ścieżki Edukacyjnej. Jego replikę ustawiono przy budynku Ratusza Miejskiego w Kaliszu Pomorskim.
6	Cybowo 439-a	Fundamenty dostrzegalni przeciwpożarowej	Betonowe fundamenty przedwojennej dostrzegalni przeciwpożarowej (niem. Feuerwacht Turm) z lat 30. XX wieku [Messtischblatt].
7	Cybowo 454-i	Wzgórze Rusinowa (Russen Berg)	Wzgórze na północ od Kalisza Pomorskiego, na którym w 1758 r. wojska rosyjskie założyły ufortyfikowany obóz wojskowy w okresie wojny siedmioletniej (1756-1763). W terenie brak czytelnych śladów powierzchniowych obozu, zachowały się natomiast nazwy: Russen Berg [Messtischblatt, KDR], Rusinowa i Rosyjskie Góry [Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych] oraz potoczna Rusland lub Ruszland.
8	Cybowo 458-c	Kamień pamiątkowy przy strażackich „dębach pamięci”	Kamień pamiątkowy ustawiony przy dębach zasadzonych w kwietniu 2022 r. dla upamiętnienia setnej rocznicy powstania Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP. Na kamieniu tablica z napisem: "KALISZ POMORSKI, 2 KWIETNIA 2022 R./ DĘBY PAMIĘCI/ POŚWIĘCONE 1000-LECIU/ ZWIĄZKU OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH RP./ 100 SADZONEK DĘBU ZOSTAŁO POSADZONYCH PRZEZ JEDNOSTKI OSP/ GMINY KALISZ POMORSKI/ Z UDZIAŁEM NADLEŚNICTWA KALISZ POMORSKI./ "A każde drzewo, to okruch wieczności" Wiesław Myśliwski".
9	Cybowo 465-r	Nieistniejąca osada młyńska i leśniczówka Gutsdorfer Mühle	Osada założona w XVIII w. na gruntach majątku Cybowo (niem. Gutsdorf), nad rzeką Drawicą (Dragebruchfließ). Składała się z młyna i tartaku. Na mapach opisywana jako Gutsdorfer Mühle [AC, KDR], w urzędowych opracowaniach statystycznych jako Mühlengut Gutsdorf. W roku 1895 miała 3 domy i 44 mieszkańców, w roku 1905 - 2 domy i 31 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W latach 30. XX w. w osadzie założono leśniczówkę (Försterei) Gutsdorf nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster). Po wojnie była tu leśniczówka Mąkowary. Z dawnego młyna i tartaku zachowały się wypełnione gruzem zarysy ziemne budynków, fragmenty fundamentów i murów oraz pozostałości zabudowy hydrotechnicznej na Drawicy. Zabudowania dawnej leśniczówki stanowią obecnie własność prywatną.
10	Cybowo 466-k	Mogiły oficerów radzieckich	Dwie mogiły oficerów radzieckich z okresu II wojny światowej. Na jednej nagrobek z lastriko, na drugiej betonowo-ceglany. Brak inskrypcji, oznaczeń lub symboli. Na nagrobku betonowo-ceglanym pozostałość napisu – wykonane ze stalowych prętów litery: AIC.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
11	Dębsko 369-b	Tablica pamiątkowa lotników amerykańskich	Marmurowa tablica upamiętniająca załogę amerykańskiego samolotu bombowego typu B-17 "latająca forteca", który rozbił się w pobliżu tego miejsca w maju 1944 r. po akcji bombardowania zakładów lotniczych w Cottbus przez siły amerykańskiej 8 Armii Powietrznej. W trakcie misji samolot został ostrzelany przez niemiecki myśliwiec. W wyniku ostrzału uszkodzeniu uległo lewe skrzydło bombowca, który po jakimś czasie stracił sterowność, wpadł w korkociąg i runął na ziemię. Z dziewięcioosobowej załogi trzech lotników zginęło, sześciu dostało się do niewoli. Miejsce katastrofy zostało ustalone na podstawie relacji świadków oraz w wyniku prowadzonych na początku XXI w. poszukiwań szczątków wraku. W pobliżu miejsca ich odnalezienia ustawiono kamień pamiątkowy, który w 2020 r. zastąpiono obecną tablicą, na której umieszczono amerykańskie symbole państwowe (godło) i wojskowe (symbol Sił Powietrznych USA) oraz napis: TABLICA UPAMIĘTNIAJĄCA LOTNIKÓW/ AMERYKANSKICH SIŁ POWIETRZNYCH/ SAMOLOTU B-17 "POPCORN FORT"/ TRAFIONEGO 29 MAJA 1944 NAD COTTBUS./ KTÓRY ROZBIŁ SIĘ W TYM REJONIE/ PODCZAS LOTU POWROTNEGO." Dalej wymienione są nazwiska i stopnie wojskowe lotników: pilot - 2/Lt Avery Harold, drugi pilot - 2/Lt Stapleton Edward Jr., nawigator - 2/Lt Sorkin Jack, bombardier - 2/Lt Stewart Robert F. (zginął), górny strzelec - S/Sgt Mc Ilroy James H (zginął), tylny strzelec - Sgt Dreyer Clem J (zginął), radiotelegrafista - S/Sgt Bennet Donald E (ranny), dolny strzelec - Sgt Merrick Donald D., boczny strzelec - Sgt Ackermann Clarence F.
12	Dębsko 372-c	Pozostałości pomnika	Pozostałości pomnika przy drodze z Kalisza Pomorskiego do Drawna, w pobliżu granicy administracyjnej gmin. Na skarpie przy drodze zachowały się kamienne pozostałości postumentu. Pomnik zaznaczony jest na mapach z lat 30. XX w. [Messtischblatt], być może było to upamiętnienie związane z pierwszą wojną światową (brak obiektu na mapach wcześniejszych).
13	Dębsko 382-j,k	Osada Łowno (Lauenbrügge)	Osada założona w XVIII w. na gruntach majątku Dębsko (niem. Denzig). Opisywana na mapach najpierw jako folwark (Vorwerk), następnie jako leśniczówka (Försterei) Lauenbrügge [AC, KDR, Messtischblatt]. Po 1849 r. wraz z otaczającym kompleksem leśnym została włączona do nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster). W 1895 r. miała 2 domy i 18 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W wykazie strat poniesionych podczas pierwszej wojny światowej przez 9 Kołobrzeski Pułk Grenadierów im. Hrabiego Gneisenau (2 Pomorski) wymieniany jest grenadier Gustaw Becker z Lauenbrügge (1891-1914), który poległ na froncie zachodnim pod Beuvraignes. W pierwszej połowie XX wieku leśniczym w połączonym leśnictwie Cybowo-Łowno był Manzke, niezłomny pogromca kłusowników, którzy w odwecie podpalił jeden z budynków gospodarczych osady. Po drugiej wojnie światowej osada została przemianowana na Łowno. Obecnie w odnowionym budynku leśniczówki z 1889 r. mieści się siedziba leśnictwa Dębsko Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.
14	Dębsko 485-f	Nieistniejąca osada Mąkowary (Ankrow)	Osada założona w XVIII w. jako folwark na gruntach majątku Cybowo (niem. Gutsdorf), na południowo-zachodnim brzegu Jeziora Mąkowarskiego (Ankrow See) [Bratring]. Przy osadzie istniał usytuowany nad jeziorem piec wapieniczny [KDR]. W pierwszej połowie XX w. była tu gajówka (Waldwärter) nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster). W roku 1895 osada miała 3 domy i 19 mieszkańców, w roku 1905 - 6 domów i 23 mieszkańców, w roku 1910 - 16 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Podczas drugiej wojny światowej została zniszczona w czasie niemieckiej operacji „Sonnenwende” w lutym 1945 r. Po wojnie przemianowana na Mąkowary. Zachowały się wypełnione gruzem zarysy ziemne budynków oraz fragmenty betonowo-ceglanych schodów wejściowych. Przy drodze przez dawną osadę rośnie kilka starych dębów. Około 200 m na południowy zachód znajduje się dawny cmentarz ewangelicki (opisany osobno).
15	Dębsko 486-g	Dawny cmentarz ewangelicki	Cmentarz założony około połowy XIX w. przy nieistniejącej obecnie osadzie Mąkowary (niem. Ankrow) nad Jezioro Mąkowarskim (Ankrow See). Nie posiada wyodrębnionej powierzchni ewidencyjnej ani leśnej. Jego granice historyczne są nieczytelne, nie zachowały się żadne ślady ogrodzenia, nie ma starych drzew wyróżniających jego teren w krajobrazie leśnym. Na powierzchni brak śladów nagrobków. W 2023 r. nie odnaleziono obiektów opisanych w karcie ewidencyjnej z roku 1995: granitowej steli nagrobnej i postumentu krzyża żeliwnego [NID], przypadkowo natrafiono natomiast na znajdujący się płytko pod powierzchnią ziemi fragment innej steli z fragmentem ornamentu roślinnego.
16	Dębsko 499-d	Mogiła leśnika Georga Bardowa	Mogiła Georga Bardowa (1868-1931), przedwojennego leśniczego lasów miejskich Kalisza Pomorskiego. Na kamiennym nagrobku wyryta jest częściowo czytelna inskrypcja, obok współczesna tabliczka informacyjna.
17	Giżyno 127-c	Nieistniejąca osada Pruszcz (Ratheide)	Osada założona jako folwark na gruntach należących do Kalisza Pomorskiego (niem. Kallies). W 1895 r. miała 35 mieszkańców, w 1905 – 14 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W pierwszej połowie XX w. należała do nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster). Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Pruszcz. Z dawnej osady zachowały się fragmenty kamiennych i ceglanych murów i fundamentów, wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków oraz starodrzew, m.in. dwie stare lipy.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
18	Giżyno 88-d	Nieistniejąca osada Zduny (Luisenthal)	Osada założona jako folwark na gruntach majątku Giżyno (niem. Giesen), przy południowym brzegu jeziora Giżno (Gr. Giesen See) [Krug, KDR]. W 1895 r. miała 20 mieszkańców, w 1905 - 14 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Zduny. Z dawnej osady zachowały się fragmenty ceglanych i kamiennych fundamentów oraz wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków.
19	Grzybów 319-g	Nieistniejąca osada służbowa Griff	Leśniczówka przedwojennego nadleśnictwa Biały Zdrój (Oberförsterei Balster), założona w XIX w. nad rzeką Kamionka (Steinfließ) [Topographischer Spezial-Karte]. W roku 1895 miała 4 mieszkańców, w roku 1905 – 5 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W pierwszej połowie XX w. opuszczona, po raz ostatni pojawia się na wydaniu mapy Messtischblatt arkusz 2761 z 1932 roku. Na numerycznym modelu terenu widoczne są zarysy ziemne budynków.
20	Mąkowary 326-i	Nieistniejąca osada służbowa Oporów (Gaffel)	Osada założona w XVIII w. jako siedziba Królewskiego Nadleśnictwa Biały Zdrój (niem. Königliche Oberförsterei Balster). W XIX w. w jej skład wchodziły cztery budynki z jednym dużym budynkiem mieszkalnym oraz pole i łąki Gaffel Bruch. W drugiej połowie XIX w. w Gaffel mieszkała jedna rodzina licząca 10 osób, w roku 1905 było tu 7 mieszkańców [Gemeindelexikon]. W pobliżu osady założony został niewielki cmentarzyk leśny, na którym według Zbigniewa Mieczkowskiego chowano miejscowych leśników. W publikacji poświęconej cmentarzowi autor ten wymienia nazwiska pierwszych nadleśniczych z Gaffel: August Wilhelm Mechow (1784-1803), H. J. Klemann (wymieniony 1809), Friedrich Wilhelm Tietz (1817-1857), Wegner (wymieniony w źródłach w 1862 r.), Wernitz (1866-1868), Karl Friedrich Johann Goldman, Hubert Hensel i Artur H. Rollenhagen. Po przeniesieniu pod koniec XIX w. siedziby nadleśnictwa do Białego Zdroju (Balster), osada pełniła funkcję leśniczówki. Po drugiej wojnie światowej do początku XXI w. była tutaj leśniczówka Oporów, której leśniczymi byli: Zygfryd Jaskólski, Bolesław Mojsinowicz, Stanisław Palusiński, Kazimierz Komar, Jan Stanny, Piotr Dmochowski i jego syn Józef, któremu przypadło w udziale zadanie likwidacji siedliska. Wśród mieszkańców utrwaliła się dla tego miejsca nazwa lokalna „Dmochowo”, urobiona od nazwisk ostatnich gospodarzy [Mieczkowski]. Zachowały się kamienne fundamenty budynku mieszkalnego, piwniczka murowana z cegły oraz wypełnione gruzem zarysy ziemne innych budynków. Na terenie osady rosną stare lipy i klony, dąb i dzika jabloń.
21	Mąkowary 207-c,b	Nieistniejąca osada Lipinki (Johannisfelde)	Osada założona jako folwark na gruntach majątku Kalisz Pomorski (niem. Kallies). Na mapach archiwalnych opisywana jako Johannensfelde, następnie Johannisfelde [KDR, Messtischblatt]. W 1895 roku miała 7 mieszkańców, w roku 1905 - 13 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Lipinki. Przed wojną Johannisfelde otaczały rozległe tereny rolnicze, które ciągnęły się na południe do linii kolejowej do Walcza i na północ do samego Kalisza Pomorskiego. Zachowały się wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków oraz ślad drogi biegnącej pierwotnie przez osadę.
22	Mąkowary 265-a	Kamień pamiątkowy właściciela majątku Dębsko Otto Georga	Kamień upamiętniający dawnego właściciela majątku w Dębsku (niem. Denzig) Otto Georga, który zmarł w tej okolicy podczas spaceru ze swoimi psami 7 marca 1910 r. Według opisu zamieszczonego na tablicy informacyjnej przy kamieniu, jeden z psów został przy swoim panu, podczas gdy drugi pobiegł do wioski po pomoc, dzięki czemu syn zdołał odnaleźć w lesie ciało ojca. Upamiętnienie posiada formę symbolicznej mogiły obłożonej kamieniami, u węzłowia której umieszczono głaz z rytą, obecnie słabo czytelną inskrypcją.
23	Mąkowary 311-i,l	Dawna cegielnia	Cegielnia założona w XIX w. na gruntach majątku Dębsko (niem. Denzig), nad bezimiennym potokiem uchodzącym do pobliskiego jeziora Krzywe Dębsko (Krummer Denzigsee). Była zaznaczana na mapach wydawanych do lat 30. XX w. Na mapach z lat 40. rejon leżący na północ od nieistniejącej już cegielni opisywano jako Nächstbrücher [KDR, Messtischblatt]. Zachowały się słabo czytelne zarysy ziemne budynków oraz duża ilość gruzu ceglanoego. Droga leśna przy dawnej cegielni jest obsadzona dorodnymi, starymi świerkami.
24	Mąkowary 331-b	Nieistniejąca osada Zagaje (Schönwalde)	Osada założona w XIX w. jako folwark na gruntach majątku Dębsko (niem. Denzig), w miejscu nazywanym Grosse Heide, czyli Wielka Łąka [KDR]. W 1895 r. miała 11 mieszkańców, w 1905 – 13 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Zagaje. Zachowały się fragmenty ceglanych i kamiennych fundamentów oraz wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków.
25	Mąkowary 487-j	Kamień pamiątkowy przy Nadleśnictwie	Kamień pamiątkowy przy siedzibie Nadleśnictwa, upamiętniający utworzenie powojennych nadleśnictw Biały Zdrój i Stary Potok. Na kamieniu metalowa, owalna tabliczka z motywem roślinnym (gałązka dębu) i napisem: "W 60-TĄ ROCZNICE/ UTWORZENIA NADLEŚNICTW/ BIAŁY ZDRÓJ I STARY POTOK - / - PIERWSZYCH JEDNOSTEK POLSKIEJ/ ADMINISTRACJI LEŚNEJ/ W GMINIE/ KALISZ POMORSKI/ 14 PAŹDZIERNIKA 2005".

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
26	Mąkowary 487-j	Kamień pamiątkowy przy „Dębnie Papieskim”	Kamień pamiątkowy przy siedzibie Nadleśnictwa, upamiętniający zasadzenie "Dębu Papieskiego" w maju 2006 r. Na kamieniu metalowa tablica z motywem roślinnym (gałązka dębu) i cytatem słów papieża: "Kiedy wędruję po polskiej ziemi (...)/ i kontempluję piękno tej ojczystej ziemi, uprzytamniam/ sobie ten szczególny wymiar zbawczej misji Syna Bożego./ Tu z wyjątkową mocą zdaj się przemawiać błękit nieba,/ zielen lasów i pól, srebro jezior i rzek/ Tu śpiew ptaków brzmi znajomo, po polsku (...)./ Piękno tej ziemi skłania mnie do wołania o jej zachowanie/ dla przyszłych pokoleń. Jeśli kochacie tę ojczystą ziemię./ niech to wołanie nie pozostanie bez odpowiedzi!". Poniżej tekst: "Dąb Papieski/ posadzony 18 maja 2006 roku/ dla upamiętnienia pontyfikatu/ Papieża Polaka Jana Pawła II w 86 rocznicę Jego urodzin/ Sadzonka dębu szypułkowego została wyhodowana/ z żółodzi pochodzących z najstarszego polskiego/ dębu "Chrobry", poświęconych 28 kwietnia 2004 roku/ przez Ojca Świętego Jana Pawła II w trakcie/ Pielgrzymki Leśników do Watykanu./ Kalisz Pomorski, 18 maj 2006".
27	Mąkowary 488-b	Dawna filia obozu koncentracyjnego Ravensbrück	Teren dawnego obozu znajduje się w południowej części Kalisza Pomorskiego określanej jako Duża Stacja, na zachód od drogi wojewódzkiej do Choszczyna (ulica Wrocławska). Od wiosny 1944 do lutego 1945 r. istniał w tym miejscu podobóz obozu koncentracyjnego Ravensbrück (Außenlager des Konzentrationslagers Ravensbrück). Składał się on z sześciu do ośmiu baraków dla około 500 do 1000 więźniów. Jego komendantem był SS-Hauptscharführer Kühn. Obozu pilnowało od 15 do 20 esesmanów. Więźniowie byli zatrudnieni do pracy przymusowej w miejscowych zakładach zbrojeniowych, w których produkowano części do rakiet V-1 (oficjalna nazwa zakładów: Pommerschen Gerätewerke Kallies, filia Zweigwerk der Gerätewerke Pommern GmbH Stargard). W lutym 1945 roku obóz był jednym z pierwszych podobozów Ravensbrück, które zostały ewakuowane, a więźniów wywieziono do obozu głównego Ravensbrück w zamkniętych wagonach towarowych. Z bliższych ustaleń Krzysztofa Wiśniewskiego wynika, że "baraki otoczone były drutem kolczastym pod napięciem elektrycznym, a wokół samego obozu znajdowały się 4 bunkry murowane z białej cegły. (...) Wzdłuż plotu były również rozmieszczone wieże wartownicze. Teren ścisłego obozu ogrodzonego drutem nie był duży i zamykał się w kwadracie ok. 200 x 200 m. Na terenie właściwego obozu jak również poza ogrodzeniem znajdowały się jeszcze inne budynki" [Wiśniewski]. Ze względu na brak odpowiednich źródeł historycznych nie udało się do tej pory ustalić, kim byli i skąd pochodzili więźniowie obozu. Nie wiadomo, czy byli to cywile, jeńcy wojenni czy też może żołnierze niemieccy, zesłani karnie do obozu z frontu wschodniego (ta ostatnia możliwość na podstawie informacji z Nadleśnictwa). Nie jest również znana liczba ewentualnych ofiar. Krzysztof Wiśniewski szacuje, że „na terenie obozu mogło zostać zamordowanych nawet 2000 ludzi. Biorąc pod uwagę rotację w postaci śmierci więźniów, wielkość obozu na 1000 osób oraz czas trwania obozu 180 dni – można przypuszczać, że mogło się przewinąć przez obóz kilka tysięcy ludzi”. Jedynym zachowanym obiektem dawnego obozu jest dzisiejszy parterowy budynek mieszkalny przy ulicy Wrocławskiej, który prawdopodobnie powstał z przebudowy obozowego baraku, mieszczącego według różnych wersji łaźnię lub mieszkania pracowników obsługi technicznej fabryki zbrojeniowej. W głębi lasu można odnaleźć ślady ziemne i wypełnione gruzem zagłębienia w miejscu dawnych baraków. Po drugiej stronie drogi znajdują się ślady budynków (prawdopodobnie magazynów) związanych z zakładami zbrojeniowymi.
28	Mąkowary 490-d	Kamień pamiątkowy „Las Pamięci Jana Pawła II”	Kamień pamiątkowy z tablicą z logo Lasów Państwowych i napisem: Nadleśnictwo Kalisz Pomorski/ Las Pamięci Jana Pawła II/ „Przyroda ma swoją godność, a jej ochrona jest naszym obowiązkiem/ moralnym.”/ Orędzie na Światowy Dzień Pokoju, 1990/ Kalisz Pomorski, 21 kwietnia 2023 roku.
29	Pęplówek 56-b	Nieistniejąca osada Smolary (Giesener Theerofen)	Osada założona w XIX w. jako folwark na gruntach majątku Giżyno (niem. Giesen), przy istniejącej wcześniej smolarni, w lasach opisywanych na mapie z 1792 roku jako Fichtholz [AC, Topographischer Spezial-Karte]. W 1895 r. miała 6 mieszkańców, w 1905 – 2 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Smolary. Zachował się wypełniony gruzem zarys ziemny budynków oraz pozostałości dawnego sadu (m. in. stara jabłoń). Przy drodze obok osady rośnie stary dąb. Przy tej samej drodze, około 1,2 km i 3 km na południowy wschód znajdują się pozostałości dwóch dużych gospodarstw należących dawniej do Giżyna.
30	Studnica 552-f	Dawna strzelnica myśliwska	Strzelnica myśliwska założona w latach 30. XX w. około 300 m na południe od osady służbowej Płociczno (niem. Spechtdorf, obecnie siedziba leśnictwa Studnica) [Messtischblatt]. Zachował się rów strzelecki z obwałowaniem ziemnym i osią strzelań o długości około 120 m.
31	Studnica 540-a	Kapliczka myśliwska	Kapliczka w formie wysokiego, kamiennego postumentu nakrytego płytą, na której umieszczona jest scena figuralna: postać św. Huberta klęczącego przed stelą zwieńczoną metalowym krzyżem. Na steli wykonane z metalu wyobrażenie głowy jelenia. Na postumencie tablica z napisem: „św. HUBERT/ KOŁO ŁOWIECKIE/ N 152 „ROGACZ”w Pile/ ROK ZAŁOŻENIA 1996”. W dolnej części postumentu wyryta inskrypcja: „80 LAT PZŁ”.

Lp	Lokalizacja leśna	Nazwa obiektu	Opis
32	Studnica 541-g	Osada służbowa Studnica (Spechtsdorf)	Osada założona w pierwszej połowie XX w. jako leśniczówka Spechtsdorf (Płociczno). Na mapach pojawia się na początku lat trzydziestych [Messtischblatt]. Po wojnie przemianowana na Studnicę, obecnie siedziba leśnictwa Studnica Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.
33	Studnica 556-f	Nieistniejąca osada Lubicz (Lübsee)	Osada założona jako folwark na gruntach majątku Płociczno (niem. Spechtsdorf), na północno-wschodnim brzegu jeziora Lubicz Wielki (Gr. Lübsee-See) [KDR, Messtischblatt]. Pod koniec XIX w. w oficjalnych materiałach statystycznych używano polskiej nazwy Lubiec. W 1895 r. osada miała 66 mieszkańców [Gemeindelexikon]. Księga adresowa z roku 1924 wymienia 9 mieszkańców, w tym zarządcę folwarku Gustava Spiekermanna, owczarza Karla Luskowskyego i siedmiu robotników folwarcznych [Adreßbuch]. Po drugiej wojnie światowej przemianowana na Lubicz. Zachowały się fragmenty kamiennych i ceglanych murów i fundamentów oraz wypełnione gruzem zarysy ziemne kilku budynków. Około 1,3 km na południe od osady działał piec wapienniczy, po którym pozostało niewyraźne zagłębienie otoczone zarośniętą hałdą.
34	Studnica 571-a	Dawny piec wapienniczy	Piec wapienniczy usytuowany przy południowym brzegu jeziora Lubicz Wielki (niem. Gr. Lübsee-See), zaznaczany na mapach z drugiej połowy XIX i pierwszej połowy XX w. [KDR, Messtischblatt]. Po dawnym piecu zachowało się zagłębienie w terenie otoczone zarośniętą hałdą.
35	Studnica 583-a	Ruiny jazu	Ruiny jazu wybudowanego w pierwszej połowie XX w. na rzece Płociczna (niem. Plötzenfluss) w celu doprowadzenia wody do łąk leżących między Płoczną i jeziorem Lubicz Mały (Kl. Lübensee) [Messtischblatt]. Zachowały się betonowe elementy obudowy rzeki z dwoma stalowymi kotwami, progi w korycie oraz obudowa i zarys ziemny początkowego odcinka kanału. Około 500 m od tego miejsca w dół Płocicznej znajdują się pozostałości podobnego obiektu hydrotechnicznego, przy którym rozpoczynał się kanał zasilający w wodę młyn w Krępie Krajeńskiej (Cramper Mühle).
36	Studnica 586-a	Pozostałości niemieckiej baterii przeciwlotniczej	Regularne zagłębienie w ziemi z fragmentami ceglanych ścian oraz usytuowane obok pozostałości wysadzanej konstrukcji żelbetowej. Według materiałów Nadleśnictwo są to ślady niemieckiej artyleryjskiej baterii przeciwlotniczej z czasów drugiej wojny światowej.

Objaśnienia do tabeli:

W opisach obiektów w nawiasach okrągłych podano dawne niemieckie nazwy geograficzne, natomiast w nawiasach kwadratowych umieszczono odnośniki do najczęściej wykorzystywanych źródeł:

AC - *Der Arenswaldische Kreis* 1:290 000, aut. Daniel Friedrich Sotzmann, 1792 r.

Adreßbuch - *Adreßbuch des Kreises Arnswalde in der Neumark*, 1924 r.

Bratring - Bratring Friedrich Wilhelm August, *Statistisch-topographische Beschreibung der gesamten Mark Brandenburg Für Statistiker, Geschäftsmänner, besonders für Kameralisten*, Berlin 1809 r.

Gemeindelexikon - *Gemeindelexikon für die Provinz Pommern*, Berlin 1898 (dane na rok 1895); Berlin 1908 (dane na rok 1905).

KDR - *Karte des Deutschen Reiches* 1:100 000, 1893-1934 r.

Krug - Krug Leopold, Mützell Alexander August, *Neues topographisch-statistisch-geographisches Wörterbuch des preussischen Staats, Sechster Band*, Halle 1825.

Messtischblatt - *Messtischblatt* 1:25 000, 1878-1945 r.

Mieczkowski – Zbigniew Mieczkowski, *Leśny cmentarzyk z Białego Zdroju*, Kalisz Pomorski 2023.

NID – Materiały Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Topographisher Spezial-Karte - *Topographischer Spezial-Karte von Central-Europa* 1:200 000, 1806-1908 r.

Wiśniewski – Krzysztof Wiśniewski, *Obóz Koncentracyjny Kalisz Pomorski*, artykuł online z 2014 r.

Tabela 54. Zestawienie informacji o stanowiskach archeologicznych na gruntach Nadleśnictwa

Lp.	Lokalizacja leśna	Stanowisko archeologiczne	Uwagi
1	Biały Zdrój 365-i	AZP 35-18/1	Ślad osadniczy, epoka kamienia
2	Biały Zdrój 350-a	AZP 35-18/3	Ślad osadniczy, epoka kamienia
3	Biały Zdrój 368-f	AZP 35-18/5	Ślad osadniczy, epoka kamienia
4	Biały Zdrój 368-i	AZP 35-18/4	Osada, epoka kamienia, nowożytność
5	Cybowo 405-a	AZP 33-17/34	Ślad osadniczy, wczesne średniowiecze
6	Cybowo 405-i	AZP 33-17/35	Cmentarzysko, epoka brązu
7	Cybowo 407-c	AZP 33-18/1	Ślad osadniczy, wczesne średniowiecze, nowożytność
8	Cybowo 412-f	AZP 33-17/29	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
9	Cybowo 416-i	AZP 33-17/17	Ślad osadniczy, epoka kamienia
10	Cybowo 416-l	AZP 33-17/1	Obozowisko, epoka kamienia, mezolit
11	Cybowo 416-l	AZP 33-17/2	Obozowisko, epoka kamienia, mezolit
12	Cybowo 424-d	AZP 33-17/37	Obozowisko, epoka kamienia, mezolit
13	Cybowo 424-f	AZP 33-17/16	Obozowisko, epoka kamienia, paleolit
14	Cybowo 426-f	AZP 33-18/35	Osada, wczesne średniowiecze
15	Cybowo 426-i	AZP 33-18/34	Grodzisko, wczesne średniowiecze, wpis do rejestru zabytków (nr 774)
16	Cybowo 427-a	AZP 33-18/36	Ślad osadniczy, epoka kamienia
17	Cybowo 444-f	AZP 33-17/26	Ślad osadniczy, nowożytność
18	Dębsko 354-d	AZP 34-18/12	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
19	Dębsko 377-h	AZP 34-17/13	Ślad osadniczy, epoka kamienia
20	Dębsko 383-c	AZP 34-17/12	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
21	Dębsko 389-t	AZP 35-17/9	Ślad osadniczy, brak datowania
22	Dębsko 392-b	AZP 35-17/5	Cmentarzysko kurhanowe, wczesne średniowiecze, wpis do rejestru zabytków (brak numeru)
23	Dębsko 398-f	AZP 35-17/76	Ślad osadniczy, brak datowania
24	Dębsko 398-f	AZP 35-17/75	Ślad osadniczy, brak datowania
25	Dębsko 398-f	AZP 35-17/77	Ślad osadniczy, brak datowania
26	Dębsko 503-d	AZP 34-17/5	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
27	Dębsko 501-b	AZP 34-17/7	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
28	Dębsko 502-c	AZP 34-17/6	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
29	Dębsko 507-c	AZP 34-17/4	Ślad osadniczy, średniowiecze
30	Giżyno 107-b	AZP 32-19/1	Obozowisko, epoka kamienia, mezolit
31	Giżyno 120-g	AZP 33-18/46	Osada, nowożytność
32	Giżyno 121-g	AZP 33-18/45	Ślad osadniczy, epoka kamienia
33	Giżyno 85-a	AZP 33-18/41	Ślad osadniczy, epoka kamienia
34	Giżyno 87-b	AZP 33-18/38	Ślad osadniczy, epoka kamienia, epoka brązu, kultura łużycka (?)
35	Giżyno 87-l	AZP 33-18/30	Ślad osadniczy, epoka kamienia

Lp.	Lokalizacja leśna	Stanowisko archeologiczne	Uwagi
36	Giżyno 87-i	AZP 33-18/29	Ślad osadniczy, epoka kamienia
37	Giżyno 87-r	AZP 33-18/31	Ślad osadniczy, epoka kamienia
38	Grzybów 221-h	AZP 34-19/5	Ślad osadniczy, epoka kamienia
39	Grzybów 221-i	AZP 34-19/6	Grodzisko (osada słowiańska z wczesnego średniowiecza VIII-X w.), wpis do rejestru zabytków (nr 784)
40	Grzybów 245-c	AZP 34-18/14	Osada, epoka kamienia, mezolit
41	Grzybów 245-c	AZP 34-19/12	Osada, epoka kamienia
42	Grzybów 269-a	AZP 34-19/13	Ślad osadniczy, epoka kamienia
43	Grzybów 314-k	AZP 35-19/1	Ślad osadniczy, epoka kamienia
44	Grzybów 335-h	AZP 35-19/2	Ślad osadniczy, epoka kamienia
45	Grzybów 356-c	AZP 35-19/3	Ślad osadniczy, epoka kamienia
46	Grzybów 357-a	AZP 35-19/4	Ślad osadniczy, epoka kamienia
47	Mąkowary 260-c, 261-f	AZP 24-18/9	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
48	Wieniec 198-j	AZP 34-18/9	Ślad osadniczy, epoka kamienia
49	Mąkowary 353-a	AZP 34-18/13	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
50	Mąkowary 481-a	AZP 33-17/25	Obozowisko, epoka kamienia
51	Pęplówek 28-d	AZP 32-18/1	Ślad osadniczy, pradziej, średniowiecze
52	Pęplówek 65-j	AZP 32-18/23	Ślad osadniczy, epoka kamienia
53	Pęplówek 65-j	AZP 32-18/28	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
54	Pęplówek 65-j	AZP 32-18/30	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
55	Pęplówek 65-j	AZP 32-18/29	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit, starożytność
56	Pęplówek 67-d	AZP 32-19/2	Ślad osadniczy, epoka kamienia
57	Studnica 560-j	AZP 34-19/17	Ślad osadniczy, brak datowania
58	Studnica 560-m	AZP 34-19/18	Ślad osadniczy, brak datowania
59	Wieniec 178-h	AZP 34-19/10	Ślad osadniczy, epoka kamienia
60	Wieniec 190-n	AZP 34-19/16	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
61	Wieniec 193-f	AZP 34-19/2	Osada, brak datowania
62	Wieniec 195-c	AZP 34-19/3	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
63	Wieniec 199-p	AZP 34-18/6	Osada, średniowiecze
64	Wieniec 212-b	AZP 34-19/15	Ślad osadniczy, epoka kamienia, mezolit
65	Wieniec 213-o	AZP 34-19/4	Ślad osadniczy, epoka kamienia
66	Wieniec 228-c	AZP 34-18/3	Osada, okres średniowiecza, nowożytność
67	Pęplówek 50-f	AZP 32-18/2	Ślad osadnictwa z epoki kamienia
68	Pęplówek 64-d	AZP 32-18/13	Ślad osadnictwa z epoki kamienia
69	Giżyno 81-g	AZP 32-18/4	Ślad osadnictwa z epoki kamienia
70	Wieniec 161-a	AZP 33-19/11	Ślad osadnictwa ze średniowiecza (XII-XIV w)

Lp.	Lokalizacja leśna	Stanowisko archeologiczne	Uwagi
71	Wieniec 161-j	AZP 33-19/14	Osada produkcyjna z okresu wpływów rzymskich, ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza
72	Wieniec 161-k	AZP 33-19/13	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
73	Wieniec 172-j	AZP 33-19/10	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
74	Wieniec 174-b	AZP 33-19/8	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
75	Wieniec 190-b	AZP 33-19/9	Osada kultury pomorskiej, ślad osadnictwa średniowiecznego
76	Wieniec 192-a	AZP 33-19/20	Ślad osadnictwa starożytnego
77	Mąkowary 351-g	AZP 35-18/7	Obozowisko z okresu mezolitu
78	Mąkowary 352-g	AZP 34-18/13	Ślad osadnictwa z okresu mezolitu
79	Biały Zdrój 367-c	AZP 35-18/2	Obozowisko z okresu mezolitu
80	Dębsko 391-f	AZP 35-17/2	Obozowisko z okresu mezolitu
81	Dębsko 396-a	AZP 35-17/3	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
82	Mąkowary 487-b	AZP 33-18/10	Osada otwarta kultury pomorskiej z okresu halsztackiego
83	Mąkowary 487-n	AZP 33-18/19	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
84	Dębsko 502-c	AZP 34-17/13	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
85	Giżyno 87-r	AZP 33-18/33	Obozowisko z okresu mezolitu
86	Wieniec 133A-m	AZP 33-19/18	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
87	Wieniec 162-d	AZP 33-19/15	Ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza
88	Wieniec 187-f	AZP 33-19/21	Obozowisko z okresu mezolitu
89	Biały Zdrój 368-a	AZP 35-18/3	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
90	Dębsko 383-b	AZP 35-17/1	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
91	Dębsko 392-f	AZP 35-17/6	Cmentarzysko kultury pomorskiej
92	Dębsko 396-c	AZP 35-17/4	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej
93	Cybowo 474-c	AZP 33-18/11	Ślad osadnictwa z epoki kamiennej

Objaśnienia do tabeli:

1. Lokalizacja i opis stanowisk na podstawie materiałów Nadleśnictwa (Inwentaryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, 2021 r.) oraz ewidencji zabytków archeologicznych i rejestru zabytków archeologicznych, stan na sierpień 2023 r.

2. Sposób zapisu w kolumnie „stanowiska archeologiczne”: numer arkusza Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) / numer stanowiska na arkuszu AZP.

5.6. Zagrożenia i ochrona walorów kulturowych

Dla zapewnienia skutecznej ochrony zabytków położonych na gruntach Nadleśnictwa wskazana jest realizacja zaleceń, które znalazły się w podsumowaniu inwentaryzacji obiektów dziedzictwa kulturowego z 2021 roku. Zalecenia te zawierają sugestie dotyczące sposobu prowadzenia gospodarki leśnej oraz propozycje działań. Poniżej zostały one przywołane w formie punktów odnoszących się do poszczególnych kategorii obiektów:

W przypadku obiektów i stanowisk ewidencyjnych/rejestrowych: wszelkie działania gospodarcze mogą być prowadzone wyłącznie w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

1. W przypadku obiektów i stanowisk ewidencyjnych/rejestrowych: wszelkie działania gospodarcze mogą być prowadzone wyłącznie w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.
2. W przypadku obiektów kultu, miejsc pamięci, cmentarzy, w tym także nowo odkrytych cmentarzysk archeologicznych (kurhany) oraz niewielkich grodzisk: wyłączenie z działalności gospodarczej, np. w postaci kęp ekologicznych.
3. W przypadku relikwów mielerzy, obiektów związanych z produkcją potażu oraz trudnych do identyfikacji obiektów pochodzenia antropogenicznego: zachowanie formy tych obiektów (dopuszczalna orka leśna, najlepiej frez, w miarę możliwości bez pogłębiacza).
4. W przypadku form terenowych zweryfikowanych jako formy naturalne oraz miejsc po istniejącej wcześniej zabudowie: działania gospodarcze bez ograniczeń, z zastrzeżeniem miejsc po nieistniejących osadach służbowych, które powinny być pozostawione w obecnym stanie ze względów historycznych oraz krajobrazowych.
5. W przypadku obozu z II wojny światowej w Kaliszu Pomorskim (filia obozu koncentracyjnego Ravensbrück): wyznaczenie jego granic w oparciu o badania archiwalne, prowadzenie gospodarki leśnej w sposób umożliwiający zachowanie terenu obozu dla przyszłych badań archeologicznych (bez głębokiej orki i karczowania), ustawienie tablicy pamiątkowej/informacyjnej.
6. W przypadku dawnych cmentarzy: utrzymanie porządku (usuwanie śmieci) oraz zachowanie pozostałości plastyki nagrobnej.
7. W przypadku zabytków związanych z historycznym układem komunikacyjnym (fragmenty bruków, kamienie drogowe, drogowskazy): zachowanie obiektów w ich lokalizacji i ochrona przed uszkodzeniami, szczególnie przy prowadzeniu w ich sąsiedztwie prac gospodarczych.

5.7. Fotografie wybranych obiektów zabytkowych

5.7.1. Cmentarze i miejsca pamięci do II wojny światowej

Fotografia 1. Dawny cmentarz leśników, leśnictwo Biały Zdrój, oddział 367

Fotografia 2. Płyta epitafijna na nagrobku Iwana Siewerta na dawnym cmentarzu leśników, leśnictwo Biały Zdrój, oddział 367

Fotografia 3. Cmentarz rodziny Modrow, leśnictwo Cybowo, oddział 418

Fotografia 4. Fragment nagrobka na dawnym cmentarzu ewangelickim przy osadzie Ankrow, leśnictwo Dębsko, oddział 485

Fotografia 5. Grób leśnika Geoga Bardowa, leśnictwo Dębsko, oddział 499

Fotografia 6. Kamień pamiątkowy w miejscu śmierci właściciela majątku Dębsko Otto Geoga, leśnictwo Mąkowary, oddział 265

5.7.2. Miejsca pamięci od II wojny światowej do czasów współczesnych

Fotografia 7. Tablica pamiątkowa lotników amerykańskich, leśnictwo Dębsko, oddział 369

Fotografia 8. Mogiły oficerów radzieckich, leśnictwo Cybowo, oddział 466

Fotografia 9. Kamień pamiątkowy przy siedzibie Nadleśnictwa

Fotografia 10. Kamień pamiątkowy przy "Dębie Papieskim" obok siedziby Nadleśnictwa

Fotografia 11. "Kamień trzech dyrektorów", leśnictwo Cybowo, oddział 405

Fotografia 12. Kamień pamiątkowy przy strażackich "dębach pamięci", leśnictwo Cybowo, oddział 458

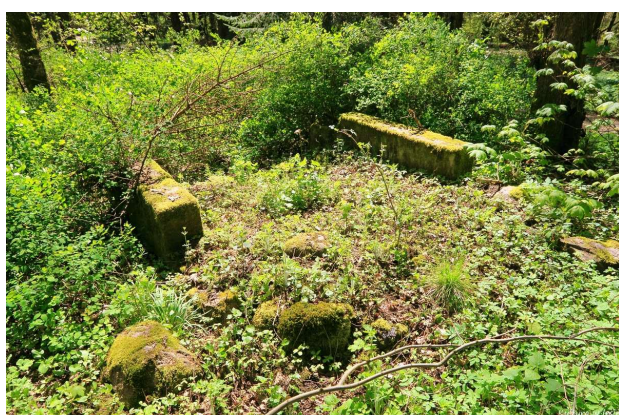
5.7.3. Osady istniejące i nieistniejące

Fotografia 13. Osada Łowno (Lauenbrügge), obecnie siedziba leśnictwa Dębsko

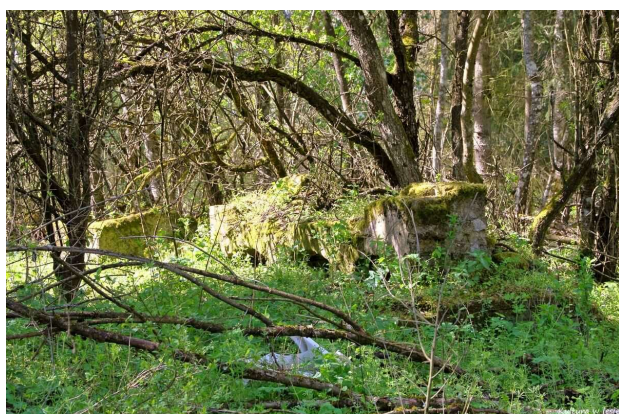
Fotografia 14. Piwnica w nieistniejącej osadzie służbowej Oporów (Gaffel), leśnictwo Mąkowary, oddział 207

Fotografia 15. Schody do leśniczówki w nieistniejącej osadzie Mąkowary (Ankrow), leśnictwo Dębsko, oddział 485

Fotografia 16. Schody do budynku w nieistniejącej osadzie Zduny (Luisenthal), leśnictwo Giżyńno, oddział 88

Fotografia 17. Fragmenty murów budynku w nieistniejącej osadzie Lubicz (Lübsee), leśnictwo Studnica, oddział 556

Fotografia 18. Mury budynku w nieistniejącym gospodarstwie, leśnictwo Giżyńno, oddział 103

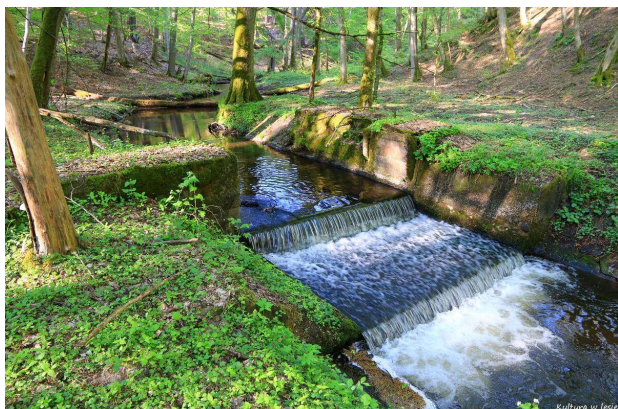
5.7.4. Inne obiekty z różnych kategorii

Fotografia 19. Zarys ziemny budynku na terenie dawnego obozu koncentracyjnego Ravensbrück w Kaliszu Pomorskim, leśnictwo Mąkowary, oddział 488

Fotografia 20. Legendarny kamień szlifierski (Schleifstein), leśnictwo Cybowo, oddział 436

Fotografia 21. Dawny jaz na Płocicznej, leśnictwo Studnica, oddział 583

Fotografia 22. Kapliczka myśliwska i kamień pamiątkowy, leśnictwo Biały Zdrój, oddział 156

Fotografia 23. Dawna strzelnica myśliwska, leśnictwo Studnica, oddział 252

Fotografia 24. Ruiny niemieckiej baterii przeciwlotniczej z II wojny światowej, leśnictwo Studnica, oddział 586

6. ZAGROŻENIA

6.1. Zagrożenia antropogeniczne

Wśród wielu czynników antropogenicznych trzy spośród nich: zanieczyszczenie powietrza, wody i powierzchni ziemi – jakkolwiek malejące w wyniku podejmowanych działań oraz stale rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa – stanowią nadal istotne źródło zagrożeń środowiska przyrodniczego i ekosystemów leśnych.

6.1.1. Zanieczyszczenia powietrza

Aktualne dane na temat stanu zanieczyszczeń powietrza zawarte są w *"Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim, raport wojewódzki za rok 2021"*, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska, Szczecin 2022 r.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie zachodniopomorskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), mniejszy udział stanowią emisje z transportu (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy.

Strefę zachodniopomorską (do której zalicza się teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski) oceniano pod kątem ochrony zdrowia ludzi wykonano dla 12 zanieczyszczeń:

- dwutlenek siarki (SO₂) - stężenie dwutlenku siarki nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- dwutlenek azotu (NO₂) - stężenie dwutlenku azotu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- tlenek węgla (CO) - stężenie tlenku węgla nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzen (C₆H₆) - stężenie benzenu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- ozon (O₃) - stężenie ozonu nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM₁₀ - stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- pył zawieszony PM_{2,5} - stężenie pyłu zawieszonego PM_{2,5} nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A1),
- ołów (Pb) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie ołowiu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- arsen (As) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- kadm (Cd) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie kadmu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- nikiel (Ni) w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie niklu w pyle zawieszonym PM₁₀ nie przekraczało obowiązujących poziomów dopuszczalnych (klasa A),
- benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM₁₀ - stężenie benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM₁₀ przekraczało obowiązujące poziomy dopuszczalne pod kątem ochrony zdrowia (klasa C),

W rocznej ocenie jakości powietrza za rok 2021 z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasę C uzyskała jedynie strefa zachodniopomorska ze względu na zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyle zawieszonym PM₁₀. W przypadku pozostałych zanieczyszczeń wszystkie trzy strefy województwa zostały sklasyfikowane jako A (A1 pod kątem pyłu zawieszonego PM_{2,5} faza II). Ocenę przeprowadzono głównie w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w roku

2021 na stacjach włączonych do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska (GIOŚ, Szczecin 2022 r.).

6.1.2. Zanieczyszczenia wód

Zanieczyszczenia wód powodowane są przez wnikanie do wód zanieczyszczeń pochodzących z następujących źródeł:

- punktowe zrzuty ścieków z miejskich i wiejskich systemów kanalizacji,
- punktowe zrzuty ścieków pochodzących z zakładów przemysłowych posiadających własne urządzenia kanalizacyjne,
- rozproszone zrzuty ścieków w miejscowościach nieposiadających systemów kanalizacyjnych,
- spływy zanieczyszczonych wód deszczowych,
- spływy wód z terenów rolniczych, na których stosowane były nawozy, środki ochrony roślin i inne,
- substancje biogenne (głównie związki azotu i fosforu), odpowiedzialne za eutrofizację wód powierzchniowych,

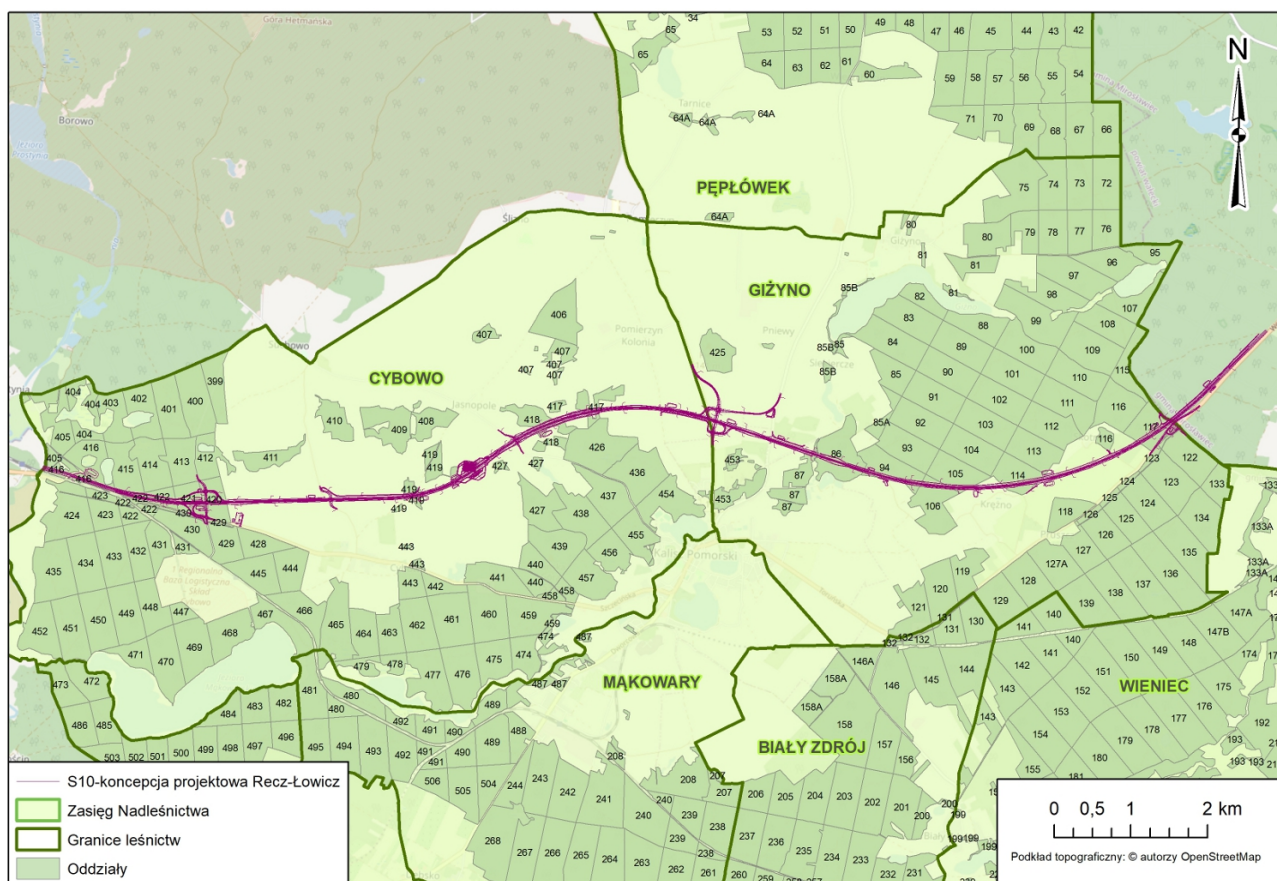
6.1.3. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski charakteryzuje dobrze rozwinięta sieć drogowa, która w znacznym stopniu usprawnia prowadzenie efektywnej gospodarki leśnej. Do ważniejszych szlaków komunikacyjnych na terytorium Nadleśnictwa należą: droga krajowa 10 (łącząca aglomeracje: szczecińską, bydgosko-toruńską oraz warszawską) oraz droga wojewódzka nr 175 łącząca Drawsko Pomorskie z Kaliszem Pomorskim i Choszczem.

Na terenie Nadleśnictwa występują również drogi, leśne, utwardzane i gruntowe umożliwiające dojazd do poszczególnych kompleksów leśnych. Drogi leśne są dobrze powiązane ze sobą oraz z siecią dróg publicznych.

Przez teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski projektowana jest budowa drogi ekspresowej S10. Początek projektowanej drogi znajduje się w miejscowości Święte i dowiązany został do obwodnicy Stargardu tuż za węzłem "Stargard Szczeciński Wschód". Koniec trasy zaprojektowano na wysokości Zalewu Koszyckiego w miejscu przecięcia projektowanej drogi ekspresowej z drogą krajową 11 (węzeł "Koszyce"), z opracowania wyłączono obwodnicę miejscowości Wałcz. Przez teren Nadleśnictwa Kalisz Pomorski projektowana droga ekspresowa S10 wraz z węzłami, przebiegać będzie przez Leśnictwo Giżyno (w całości lub fragmentarycznie przez oddziały: 86, 87, 94, 105, 106, 113, 114, 116, 117, 122) oraz przez Leśnictwo Cybowo (w całości lub fragmentarycznie przez oddziały: 405, 412, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 429, 430). Projektowana droga będzie drogą klasy S o dwóch jezdniach, po dwa pasy ruchu w jednym kierunku. Dostępność drogi będzie zapewniona poprzez węzły drogowe połączone z istniejącymi drogami za pomocą skrzyżowań. W celu obsługi terenów sąsiadujących z drogą S10 przewiduje się wykonanie dróg serwisowych, które będą obsługiwały tereny przyległe. Ponadto przewidziano przebudowę istniejących dróg publicznych w rejonie projektowanych węzłów, w celu utworzenia spójnego lokalnego układu komunikacyjnego.

Budowa drogi ekspresowej S10 realizowana jest przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Szczecinie. Inwestycja ta posiada Decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie Nr 9/2021 o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 21 lipca 2021 roku (znak spr.: WONS-OŚ.420.72.2019.AW.109).

Ilustracja 21. Projektowana droga S10 w granicach gruntów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

6.1.4. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy

Bezpośrednie, negatywne oddziaływanie człowieka przejawia się głównie szkodnictwem leśnym. Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski szkodnictwo dotyczy głównie zaśmiecania terenów leśnych. Pozostałe negatywne działania, ale o zdecydowanie mniejszym znaczeniu to:

- nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów mechanicznych na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie;
- niewłaściwie zorganizowana i uprawiana turystyka w lesie i na terenach bezpośrednio do niego przyległych (w czasie której niszczone jest runo leśne); wydeptywanie roślinności leśnej, płoszenie zwierząt, zaśmiecanie terenu, penetrowanie terenów objętych zakazem wstępu (głównie – uprawy leśne do 4 m wysokości);
- masowy i płodowniczy sposób zbierania grzybów (również na terenach kilkuletnich upraw leśnych) prowadzący do zanikania niektórych gatunków, niszczenie grzybów nieprzydatnych spożywczo, a także pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i sposobów (np. wyczesywanie jagód czernicy z krzewinek specjalnymi grzebieniami, rozgarnianie ścioly w poszukiwaniu młodych grzybów);
- wandalizm przejawiający się w dewastacji oraz kradzieży elementów leśnej infrastruktury turystycznej, siatki gradzeniowej i środków ochrony lasu;
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin;
- rabunkowe i nielegalne (wykonywane bez stosownego zezwolenia) pozyskiwanie chronionych gatunków mchów i porostów do celów dekoracyjnych (florystyka, dekoracje wystaw sklepowych i in.);
- kradzieże choinek, nielegalne pozyskiwanie stroiszu;

- nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych;
- kłusownictwo leśne i wodne;
- wnykarstwo.

6.1.5. Zakłady uciążliwe dla środowiska

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całości zagadnienia ochrony środowiska jeden z najistotniejszych problemów. Otaczające nas powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, lecz także stanowi część środowiska o decydującym wpływie na zdrowie.

W granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa brak jest wielkich zakładów przemysłowych, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko w tym na lasy Nadleśnictwa.

6.1.6. Pożary³

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski obecnie zaliczone jest do III kategorii zagrożenia pożarowego. Dominującym gatunkiem w drzewostanach jest sosna. Duży udział młodników i drzewostanów młodszych klas wieku sprzyja powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów. Lasy Nadleśnictwa są dostępne prawie na całym obszarze dla zbieraczy płodów runa leśnego i dla turystów. Przez teren Nadleśnictwa przebiegają drogi o znaczeniu krajowym: DK10 Szczecin - Bydgoszcz, oraz droga wojewódzka nr 175 Drawsko-Kalisz Pomorski-Choszczno. Pozostałe drogi utwardzone mają znaczenie lokalne.

Lasy Nadleśnictwa leżą w zasięgu działania Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Drawsku Pomorskim, Wałczu i Choszczynie. Ochotnicze Straże Pożarne znajdują się w miejscowościach: Kalisz Pomorski, Biały Zdrój, Pożrzadło Wielkie, Drawno, Marcinkowice, Tuczno, Lubiesz, Mirosławiec.

Obserwacja lasów prowadzona jest w Punkcie Alarmowo-Dyspozycyjnym wyposażonym w kamerę TV HD i system Smoke Detection. Wieża usytuowana jest w leśnictwie Cybowo w oddziale 455. Granice terenów leśnych są również monitorowane przez sąsiednie Nadleśnictwa: Drawno, wieża z kamerą TV w leśnictwie Drawa w oddziale 130B, Drawsko, wieża z kamerą w leśnictwie Studnica w oddziale 138, Złocieniec, wieża w Leśnictwie Wierzchowo w oddziale 425 oraz Mirosławiec, wieża z kamerą w leśnictwie Kalinówka w oddziale 475.

Na terenie lasów i w ich pobliżu znajduje się 14 punktów czerpania wody zlokalizowanych głównie na naturalnych zbiornikach i ciekach wodnych. Drogi dojazdowe do punktów czerpania wody są na bieżąco remontowane. Nadleśnictwo objęte jest patrołowaniem lotniczym, koordynowanym przez RDLP w Pile.

Poniżej w ujęciu tabelarycznym zestawiono ilość pożarów lasu powstałych w poszczególnych latach minionego okresu z rozbiciem na leśnictwa.

---

³ Rozdział opracowany na podstawie danych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski oraz "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na posiedzenie Komisji Założeń Planu zwołanej w sprawie sformułowania założeń do Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2024 – 2033"

Tabela 55. Pożary lasu w latach 2014 – 2023 na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Rok	Jednostka	Nazwa Leśnictwa									
		Pęplówek	Giżyno	Wieniec	Cybowo	Grzybów	Biały Zdrój	Mąkowskie	Dębsko	Studnica	Nctwo
2014	liczba	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	pow.	-	-	-	-	-	-	0,01	-	-	0,01
2015	liczba	-	-	-	1	2	-	2	-	-	5
	pow.	-	-	-	0,15	0,27	-	0,02	-	-	0,44
2016	liczba	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
	pow.	-	-	-	0,16	-	-	-	-	-	0,16
2017	liczba	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	0,03	0,05	0,08
2018	liczba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	liczba	-	-	-	1	-	-	2	-	-	3
	pow.	-	-	-	0,03	-	-	0,02	-	-	0,05
2020	liczba	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	0,02	-	0,02
2021	liczba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2022	liczba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2023	liczba	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	pow.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R-m	liczba	-	-	-	5	2	-	5	2	1	15
	pow.	-	-	-	0,34	0,27	-	0,05	0,05	0,05	0,76

6.2. Zagrożenia abiotyczne⁴

Znaczące zagrożenia stwarzają pojawiające się okresowo czynniki klimatyczne: podtopienia i zalania, susze w wyniku czego powstają zakłócenia stosunków wodnych niskie i wysokie temperatury, okresowe silne wiatry.

6.2.1. Zakłócenia stosunków wodnych

W ostatnim dziesięcioleciu miały miejsce ekstremalne zjawiska meteorologiczne od ulewnych deszczy wywołujących podtopienia i zalania do susz glebowych połączonych z obniżeniem poziomu wód, uszkodzenia raportowano w przedziale od 0,08 do 8,77 ha. Dominowały głównie uszkodzenia spowodowane obniżeniem poziomu wód (suszą). Największe powierzchnie uszkodzeń wynikające z obniżenia poziomu wód odnotowane zostały w roku 2020 na powierzchni upraw (8,77 ha).

⁴ Rozdział opracowany na podstawie danych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na posiedzenie Komisji Założeń Planu zwołanej w sprawie sformułowania założeń do Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2024 – 2033" oraz "Referatu Kierownika Zespołu Ochrony Lasu w Szczecinku z zakresu ochrony lasu na Nadarę Techniczno-Gospodarczą dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, Szczecinek 2023r."

Tabela 56. Wyniki inwentaryzacji uszkodzeń w latach 2014-2023

Rok	SZKODY POWODOWANE PRZEZ CZYNNIKI ABIOTYCZNE – pow. [ha]					
	zakłócenia stosunków wodnych					
	podtopienia i zalania			obniżenie poziomu wód, susza		
	szkółki	uprawy	drzewostany	szkółki	uprawy	drzewostany
2014	0,08	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	-	-
2016	-	-	-	-	0,08	-
2017	-	-	-	-	-	-
2018	-	-	-	-	0,62	-
2019	-	-	-	-	2,69	2,26
2020	-	-	-	-	8,77	-
2021	-	-	-	-	-	-
2022	-	-	-	-	-	-
2023	-	-	-	-	2,64	-
Razem	0,08	-	-	-	14,80	2,26

6.2.2. Huraganowe wiatry

Na początku 2022 roku w północno-zachodniej Polsce wystąpiły huraganowe wiatry, które objęły również Nadleśnictwa RDLP w Pile. Nadleśnictwo Kalisz Pomorski pozyskało w 2022 roku około 92,8 tys. m³ wywrotów i złomów co stanowiło około 83% w pozyskaniu grubizny ogółem. Powstała powierzchnia istotnych uszkodzeń odpowiednio w latach 2022 i 2023 wyniosła 3035,16 ha oraz 1618,01 ha.

6.2.3. Niskie i wysokie temperatury

Największe zmrożenia, zwarzenia wystąpiły w roku 2020 na powierzchni 17,03 ha, natomiast w roku 2015 na powierzchni 6,79 ha. Nie stwierdzono uszkodzeń powodowanych przez wysokie temperatury, tj. oparzeń, zgorzeli słonecznych (z wyjątkiem szkółki leśnej).

Tabela 57. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne w latach 2014-2023

Rok	SZKODY POWODOWANE PRZEZ CZYNNIKI ABIOTYCZNE – pow. [ha]					
	niskie i wysokie temperatury					
	oparzenia, zgorzel słoneczna			zmrożenia, zwarzenia		
	szkółki	uprawy	drzewostany	szkółki	uprawy	drzewostany
2014	-	-	-	-	-	-
2015	-	-	-	-	6,79	-
2016	-	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-	-
2018	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-
2020	-	-	-	-	13,71	3,32
2021	-	-	-	-	-	-
2022	1,14	-	-	-	-	-
2023	-	-	-	-	-	-
Razem:	1,14	-	-	-	20,50	3,32

6.3. Zagrożenia biotyczne⁵

Zagrożenia biotyczne to działania organizmów żywych prowadzące do powstawania szkód w drzewostanach. Do grupy tej należy zaliczyć:

- owady - szkodniki pierwotne,
- owady - szkodniki wtórne, szkodniki upraw,
- grzybowe choroby infekcyjne,
- zwierzynę łowną,
- inwazyjne gatunki roślin i zwierząt.

6.3.1. Owady - szkodniki pierwotne

W minionym dziesięcioleciu wystąpiło zagrożenie od foliofagów drzewostanów iglastych bez konieczności przeprowadzenia zabiegów ograniczających populację gąsienic na powierzchni. Zagrożenie od brudnicy mniszki oraz strzygoni choinówki przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 58. Zagrożenie od brudnicy mniszki w roku 2018

Lp.	Rok	Powierzchnia zagrożenia [ha]	Powierzchnia zabiegu [ha]
1	2018	65,72	0,00
Razem:		65,72	0,00

Tabela 59. Zagrożenie od strzygoni choinówki w latach 2017-2019

Lp.	Rok	Powierzchnia zagrożenia [ha]	Powierzchnia zabiegu [ha]
1	2017	54,15	0,00
2	2018	87,73	0,00
3	2019	75,00	0,00
Razem:		65,72	0,00

W minionym dziesięcioleciu wystąpiło zagrożenie od foliofagów drzewostanów liściastych z koniecznością przeprowadzenia zabiegów ograniczających populację gąsienic na powierzchni. Zagrożenie od pędzika przedzimka i innych miernikowców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 60. Zagrożenie od pędzika przedzimka i innych miernikowców w roku 2014

Lp.	Rok	Powierzchnia zagrożenia [ha]	Powierzchnia zabiegu [ha]
1	2014	72,92	44,00
Razem:		72,92	44,00

6.3.2. Owady - szkodniki wtórne, szkodniki upraw

Na uprawach leśnych zwłaszcza w latach 2014 i 2018 zaznaczył swoją obecność smolik znaczony na powierzchni odpowiednio 0,65 ha i 4,57 ha, natomiast szczeliniaki spowodowały istotne uszkodzenia w roku 2016 na powierzchni 4,51 ha. Powierzchnia występowania uszkodzeń była tożsama z powierzchnią zwalczania tych szkodników.

⁵ Rozdział opracowany na podstawie danych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, "Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na posiedzenie Komisji Założeń Planu zwołanej w sprawie sformułowania założeń do Planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na lata 2024 – 2033" oraz "Referatu Kierownika Zespołu Ochrony Lasu w Szczecinku z zakresu ochrony lasu na Naradę Techniczno-Gospodarczą dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, Szczecinek 2023r."

Ponadto, w 2015 roku stwierdzono uszkodzenia od rytownika dwuzębego na powierzchni 2,27 ha.

W roku 2015 i 2016 odnotowano istotne uszkodzenia od susówki dębówki na powierzchni odpowiadającej 6,75 ha, i 12,65 ha

W roku 2023 zanotowano występowanie uszkodzeń spowodowanych przez przyplaszka granatka na powierzchni 31,44 ha. Również w roku 2023 stwierdzono występowanie szkód spowodowanych przez cetyńce na powierzchni 13,74 ha. Największą powierzchnię występowania uszkodzeń powodowanych przez kornika drukarza wykazano w roku 2023 - 3,61 ha. Uszkodzenia od smolika drągowinowca stwierdzono w roku 2018 na powierzchni 5,87 ha, jak również w roku 2023 na powierzchni 3,37 ha. Kornik ostrozębny (powodując istotne szkody) został po raz pierwszy wykazany w 2019 roku na niewielkiej powierzchni - 0,40 ha, a w bieżącym roku już na 46,39 ha (stan na 16.10.2023). Coraz większym zagrożeniem dla sośnin staje się jego masowy pojaw, zwłaszcza we wnętrzu drzewostanów różnych klas wieku.

6.3.3. Grzybowe choroby infekcyjne

W mijającym dziesięcioleciu z istotnych chorób infekcyjnych odnotowano wystąpienie osutki igieł sosny na powierzchni 2,63 - 30,21 ha (lata 2015, 2016, 2018, 2020, 2022). Szkody od opieńkowej zgnilizny korzeni wykazano w roku 2014 na poziomie 0,65 ha. Z racji istotnego udziału gruntów porolnych, szkody od huby korzeni raportowano corocznie na powierzchni dochodzącej do około 411 ha. W roku 2020 stwierdzono zamieranie pędów sosny na niewielkiej powierzchni 0,12 ha.

6.3.4. Zwierzyna łowna

Uszkodzenia powodowane przez zwierzynę łowną i bobry występują w różnym stopniu nasilenia. Poniżej zestawiono aktualne wyniki inwentaryzacji tych uszkodzeń z lat 2014 - 2023.

Tabela 61. Uszkodzenia od zwierzyny w latach 2014-2023

Rok	Powierzchnia uszkodzeń [ha]			
	do 20 %	20-50 % (21-40%)	>50 % (>40%)	Razem
2014	-	262,32	123,98	386,30
2015	-	264,43	191,25	455,68
2016	-	199,56	160,41	359,97
2017	-	193,72	110,44	304,16
2018	-	176,34	126,33	302,67
2019	-	127,63	75,39	203,02
2020	-	105,53	75,34	180,87
2021	-	107,42	84,70	192,12
2022	-	92,41	75,23	167,64
2023	-	91,37	67,82	159,19

W tabeli 62 przedstawiono zakres prac dotyczących zabezpieczenia upraw i młodników przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzynę łowną z lat 2014 - 2023.

Tabela 62. Zabezpieczanie upraw i młodników przed zwierzyną

Rok	Powierzchnia upraw i młodników zabezpieczanych przed zwierzyną [ha]			
	Grodzenia siatką	Zabezpieczanie mechaniczne (rysakowanie, palikowanie)	Wykładanie drzew zgrzyzowych	Zabezpieczanie chemiczne
2014	27,33	-	47,44	184,53
2015	45,42	-	40,24	213,77
2016	46,77	-	42,65	292,52
2017	40,55	-	38,60	346,65
2018	40,50	-	38,33	369,12
2019	27,78	-	28,55	390,54
2020	14,32	-	-	5,63
2021	35,70	-	-	56,55
2022	18,87	-	-	152,43
2023	19,39	-	-	120,78

6.3.5. Inwazyjne gatunki roślin i zwierząt

Nadleśnictwo Kalisz Pomorski zgodnie z Decyzją nr 80 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji występowania inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt z dnia 18 czerwca 2019 (znak spr.: 720.9.2019) dokonało szczegółowej inwentaryzacji ekspansywnych neofitów oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. 2011 nr 210 poz. 1260).

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski podczas prowadzonej inwentaryzacji (2019 r.) stwierdzono występowanie 3 gatunków roślin zamieszczonych w Decyzji nr 80 DGLP z dnia 18 czerwca 2019, należą do nich: niecierpek gruczołowaty *Impatiens grandulifera*, niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, rdestowiec czeski *Reyountria x bohémica* oraz dodatkowo dwa gatunki zwierząt: szop pracz *Procyon lotor* i jenot *Nyctereutes procyonoides*. Wszystkie wymienione gatunki z wyjątkiem niecierka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* znajdują się na liście Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym.

6.3.5.1. Rośliny inwazyjne

Niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* jest neofitem najczęściej występującym w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski, został zinwentaryzowany w 108 pododdziałach, na terenie 7 Leśnictw: Pępłówek, Giżyno, Wieniec, Cybowo, Biały Zdrój, Mąkowary, Dębsko. Niecierpek drobnokwiatowy występuje najczęściej w pokryciu sięgającym 1-5% powierzchni wydzielania. W zdecydowanej większości populacja niecierpka jest stabilna, nie wykazuje tendencji zwiększania się. W dwóch wydzieleniach w Leśnictwie Wieniec (166f) i Mąkowary (487g) zaobserwowano zmniejszanie się populacji, natomiast w 25 pododdziałach stwierdzono zwiększanie się populacji.

Niecierpek gruczołowaty *Impatiens grandulifera* został zinwentaryzowany zaledwie w jednym pododdziale 382f, na terenie Leśnictwa Dębsko. Pokrycie jego w nie przekracza 1% powierzchni wydzielania. Stopień ekspansywności niecierpka gruczołowatego został określony jako stabilny (populacja stabilna).

Rdestowiec czeski *Reyountria x bohémica* został zinwentaryzowany w dwóch wydzieleniach w Leśnictwie Mąkowary. Gatunek ten charakteryzuje się niskim pokryciem, które nie przekracza 1% powierzchni wydzielenia. Populację rdestowca w pododdziale 487n określono jako stabilną, natomiast w 487g jako malejącą.

6.3.5.2. Zwierzęta inwazyjne

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zinwentaryzowano obecność dwóch gatunków inwazyjnych zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. 2011 nr 210 poz. 1260), do których należą szop pracz *Procyon lotor* i jenot *Nyctereutes procyonoides*.

Szop pracz *Procyon lotor*, został zaobserwowany na terenie Leśnictwie Cybowo, jego obecność wykazała charakter incydentalny (obserwowano wyłącznie osobniki przechodnie).

Jenot *Nyctereutes procyonoides*, obserwowany był we wszystkich Leśnictwach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski za wyjątkiem Leśnictwa Wieniec. Gatunek ten jest stale obecny, obszar Leśnictw jest trwale zasiedlony. W Leśnictwach: Pęplówek, Giżyno, Cybowo, Grzybów, Biały Zdrój, Mąkowary, Dębsko, populację jenota określono jako stabilną, natomiast w Leśnictwie Studnica, populację tego gatunku określono jako malejącą.

7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO

Dla pełniejszego wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk przy ciągłym dążeniu do zwiększenia bogactwa składu gatunkowego i urozmaicenia struktury drzewostanów oraz w celu sprawnego projektowania urządzeniowego uwzględniającego wymienione na wstępie założenia przyjęto podstawowy podział lasów na gospodarstwa.

W dostosowaniu do warunków siedliskowych i funkcji, jakie spełniają lasy Nadleśnictwa Kalisz Pomorski oraz zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu i Zasadami Hodowli Lasu, zastosowano gospodarstwa: specjalne (S), wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O) oraz wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G).

Niezależnie od wyodrębnienia podstawowych grup lasów, określonych na podstawie pełnionych przez nie wiodących funkcji, dla celów planowania urządzeniowego i podkreślenia pełnionej przez nie specyficznej roli, całość przedmiotowych lasów pogrupowano na gospodarstwa. W celu charakterystyki wyróżnionych gospodarstw, na podstawie Tabeli VI, zestawiono ich ogólną powierzchnię oraz zapas występujących tam drzewostanów. W poniższej tabeli dokonano również rozbicia poszczególnych gospodarstw w udziale procentowym w odniesieniu do powierzchni zalesionej Nadleśnictwa Kalisz Pomorski:

Tabela 63. Podział lasów Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na gospodarstwa

Lp.	Gospodarstwo	Powierzchnia (ha) / Zapas (m ³)	Udział w powierzchni leśnej zalesionej (%)
1	specjalne (S)	244,48	1,72
		79265	2,24
2	wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O)	3117,97	21,98
		851915	24,03
3	wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G)	10825,56	76,30
		2613410	73,73
Razem:		14188,01	100,00
		3544590	100,00

Zgodnie z postanowieniami KZP podział na poszczególne gospodarstwa przyjęto na podstawie podanych poniżej następujących kryteriów:

Gospodarstwo specjalne (S), obejmujące obszary funkcjonalne pełniące funkcje specyficzne w Nadleśnictwie, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych:

- rezerwat przyrody
- lasy glebochronne na stokach i zboczach o nachyleniu powyżej 45°,
- lasy wodochronne w strefach ochronnych ujęć i źródeł wody pitnej, jeżeli wyodrębnione zostały stosownymi decyzjami administracyjnymi,
- wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne, jeżeli wyodrębnione zostały na podstawie stosownych umów,
- drzewostany objęte prawnym zakazem pozyskiwania drewna ze względu na szczególne znaczenie dla ochrony przyrody - strefy ochrony całorocznej gatunków fauny i flory wymagających ochrony strefowej, lasy na priorytetowych siedliskach przyrodniczych,
- wyłączone drzewostany nasienne oraz drzewostany zachowawcze,
- powierzchnie leśne na gruntach spornych,

- lasy na obszarach o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych, religijnych lub ekologicznych:
  - wpisane do rejestru zabytków,
  - drzewostany z cmentarzyskami,
  - rosnących na siedliskach: BMb, LMb, OI3, OIJ3,
  - stanowiących ekosystemy referencyjne,
  - na siedliskach przyrodniczych w stanie zachowania A,
  - drzewostany ze źródliskami,
  - opisane rodzajem powierzchni SZCZ CHR.

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O), obejmujące obszary uznanych lasów ochronnych z wiodącą funkcją ochronną (środowiskotwórczą), której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G), obejmujące pozostałe obszary z wiodącą funkcją produkcyjną, której realizacja powinna uwzględnić wymogi ochrony przyrody. W gospodarstwie tym, dla potrzeb obliczenia etatów częściowych wyodrębnić należy obszary kwalifikujące się do jednolitych sposobów zagospodarowania. W warunkach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski są to:

- zrębowy sposób zagospodarowania (GZ) w pododdziałach z następującymi TSL i TD: Bśw, BMśw (z TD So), BMw, OI,
- przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania (GPZ) w przypadku pozostałych siedlisk, wariantów uwilgotnienia i typów drzewostanu w obszarach z funkcją produkcyjną.

8. PLAN DZIAŁAŃ

8.1. Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych

Zagadnienia związane z ochroną zasobów wodnych są istotną częścią prawidłowej gospodarki leśnej. Lasy pełnią ważną funkcję w retencji wody poprzez zatrzymywanie spływu powierzchniowego, gromadzenie wody w ściole, torfowiskach, śródleśnych terenach zabagnionych i oczkach wodnych.

Prowadzone w przeszłości działania mające na celu zwiększenie areалу produkcji rolnej i gospodarki leśnej przez osuszanie terenów podmokłych, były jednym z głównych powodów zwiększania się deficytu wody. Problem dotyczył i dotyczy nadal, większości obszarów kraju. Zasoby wodne w Polsce należą obecnie do jednych z najmniejszych w Europie.

Objawami zwiększania się deficytu zasobów wodnych są:

- przesuszenie torfowisk i bagien,
- zanik śródleśnych jezior i oczek wodnych,
- zmiany siedliskowe (powolne aczkolwiek systematyczne kurczenie się zasięgu siedlisk wilgotnych i bagiennych).

Lasy Państwowe poprzez racjonalną gospodarkę leśną uwzględniającą potrzebę „ratowania wody” pełnią kluczową rolę w zwiększaniu zasobów wodnych. W związku z powyższym w trakcie prowadzenia prac leśnych powinno się:

- w miarę możliwości i posiadanych środków zapewnić możliwość gromadzenia się wody w różnego rodzaju naturalnych i sztucznych zbiornikach retencyjnych (nie dotyczy niektórych siedlisk z wodą przepływową – głównie siedliska O1J, oraz cennych siedlisk nieleśnych i stanowisk gatunków chronionych),
- zachowywać w dolinach rzek i potoków fragmenty lasów łęgowych i olsów ze składem gatunkowym zgodnym z siedliskowymi typami lasów, zachowywać śródleśne miejsca podmokłe i zabagnione, w przypadku stosowania rębni zupełnej w pobliżu siedlisk wilgotnych, mokrych i terenów zalanych zaleca się pozostawiać wzdłuż nich pas drzew szerokości nawet do 50 m, pozostawić bez zabiegu drzewostany na siedliskach: LMb, Lł, O1J2, O13 (z wyjątkiem planowanej przebudowy),
- objąć ochroną tereny źródlisk i wysięków wody, przez wyłączenie z użytkowania drzewostanów w ich obrębie i bezpośrednim sąsiedztwie,
- ewentualne odwadnianie drzewostanów podtapianych prowadzić wyłącznie na niewielką skalę.

Administracja Nadleśnictwa powinna również współpracować z władzami samorządowymi, regionalnymi i wojewódzkimi w sprawach dotyczących gospodarki wodnej. Jest to szczególnie ważne w przypadku stosowania zabiegów melioracyjnych, które nie mogą być ograniczone tylko i wyłącznie do terenu zarządzanego przez Nadleśnictwo.

8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej

Ekoton jest to strefa przejściowa pomiędzy różnymi zespołami biotycznymi, np. lasem i łąką, w skład której wchodzi oprócz organizmów przenikających do tej strefy z biocenoz graniczących ze sobą, także gatunki charakterystyczne, znajdujące tu optymalne warunki bytowania. Wyróżniającą cechą tego środowiska jest to, że liczebność gatunków i osobników jest większa niż w biocenozach otaczających. Kształtowanie tej strefy jest bardzo ważne ze względu na zwiększenie różnorodności biologicznej oraz odporności ekosystemów leśnych.

Zadania związane z kształtowaniem tej strefy zostały ujęte w Planie Urządzenia Lasu i sprowadzają się do następujących czynności:

- w przypadku prowadzenia cięć rębnych na obrzeżu lasu, w miejscach gdzie sąsiaduje on z terenami otwartymi i ciekami wodnymi, zaleca się kształtować ekoton poprzez wykorzystanie istniejących fragmentów starodrzewiu,
- w drzewostanach nieużytkowanych cięciami rębnymi strefę ekotonową powinno się kształtować poprzez wprowadzanie w formie podsadzeń podokapowych odpowiednich do danego siedliska drzew i krzewów,
- w nowo zakładanych zalesieniach graniczących z terenami bezleśnymi, na ich obrzeżach powinno się wysadzać gatunki drzew i krzewów tworzące mocny system korzeniowy i dobrze rosnące w warunkach zmiennego oświetlenia panującego w strefie okrajkowej.

8.3. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach jest obowiązkiem prawnym wynikającym z zarządzeń i instrukcji. W trakcie prowadzenia gospodarki leśnej zaleca się:

- skład gatunkowy upraw dostosowywać do siedliska, dążyć do właściwego udziału gatunków liściastych, oraz podtrzymać praktykę wprowadzania na uprawy wielu gatunków domieszkowych i biocenotycznych (lip, wiązów, jarzęba pospolitego i brekinii, głogów, śliwy tarniny, czereśni ptasiej, dzikiej jabłoni, gruszy) w odpowiednim zmieszaniu i zgodnie z siedliskiem,
- w miarę możliwości wykorzystywać w odnowieniach istniejące młode warstwy drzewostanów,
- wprowadzać gatunki biocenotyczne również w ramach dolesiania luk i przerzedzeń,
- przebudować na zgodne z siedliskiem, drzewostany przewidziane do przebudowy w PUL,
- w trakcie prowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych, dotyczących piętra górnego i młodego pokolenia, zwrócić uwagę na usuwanie gatunków inwazyjnych, zwłaszcza robinii akacjowej, klonu jesionolistnego, czeremchy amerykańskiej, czy śnieguliczki białej,
- w trakcie zakładania upraw zwrócić uwagę na występowanie samosiewów złożonych z gatunków inwazyjnych, w przypadku wystąpienia zaleca się ich usuwanie,
- promować gatunki rodzime, w pewnych przypadkach pozostawiać w drzewostanie Brz, Os i Wb,
- w drzewostanach przeznaczonych do wyrębu typować i pozostawiać drzewa, które będą mogły doczekać do fizjologicznej starości i śmierci tworząc mikrosiedliska dla niektórych gatunków,
- pozostawiać drzewa obumarłe, nie zagrażające bezpieczeństwu prac leśnych i nie stwarzające zagrożenia od szkodników owadzich,
- pozostawiać posusz różnych gatunków i o różnych wymiarach przy uwzględnieniu potrzeb ochrony lasu,
- pozostawiać w drzewostanach drzewa stare, cenne, okazałe, rzadkich gatunków, owocujące oraz dziuplaste,
- pozostawiać i nie zalesiać śródleśnych łąk, pastwisk, terenów zabagnionych,

8.4. Propozycje składów gatunkowych dla siedlisk przyrodniczych

W poniższej tabeli zestawiono zgodnie z przyjętymi na KZP propozycjami: typy drzewostanów, orientacyjne składy gatunkowe upraw, sposób zagospodarowania dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski.

Tabela 64. Propozycje składów gatunkowych dla leśnych siedlisk przyrodniczych (wg KZP)

Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	TD	Orientacyjny skład gatunkowy [%]	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
Śródładowy bór chrobotkowy	91T0-1	Bs	So	So 90, Brz 10	Rębnie I, IV	Rębnia I dopuszczalna w dużych płatach siedliska pod warunkiem nieobjęcia rębnią całego płatu.
		Bśw				
Bór bagienny typowy	91D0-2	Bb	So	So 90, Brz.om i in. 10	-	Zakaz użytkowania rębneho, pozostawienie martwych drzew na gruncie, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu.
		BMb (rzadko)	Brz-So	So 60, Brz.om i in. 40		
Bory i lasy bagienne	91D0	BMb	Brz-So	So 60, Brz.om i in. 40	-	
Brzeziny bagienne	91D0-1	BMb	So-Brz	Brz.om 60, So 30, Ol i in. 10	-	
		LMb (rzadko)				
Kwaśne buczyny niżowe	9110-1	BMśw	So-Bk	Bk 50, So 30, Db i in. 20	Rębnie złożone II, III, IV	W domieszce dęb bezszypułkowy.
		LMśw	Bk	Bk 70, So 20, Db i in. 10		
		Lśw	Bk	Bk 80-90, Db i in. 10-20		
Żyzne buczyny niżowe	9130-1	Lśw	Bk	Bk 80, Db, Lp i in. 20	Rębnie złożone II, III, IV	W domieszce dęby z przewagą dębu szypułkowego.
		LMśw (rzadko)		Bk 70, Db 20, Wz, Js, Ol i in. 10		
		Lw				
Grąd subatlantycki	9160	Lśw	Db	Db 70, Gb, Lp i in. 30	Rębnie złożone II, III, IV	Dążyć do przewagi dębu szypułkowego.
		Lw	Gb-Db	Db 50, Gb 30, Lp, Wz i in. 20		
		LMśw	Bk-Db	Db 50, Bk 30 Gb, Lp i in. 20		
Grąd środkowoeuropejski	9170	LMśw	Db	Db 70, Gb, Lp i in. 30	Rębnie złożone II, III, IV	Dążyć do przewagi dębu szypułkowego. Grądy zboczowe pozostawić bez użytkownia
		Lśw, LMw (rzadko)	Gb-Db	Db 50, Gb 30, Lp i in. 20		
		Lw	Db	Db 70 Bk, Gb, Lp i in. 30		
Śródładowe kwaśne dąbrowy	9190-2	BMśw, BMw	So-Db	Db 50, So 30, Bk i in. 20	Rębnie złożone II, III, IV	-
		LMśw, LMw, Lśw	Db	Db 80, Bk i in. 20		
			Bk-Db	Db 60, Bk 30, So i in. 10		
Ciepłolubne dąbrowy	9110-1	-	Db	Db 80, Brz, Lp i in. 20	-	Bierne formy ochrony
Łęgi wierzbowe i topolowe	91E0-2	Lł	Tp	Tp 70, Js, Wz i in. 30	Rębnie złożone II,IV	Do czasu ustąpienia chorób Js należy zastępować go innymi: Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol, Kl, i in. Należy unikać gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.
Łęgi olszowe i jesionowe	91E0-3	Ol	Js-Ol	Ol 50, Js 30, Wz i in. 20	Rębnie złożone. Na siedlisku olsu również rębnia zupełna.	
		OlJ				
		Lw	Ol	Ol 80, Wz i in. 20		
		LMw (rzadko)	Ol-Db	Db 50, Ol 30, Wz i in. 20		
Źródłiskowe lasy olszowe na niżu	91E0-4	Ol	Ol	Ol 90, Js i in. 10	-	Bierne formy ochrony.

Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	TD	Orientacyjny skład gatunkowy [%]	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	Lł	Wz- Js-Db	Db 40, Js 30, Wz 20, Ol i in. 10	Rębnie złożone II, IV	Do czasu ustąpienia chorób Js należy zastępować go innymi: Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol, Kl, i in.
		Lw				Niezbędne okresowe i zalewy. Należy unikać gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

8.5. Typy drzewostanów i orientacyjne składy upraw

Typy drzewostanów (TD) o kierunku gospodarczym oraz orientacyjne składy upraw dla poszczególnych typów siedliskowych lasu (TSL) przyjęto na podstawie tabeli zamieszczonej w Protokole z Komisji Założeń Planu (KZP).

Tabela 65. Typy drzewostanów o dominującym kierunku gospodarczym (wg KZP)

TSL	TD	Orientacyjne składy odnowień [%]		Sposób zagospodarowania	
		Gatunki główne	Gatunki domieszkowe	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza
Bśw	So	So 80-90	Brz i in. 10-20	I	-
Bw	So	So 80-90	Św, Brz i in. 10-20	I	-
Bb	So	So 80	Brz i in. 20	-	-
BMśw	So	So 80	Dbb, Md, Bk i in. 20	I	III
	Db-So	So 60, Dbb 30	Bk, Md, Brz i in. 10	III	I
	Bk-So ¹	So 60, Bk 30	Dbb, Md, Gb i in. 10	III	I
BMw	Db-So	So 60, Dbb 30	Brz, Bk, Ol i in. 10	III	I
BMb	Brz-So	So 60 Brzom 20-30	Św i in. 10	-	-
LMśw	Db-So	So 60, Dbb 30	Bk, Lp, Gb i in. 10	III	I
	Bk-So ¹	So 60, Bk 30	Md, Dbb, Gb i in. 10	III	I
	So-Db	Dbs 50, So 30	Lp, Bk, Gb i in. 20	III	II, IV
	So-Bk ¹	Bk 50, So 30	Dbs, Md, Kl i in. 20	III	II, IV
	Bk	Bk 80	Dbs, Jw, Kl, Gb i in. 20	II	IV
	Db	Dbs 80	Bk, Gb, Jw i in. 20	II	III, IV
LMw	So-Db	Dbs 50, So 30	Ol, Brz, Kl i in. 20	III	II, IV
LMb	Brz-Ol	Ol 60, Brzom 30	So i in. 10	-	-
Lśw	Bk-Db	Dbs 50, Bk 30	Gb, Lp, Jw. i in. 20	III	II, IV
	Db	Dbs 80	Bk, Gb, Lp, Jw. i in. 20	II	III, IV
	Db-Bk	Bk 50, Dbs 30	Jw, Gb, Lp i in. 20	III	II, IV
	Bk	Bk 80	Jw, Lp, Dbs i in. 20	II	IV
Lw	Db	Dbs 80	Js, Wz, Gb, Lp i in. 20	II	III, IV
Ol	Ol	Ol 90	Js, Brzom, Św i in. 10	I	II
OIJ	Js-OI ²	Ol 60, Js 30	Brzom, Wz i in. 10	III	II

1 W sytuacjach zastanych oraz w drzewostanach z dobrze rozwiniętymi i stabilnymi dolnymi piętrami (IIp., podrIIp, podr.) bukowymi o dobrej jakości hodowlanej, aspirującymi do tworzenia lub współtworzenia drzewostanu głównego

2 Do czasu ustąpienia zespołu chorobowego jesionu, na etapie realizacji odnowień, należy stosować gatunki zastępcze tj. Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol, Kl i in, szczególnie w sytuacjach gdy znajdują się w składzie obecnych drzewostanów

8.6. Formy ochrony przyrody

W przypadku wszystkich form ochrony przyrody położonych na terenach administrowanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski powinno się przestrzegać zakazów i nakazów określonych w stosownych aktach prawnych.

Ponadto zaleca się:

- nowym obiektom zapewnić ochronę również przed formalnym wprowadzeniem tej ochrony,
- w miarę możliwości prowadzić ciągły, bieżący monitoring występowania gatunków chronionych (stanowiska grzybów, roślin, zwierząt, gatunków objętych ochroną strefową); dane o nowych lokalizacjach odnotowywać w waloryzacji Nadleśnictwa,
- dążyć do zwiększania wiedzy przyrodniczej wśród pracowników Nadleśnictwa, zwłaszcza w aspekcie rozpoznawania gatunków chronionych oraz znajomości obowiązujących przepisów,
- kontrolować stan tablic informacyjnych, ogrodzeń i innej infrastruktury istniejącej przy obiektach chronionych.

8.7. Tabele działań ochronnych

8.7.1. Tabela XXII wg IUL

Tabela 66. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, uzupełnione o siedliska przyrodnicze oraz gatunki "naturowe" występujące poza obszarami Natura 2000 (Tabela XXII wg IUL)⁶

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Przedmioty ochrony występujące w obszarze Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019					
1	Obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zajmuje niewielką powierzchnię wynoszącą 0,89 ha, na powierzchni tej nie stwierdzono występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze				
Przedmioty ochrony występujące w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016					
2	A067 - <i>Bucephala clangula</i> - gągoł Ocena ogólna wg SDF – B	245f 335h	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w bszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 170 par lęgowych. Zachowanie w bszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02) - usuwanie martwych i umierających drzew(B02.04)	Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach sytuacji kłeskowych, w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia

⁶ W tabeli XXII zawarto również informacje o siedliskach przyrodniczych oraz gatunkach objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunkach wymienionych w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski poza obszarami Natura 2000, dodatkowo zgodnie z wytycznymi protokołu Komisji Założeń Planu w tabeli uwzględniono informacje o gatunkach, dla których nie ustalono derogacji dotyczących gospodarki leśnej.

⁷ Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony, zagrożenia oraz zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych w obszarach Natura 2000 opracowano na podstawie Zarządzeń ustanawiających Plany Zadań Ochronnych dla poszczególnych obszarów Natura 2000.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
3	A074 - <i>Milvus milvus</i> - kania ruda Ocena ogólna wg SDF – C	167b 168g	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 9 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. W przypadku stwierdzenia gniazdowania gatunku na terenie Nadleśnictwa, wnioskować do RDOŚ Szczecin o utworzenie strefy ochronnej.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
4	A075 - <i>Haliaeetus albicilla</i> - bielik Ocena ogólna wg SDF – C	Stanowiska gniazdowania gatunku w Nadleśnictwie objęte ochroną strefową, informacje dotyczące występowania gatunku zamieszczono w "Załączniko do POP - Dane wrażliwe"	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 19 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.
4	A081 - <i>Circus aeruginosus</i> - błotniak stawowy Ocena ogólna wg SDF – C	545d	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
5	A127 - <i>Grus grus</i> - żuraw Ocena ogólna wg SDF – C	292k 314i 335a 359b 538f 545d	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 320 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych frakcji rozrodczej, oraz siedlisk żerowiskowych i noclegowisk frakcji migrującej.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach
6	A155- <i>Scolopax rusticola</i> - słonka Ocena ogólna wg SDF – B	362h	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 300 odżywiających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
7	A229 - <i>Alcedo atthis</i> - zimorodek Ocena ogólna wg SDF – B	405l 545d	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
8	A236 - <i>Dryocopus martius</i> - dzięciol czarny Ocena ogólna wg SDF – C	573j	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 350 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew(B02.04)	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące poza obszarami specjalnej ochrony ptaków					
9	<i>Dryocopus martius</i> - dzięcioł czarny	73c, 146Ad, 214f, 435k	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Pozostawianie drzew dziuplastych i drzew, które mogą potencjalnie być wykorzystane w przyszłości na dziuple np. pojedynczych brzoź, grabów oraz drzew hubiastych
10	<i>Garrulus glandarius</i> - sówka	146Af	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych.
11	<i>Grus grus</i> - żuraw	5h, 22g, 39h, 42g, 54d, 66b, 69c, 83c, 98a, 158Ac, 161b, 176f, 192b, 261i, 264c, 291k, 307d, 309d, 382d, 410d, 459g, 485i	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Zaleca się prowadzenie zabiegów poza sezonem lęgowym. Zabiegi wykonywać w miesiącach od VIII do końca II
12	<i>Lullula arborea</i> - lerka	106c, 119a, 131c, 417f, 424d, 444g,	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych.
13	<i>Turdus merula</i> - kos	158a, 412c, 427a	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Siedliska przyrodnicze występujące w obszarze Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023					
14	<p>91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłkowe)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	402i, 402h, 403f, 414c	Umożliwienie naturalnych procesów rozwojowych. Wyłączenie z pozyskania drewna. Zachowanie ciągłości pasm łągów nadjeziornych.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obce gatunki inwazyjne (I01); - gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji (B02); - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych (J02); 	Zgodnie z aktualnym Zarządzeniem zmieniającym PZO, są to wydzielenia leśne o cechach przyrodniczych uzasadniających ich wyłączenie z zabiegów gospodarczych.
Gatunki zwierząt wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG występujące w obszarze Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023					
15	<p>1060 - <i>Lycaena dispar</i> - czerwończyk nieparek</p>	405I	Utrzymanie nie pomniejszonej populacji w obszarze.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych (J02); 	Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
16	<p>1188 - <i>Bombina bombina</i> - kumak nizinny</p>	416c	Utrzymanie systemu oczek wodnych i terenów naturalnych wokół nich.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych (J02) 	<p>Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych.</p> <p>Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru 2000 Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Siedliska przyrodnicze występujące w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046					
17	3150 - Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i> Ocena ogólna wg SDF – B	186i , 570g	Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1)	Istniejące: - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem (H01.05) Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m , wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródeł i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
18	3160 - Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne Ocena ogólna wg SDF – B	548j	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony siedliska (FV)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m , wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródeł i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
19	6510 - Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i> Ocena ogólna wg SDF – C	314c, 314r, 314g, 362h	Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	<u>Obowiązkowe:</u> 1. Ekstensywnie użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych. <u>Fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowoklimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 6510.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
20	7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) Ocena ogólna wg SDF – B	570l , 576c	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1), Utrzymanie co najmniej 25% płatów siedliska w stanie właściwym (FV)	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m , wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia
21	7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>) Ocena ogólna wg SDF – B	360f, 361g, 547g, 547h, 550d, 559b, 560i, 560k, 570k	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV) z uwzględnieniem naturalnych procesów	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - wycinka lasu (B02.02)	1. Zwalczanie, przez cały okres realizacji PZO, tawuły kutnerowatej przez usunięcie i zniszczenie okazów lub ich części, w terminie zależnym od potrzeb 2. Usuwanie, w razie potrzeby, w całym okresie realizacji PZO, odrośli i nalotów powstających po wykonaniu działań usunięcia drzew z torfowisk w przeszłości. (odpowiedzialnym za wykonanie ww. zadań ochronnych jest Dyrektor RDOŚ w porozumieniu z Nadleśniczym N-ctwa Kalisz Pomorski) 3. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m , wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
22	<p>7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	221l, 221s, 546h, 547n, 557a	Utrzymanie stanu ochrony siedliska (U1) lub jego poprawa z uwzględnieniem procesów naturalnych	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną 	<p><u>Obligatoryjne:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych. <p><u>Fakultatywne:</u></p> <p>Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowoklimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 7230. W przypadku ekspansji trzciny, okresowe stosowanie koszenia corocznie, w fazie kwitnienia trzciny, do czasu wyeliminowania trzciny.</p> <p>Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m , wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
23	<p>9110 - Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	355d, 356d	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)</p>	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
24	<p>9130 - Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati Fagenion</i>)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	357d	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1)	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04) 	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
25	9160 - Grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>) Ocena ogólna wg SDF – B	335c, 573j, 573i, 574i	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)	1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach. 2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
26	<p>91D0 - Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	547f, 548d, 548i, 549i, 549k	Utrzymanie stanu ochrony siedliska przyrodniczego (U1) lub jego poprawa z uwzględnieniem naturalnych procesów	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycinka lasu (B02.02) 	<p>1. Zwalczenie, przez cały okres realizacji PZO, tawuły kutnerowatej przez usunięcie i zniszczenie okazów lub ich części, w terminie zależnym od potrzeb (odpowiedzialnym za wykonanie zadania ochronnego jest Dyrektor RDOŚ w porozumieniu z Nadleśniczym N-ctwa Kalisz Pomorski)</p> <p>2. Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych borów bagiennych, we właściwym stanie (FV) położonych wzdłuż naturalnych cieków.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
27	<p>91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłiskowe)</p> <p>Ocena ogólna wg SDF – B</p>	<p>161k, 161l, 165j, 165l, 169a, 170h, 186g, 187h, 189a, 190f, 209b, 210a, 210b, 216f, 221a, 221x, 221z, 245f, 269b, 269h, 292l, 314c, 314d, 314f, 314g, 314h, 314i, 314t, 314z, 333f, 335d, 350c, 353b, 356f, 357b, 357c, 363f, 364f, 365j, 368g, 368h, 529d, 529k, 536c, 556b, 556c, 561c, 572a, 583b, 583f, 583i,</p>	<p>Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów</p>	<p>Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p> <p>Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną</p>	<p>91E0 poza podtypami źródłiskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych):</p> <p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.</p> <p>91E0 z podtypami źródłiskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych):</p> <p>1. Pozostawianie bez zabiegów gospodarczych łągów źródłiskowych (91E0-4) oraz łągów (91E0-1,2,3) we właściwym stanie (FV) położonych wzdłuż naturalnych cieków.</p> <p>Wszystkie płaty 91E0:</p> <p>1. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.</p> <p>2. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych tanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Gatunki zwierząt wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG występujące w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046					
28	1014 - <i>Vertigo angustior</i> poczwarówka zwężona	556c, 577c	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV)	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
29	1016 - <i>Vertigo moulinsiana</i> poczwarówka jajowata	169b , 577c	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku (FV) poprzez eliminację ekspansywnej roślinności zielnej oraz niedopuszczenia do zarastania drzewami i krzewami siedlisk gatunku.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
30	1337 - <i>Castor fiber</i> bóbr europejski	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
31	1355 - <i>Lutra lutra</i> wydra europejska	221y, 570d, 573h, 573j, 577c, 578a, 584f	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV), w tym przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych. Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO dla obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 nie podaje działań ochronnych za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski.
Siedliska przyrodnicze występujące na gruntach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski poza obszarami "siedliskowymi" Natura 2000					
32	3150- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	5j, 5h, 178i, 261j, 507b, 472a	Poprawa (siedliska w stanie B) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zakłócenia stosunków wodnych	W przypadku prowadzenia cięć rębnych wykonywanych w sąsiedztwie płatów siedlisk 3150 pozostawiać od strony zbiorników, otaczających je szuwarów i torfowisk pasy drzewostanu szerokości około jednej wysokości drzewostanu
33	3160 - naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	5d, 5k, 5l, 42g, 42h, 56c, 67b, 137h, 371d, 457f	Utrzymanie (siedliska w stanie A) dotychczasowego właściwego stanu ochrony, poprawa (siedliska w stanie B) oraz przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zakłócenia stosunków wodnych	W przypadku prowadzenia cięć rębnych wykonywanych w sąsiedztwie płatów siedlisk 3160 pozostawiać od strony zbiorników, otaczających je szuwarów i torfowisk pasy drzewostanu szerokości około jednej wysokości drzewostanu
34	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	177l, 178g, 192b, 310h, 332b	Przywrócenie (siedliska w stanie C) oraz poprawa (siedliska w stanie B) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Jednokrotne koszenie po 15 czerwca lub dwa pokosy z pozostawieniem fragmentów nieskoszonych. Usuwanie biomasy nie później niż 2 tygodnie po pokosie
35	7110* - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	22g , 69c, 457f	Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zakłócenia stosunków wodnych	W przypadku prowadzenia cięć rębnych wykonywanych w sąsiedztwie płatów siedlisk 7110 pozostawiać od strony torfowisk pasy drzewostanu szerokości około jednej wysokości drzewostanu

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
36	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	5k, 5l, 11b, 27j, 39g, 39h, 42g, 42h, 54d, 54f, 56c, 137h, 147Aa, 158l, 264c, 371c, 457f, 475f	Utrzymanie (siedliska w stanie A) dotychczasowego właściwego stanu ochrony, poprawa (siedliska w stanie B) oraz przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - zakłócenia stosunków wodnych	W przypadku prowadzenia cięć rębnych wykonywanych w sąsiedztwie płatów siedlisk 7140 pozostawiać od strony torfowisk pasy drzewostanu szerokości około jednej wysokości drzewostanu
37	9110 - kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	2g, 2h, 11a, 13f, 13g, 14a, 23d, 40a, 82a, 82d, 82d, 83a, 83f, 83h, 84b, 88a	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP): Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
			Wydzielenia z planowanym i rębniemi: Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	W przypadku użytkowania rębneho zaleca się pozostawiać fragmenty drzewostanów w formie grup lub kęp do naturalnego rozpadu. Pozostawiać wszystkie martwe oraz dziuplaste drzewa i wykroty, z wyjątkiem drzew stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Przy zabiegach odnowieniowych należy stosować składy gatunkowe dla siedlisk przyrodniczych zawarte w tabeli nr 64 niniejszego opracowania.
			Wydzielenia z brakiem wskazań: Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
38	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	417g , 418c, 418d	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP): Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
			Wydzielenia z brakiem wskazań: Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.
39	9160 - grąd subatlantycki (<i>Stellario-Carpinetum</i>)	1f, 4f, 5c, 5f, 5g, 5l, 10a, 10b, 14b, 15a, 42a, 42i, 87a, 87i, 87o, 203k, 203n, 233h, 234b, 235f, 382i, 407l, 426f, 442a, 465p, 465r, 480a, 480j	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP): Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów
			Wydzielenia z planowanym i rębniemi: Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	W przypadku użytkowania rębego zaleca się pozostawiać fragmenty drzewostanów w formie grup lub kęp do naturalnego rozpadu. Pozostawiać wszystkie martwe oraz dziuplaste drzewa i wykroty, z wyjątkiem drzew stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Przy zabiegach odnowieniowych należy stosować składy gatunkowe dla siedlisk przyrodniczych zawarte w tabeli nr 64 niniejszego opracowania.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
			<p>Wydzielenia z brakiem wskazań:</p> <p>Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego</p>	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną 	<p>Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.</p>
40	9190 - kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	17b, 26h, 21a, 21d, 35a, 454i,	<p>Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP):</p> <p>Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego</p>	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną 	<p>Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów</p>
			<p>Wydzielenia z brakiem wskazań:</p> <p>Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego</p>	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną 	<p>Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.</p>
41	91D0 - bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne*	5d, 5g, 233c, 540i,	<p>Wydzielenia z brakiem wskazań:</p> <p>Przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego</p>	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną 	<p>Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
42	91E0* - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłkowe)	85Ba, 85Bb, 85Bc, 85Bf, 121d, 121f, 311l, 333f, 377h, 377i, 382d, 389l, 390b, 395h, 395i, 395s, 395w, 456c, 456f, 472d, 472f, 474a, 481a	Wydzielenia z planowanymi zabiegami pielęgnacyjnymi (CW, CP, TW, TP): Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego Wydzielenia z brakiem wskazań: Poprawa (siedliska w stanie B) i przywrócenie (siedliska w stanie C) właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego	Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Istniejące: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną Potencjalne: - brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Na drodze zabiegów pielęgnacyjnych regulować skład gatunkowy drzewostanów Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych z wyjątkiem możliwości zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i trwałości lasu.
Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujące na gruntach Nadleśnictwa Kalisz Pomorski poza obszarami "siedliskowymi" Natura 2000					
43	<i>Cobitis taenia</i> - koza pospolita	472b	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych
44	<i>Helix pomatia</i> - winniczek	424f	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych
45	<i>Castor fiber</i> - bóbr europejski	gatunek licznie występujący na terenie Nadleśnictwa, szczegółowe dane dt. występowania gatunku znajdują się w bazie SILP oraz opisach taksacyjnych	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych
46	<i>Lycaena dispar</i> - czerwończyk nieparek	227i, 250b, 413d, 435d,	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych
47	<i>Bombina bombina</i> - kumak nizinny	137g, 146b, 407l, 412b, 540i,	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Prowadzenie zabiegów wokół rzek i zbiorników wodnych w okresie zimowym. Tworzyć lub odtwarzać, względnie wzbogacać strefy ekotonowe
48	<i>Vertigo angustor</i> - poczwarówka zwężona	212g	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych
49	<i>Leucorrhinia pectoralis</i> - zalotka większa	29d, 395t, 413b, 457d,	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie ma potrzeby planowania szczególnych działań ochronnych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol naczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Istniejące i potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony ⁷	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Gatunki roślin dla których nie ustalono derogacji dotyczących gospodarki leśnej					
50	<i>Cladium mariscus</i> - kłoc wiechowata	360f, 361g, 416c	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej
51	<i>Sorbus torminalis</i> - jarzab brekinia	15a, 22f, 214f, 549c	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej
52	<i>Utricularia minor</i> - pływacz drobny	69c, 169b	Monitoring	Istniejące i potencjalne: brak zagrożeń związanych z gospodarką leśną	Nie obowiązują odstępstwa od ochrony gatunkowej

8.7.2. Tabela XXIII wg IUL

Tabela 67. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody dla leśnych ochronnych obszarów funkcjonalnych, występujących w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Kalisz Pomorski (Tabela XXIII wg IUL)

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
REZERWAT PRZYRODY			
Rezerwat Przyrody Nad Płociczną - cały obszar rezerwatu	Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.)	Rezerwat Przyrody posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody (Dz. Urz. Woj. Zachpom. z 2023 r. poz. 196). Zapisane w bazie SILP sformułowanie „BRAK WSKAZAŃ” - jest zapisem wynikającym z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach.	
Rezerwat Przyrody Nad Płociczną - północna krawędź rezerwatu w oddziałach 573, 574	Utrzymanie przejezdności drogi leśnej	Usuwanie powalonych drzew tarasujących drogę, przez ich przecinanie. Jeżeli drzewa pochodziły będą z rezerwatu, ich części powinny być przesunięte do rezerwatu i tam pozostawione do naturalnego rozkładu. Jeżeli drzewa pochodzą z drzewostanu przyległego do rezerwatu, to ich pozostałości mogą być zabrane. Usuwanie ewentualnych nalotów drzew, powstających w pasie drogi.	
Rezerwat Przyrody Nad Płociczną - dojazdy pożarowe w granicach rezerwatu rezerwatu w oddziałach 573, 574	Zagrożenie pożarowe	Utrzymanie drożności i sprawności technicznej (konserwacja) infrastruktury - leśnych dróg przeciwpożarowych oraz widoczności w obrębie ich pasów drogowych. Regularne kontrole terenu przez Straż Leśną w okresie zagrożenia pożarowego, tj. w okresie marzec-październik.	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU			
<p>Obszar Chronionego Krajobrazu D (Choszczno-Drawno</p> <p>- cały obszar</p>	<p>Czynna ochrona ekosystemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk, • lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji, • wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności okalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi. 	<p>Stosować się do zapisów Rozporządzenia Nr 12 Wojewody Gorzowskiego z dnia 24 listopada 1998 r. w sprawie określenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa gorzowskiego (Dz. Urz. Woj. Gorz. Nr 20, poz. 266) oraz do zapisów Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).</p> <p>Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, które wchodzą w zasięg OChK D (Choszczno-Drawno) wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK, zostały uwzględnione w projekcie PUL.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
<p>Obszar Chronionego Krajobrazu Okolice Kalisza Pomorskiego</p> <p>- cały obszar</p>	<p>Czynna ochrona ekosystemów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leśnych - prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk, • lądowych - dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny, zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji, • wodnych - zachowanie i ochrona zbiorników wodnych wraz z pasem roślinności okalającej, ograniczanie zabudowy na skarpach wysoczyznowych, zapewnianie swobodnej migracji fauny w ciekach wodnych, wdrażanie programów reintrodukcji i restytucji rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi. 	<p>Stosować się do zapisów Uchwały Nr X/46/75 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z dnia 17 listopada 1975 r. w sprawie stref chronionego krajobrazu (Dz. Urz. WRN w Koszalinie Nr 9 , poz. 49) oraz do zapisów Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091).</p> <p>Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, które wchodzą w zasięg OChK Okolice Kalisza Pomorskiego wszystkie zadania ukierunkowane na realizację strategicznych celów ochrony i funkcjonowania OChK, zostały uwzględnione w projekcie PUL.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
OBSZARY NATURA 2000			
Ostoja Drawska PLB320019	Zgodnie z tabelą XXII	<p>Stosować się do zapisów planu zadań ochronnych ustanowionych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2674). Plan zadań ochronnych był zmieniany trzykrotnie w 2015, 2017 oraz 2022 roku. Aktualnie obowiązującym PZO ustanowione zostało Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 6 czerwca 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2591) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego Poz. 2878), które aktualizuje wyłącznie załącznik 4 obejmujący cele działań ochronnych.</p> <p>Obszar Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zajmuje niewielką powierzchnię wynoszącą 0,89 ha, na powierzchni tej nie stwierdzono występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	Zgodnie z tabelą XXII	<p>Stosować się do zapisów PZO ustanowionych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2021 r., Poz. 4596, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2021 r., Poz. 2222, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2021 r., Poz. 8055)</p> <p>Wspomniane Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO definiuje działania ochronne za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, wykaz działań ochronnych, szczegółowo dla poszczególnych przedmiotów ochrony przedstawiono w tabeli nr XXII</p>	
Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023	Zgodnie z tabelą XXII	<p>Obszar Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 posiada aktualny plan zadań ochronnych, ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r., poz. 1928) oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 12 grudnia 2019 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2019 r., poz. 6647).</p> <p>Wspomniane Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO definiuje działania ochronne za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, wykaz działań ochronnych, szczegółowo dla poszczególnych przedmiotów ochrony przedstawiono w tabeli nr XXII</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	Zgodnie z tabelą XXII	<p>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 posiada PZO ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2022r. Poz. 5136, Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2022r. Poz. 2344, Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2022r. Poz. 8416).</p> <p>Wspomniane Zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO definiuje działania ochronne za których wykonanie odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, wykaz działań ochronnych, szczegółowo dla poszczególnych przedmiotów ochrony przedstawiono w tabeli nr XXII</p>	
POMNIKI PRZYRODY			
Pomniki Przyrody zlokalizowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski	Pełną charakterystykę wszystkich pomników przyrody podano w rozdziale 3.4.	Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.	Zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych
UŻYTKI EKOLOGICZNE			
Użytki ekologiczne zlokalizowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski	Pełną charakterystykę wszystkich użytków ekologicznych podano w rozdziale 3.5.	<p>Stosować się zakazów (rygorów ochronnych) wymienionych w akcie powołującym użytki ekologiczne tj.: Uchwała Nr XXIV/167/12 Rady Miejskiej w Kaliszu Pomorskim z dnia 5 kwietnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. 2012, poz. 1167).)</p> <p>Zakazy wspomniane w ww. Uchwałach zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale 3.5.</p>	

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
STANOWISKA GRZYBÓW, POROSTÓW, ROŚLIN I ZWIERZĄT CHRONIONYCH			
Całe Nadleśnictwo	Ochrona gatunkowa grzybów i porostów		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków grzybów i porostów podano w zestawieniach tabelarycznych w rozdziale 3.6.1.
	Ochrona gatunkowa roślin		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków grzybów i porostów podano w zestawieniach tabelarycznych w rozdziale 3.6.2.
	Ochrona gatunkowa zwierząt		Wskazania do gospodarki leśnej w miejscach występowania chronionych gatunków grzybów i porostów podano w zestawieniach tabelarycznych w rozdziale 3.6.3.
STREFY OCHRONY			
1. strefa bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), położona w Leśnictwie Grzybów, gmina Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Bralin; (SR-P-2-6652/30/2/06)	Należy przestrzegać zapisów aktów prawnych obowiązujących dla stref ochrony gatunków	W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.	W przypadku gdy w wydzieleniu nie zaplanowano działań gospodarczych, tzw. „BRAK WSKAZAŃ” należy podkreślić, że zapis ten wynika z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach
2. strefa bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), położona w Leśnictwie Pęplówek, gmina Mirosławiec oraz Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Łowicz Walecki oraz Giżyno; (WOPN-OG.6442.50.2021.ASi).	Należy przestrzegać zapisów aktów prawnych obowiązujących dla stref ochrony gatunków	W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.	W przypadku gdy w wydzieleniu nie zaplanowano działań gospodarczych, tzw. „BRAK WSKAZAŃ” należy podkreślić, że zapis ten wynika z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach
3. strefa bielika (<i>Haliaeetus albicilla</i>), położona w Leśnictwie Wieniec, gmina Kalisz Pomorski, obręb ewidencyjny Stara Korytnica; (WST-Z.6442.33.2022.ASi).	Należy przestrzegać zapisów aktów prawnych obowiązujących dla stref ochrony gatunków	W strefie ochrony całorocznej nie planowano żadnych zabiegów gospodarczych; w strefie ochrony okresowej zaplanowane użytkowanie odbywać się może poza okresem ochronnym lub za zgodą właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.	W przypadku gdy w wydzieleniu nie zaplanowano działań gospodarczych, tzw. „BRAK WSKAZAŃ” należy podkreślić, że zapis ten wynika z wymogów programu „Taksator” i bazy SILP oraz odnosi się do braku działań z zakresu gospodarki leśnej i nie jest jednoznaczne z „brakiem konieczności prowadzenia działań ochronnych” z innego zakresu w tych terenach

Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Wskazania ochronne z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
		Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne
1	2	3	4
POZOSTAŁE CENNE OBSZARY NIE BĘDĄCE FORMAMI OCHRONY PRZYRODY			
Wszystkie bagna ewidencyjne	Zachowanie enklaw wśród leśnych siedlisk świeżych		1) wyłączenie z prowadzenia zabiegów hodowlanych; 2) nie odwadnianie; 3) wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
Wszystkie źródłiska	Zachowanie źródlisk		1) rezygnowanie z zabiegów trzebieżowych i czyszczeń; 2) wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
Całe Nadleśnictwo	Ochrona bioróżnorodności biologicznej		zgodnie z rozdziałem 8.3.
Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie strefy ekotonowej		zgodnie z rozdziałem 8.2.
Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie i ochrona stosunków wodnych		zgodnie z rozdziałem 8.1.
Całe Nadleśnictwo	Ochrona pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach		zgodnie z rozdziałem 5.6.

9. TURYSTYKA W LASACH

Tereny Nadleśnictwa Kalisz Pomorski to nie tylko bogactwo walorów przyrodniczych – to także, nie do końca jeszcze poznane, dzieje dawnego osadnictwa, oryginalne zabytki architektury ludowej. Walory położenia geograficznego i bogata historia regionu składają się na duży kapitał szans i możliwości rozwojowych.

9.1. Szlaki piesze

W poniższej tabeli zestawiono szlaki turystyczne przechodzące w całości, lub w części przez teren administrowany przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski. Opis przebiegu podano według informacji zawartych na stronie: <https://czaswlas.pl>.

Tabela 68. Zestawienie pieszych szlaków turystycznych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Kolor szlaku	Nazwa i opis
	Szlak pieszy „Drawno - Roścín - Prostynia”, biegnie zachodnią granicą Nadleśnictwa przez Leśnictwa Cybowo oraz Dębsko oraz południową przez Leśnictwo Biały Zdrój i Grzybów
	Szlak pieszy „Elektrownia Wodna Borowo”, fragment szlaku pieszego przebiegający przez kompleksy leśne Leśnictwa Cybowo, Dębsko, Biały Zdrój oraz Mąkowary
	Szlak pieszy, przebiegający przez kompleksy leśne i nieleśne Leśnictwa Studnica
	Szlak pieszy, przebiegający przez kompleksy leśne i nieleśne Leśnictwa Wieniec

9.2. Szlaki rowerowe

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Kalisz Pomorski wyznaczona została sieć oznakowanych szlaków i ścieżek rowerowych. Poniżej w tabeli znajduje się ich krótka charakterystyka.

Tabela 69. Zestawienie rowerowych szlaków turystycznych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski

Kolor szlaku	Nazwa i opis
	Szlak rowerowy „Green Way - Naszyjnik Północy” – pętla o długości około 870 km, prowadzący przez malownicze tereny Środkowego i Wschodniego Pomorza w Polsce północnej
	Szlak rowerowy „Orle - Drzewoszewo” – oznakowany kolorem zielonym, fragmentarycznie na terenie nadleśnictwa, przebiega przez kompleksy leśne Leśnictwa Pęplówek
	Szlak rowerowy „Tuczno - Marcinkowice” – oznakowany kolorem zielonym, fragmentarycznie na terenie nadleśnictwa, przebiega przez kompleksy leśne Leśnictwa Studnica
	Szlak rowerowy – „Dookoła Kalisza Pomorskiego” – oznakowany kolorem zielonym, długości około 50 km, przebiega przez kompleksy leśne i nieleśne leśnictw: Cybowo, Biały Zdrój, Mąkowary, Dębsko
	Szlak rowerowy „Drawica i Jezioro Mąkowskie” – oznakowany kolorem niebieskim, przebiega przez kompleksy leśne i nieleśne leśnictw: Cybowo i Mąkowary

Kolor szlaku	Nazwa i opis
	Szlak rowerowy „Kaliskie Lasy” – oznakowany kolorem czerwonym, przebiega przez kompleksy leśne i nieleśne leśnictw: Pęplówek, Giżyno i Wieniec

9.3. Szlaki konne

Na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski przebiega szlak konny w leśnictwach Studnica i Wieniec. Przebieg szlaku na terenie leśnictwa Studnica oddz. 582, 581, 560, 559, 550, 549, 548, natomiast leśnictwo Wieniec: oddz. 209, powrót do leśnictwa Studnica: oddz. 539, 546, 547, 557, 571, 578, 585. Kolejny fragment szlaku oddz. 538, 537, 536, następnie drogą polną do oddz. 556, 570, między oddz. 576 i 577, 583.

9.4. Szlaki kajakowe

- Rzeka Drawa – niewielki, liczący zaledwie 6 km odcinek położony jest w zachodniej części Nadleśnictwa. Jest to szlak lekko uciążliwy, nadający się do spływów kajakowych przy wyższych stanach wody. Przebiega on pomiędzy malowniczymi lasami oraz rozległymi łąkami (POP, BULiGL Szczecinek 2013).
- Rzeka Korytnica – jest to szlak o średnim stopniu trudności, liczący ok. 13 km, położony jest we wschodniej części Nadleśnictwa. Urozmaicony, kręty bieg rzeki, malownicze lasy, pierwotna przyroda, liczne zwalone drzewa zmuszające do ominięcia przeszkód, bystrza i progi wodne podnoszące jej atrakcyjność od lat ściągają na Korytnicę licznych turystów wodnych (POP, BULiGL Szczecinek 2013).

9.5. Ścieżki edukacyjne i przyrodniczo-leśne

W Nadleśnictwie Kalisz Pomorski zlokalizowana jest jedna Leśna ścieżka edukacyjna im. Polskich Olimpijczyków. Trasa Leśnej ścieżki edukacyjnej im. Polskich Olimpijczyków znajduje się przy stadionie miejskim nad Jeziorem Młyńskim w Kaliszu Pomorskim. Długość trasy wynosi 2,6 km, a czas przejścia zajmuje około 50 minut. Na trasie zlokalizowano kilka przystanków z tablicami edukacyjnymi, opisującymi m.in. lokalnie występujące ptaki leśne, drzewa pomnikowe oraz historię kamienia szlifierskiego. Pod koniec trasy warto zatrzymać się na tarasie widokowym, z którego rozciąga się przepiękna panorama na jezioro Młyńskie i wieżę kościelną (<https://kaliszpom.pl>).

10. PROMOCJA I EDUKACJA LEŚNA

Zgodnie z § 37 Instrukcji Sporządzania Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie, niniejszy POP jest podstawowym instrumentem:

- kształtowania, promowania i realizacji proekologicznej gospodarki leśnej,
- kształtowania świadomości ekologicznej miejscowego społeczeństwa,
- racjonalnej współpracy Nadleśnictwa z organizacjami ochrony przyrody, stowarzyszeniami ekologicznymi.

Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski na lata 2024-2033 jest opracowany równolegle wraz z PUL przez Nadleśnictwo, a następnie zatwierdzany przez Dyrektora Regionalnego Lasów Państwowych w Pile.

Podstawy prawne programu edukacji leśnej społeczeństwa, który jest jednym z zadań realizowanych przez Lasy Państwowe wynika z założeń Polityki Leśnej Państwa i przyjętych „kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w lasach państwowych”.

11. LASY O ZWIĘKSZONEJ FUNKCJI SPOŁECZNEJ W NADLEŚNICTWIE KALISZ POMORSKI

Rosnące znaczenie funkcji społecznej pełnionej przez lasy rodzi potrzebę odpowiedniego kształtowania polityki ochrony środowiska oraz modyfikowania metod gospodarowania zasobami leśnymi w taki sposób, by zachowując racjonalny kompromis z pozostałymi funkcjami lasu: środowiskową i gospodarczą, zaspokoić rekreacyjne, turystyczne czy zdrowotne potrzeby społeczeństwa.

5 lipca 2022 r. ukazało się Zarządzenie nr 58 Dyrektora Generalnego LP w sprawie wprowadzenia „Wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych”. Na tej podstawie Decyzją Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile nr 5/2023 z dnia 01.02.2023 r. powołany został Zespół Lokalnej Współpracy w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski. Celem Zespołu było prowadzenie dialogu społecznego, wymiany informacji oraz konsultowania założeń do budowy projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa w zakresie lokalizacji lasów o zwiększonej funkcji społecznej oraz planu niezbędnych działań gospodarczych i ochronnych zmierzających do ich bezpiecznego udostępnienia.

W lasach o zwiększonej funkcji społecznej prowadzenie gospodarki leśnej ukierunkowane jest na zachowanie ich charakteru oraz utrzymanie walorów krajobrazowych lasu, a priorytetowym celem prowadzonych działań gospodarczych jest realizacja wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, utrzymanie właściwego stanu sanitarnego i stabilności drzewostanów.

Do prac w ZLW zaproszono osoby wyłonione w wyniku naboru prowadzonego od 22.11.2022 do 22.12.2022. Udział w ZLW był dobrowolny i miał charakter nieodpłatny.

Zgodnie z wytycznymi DGLP, podczas sporządzania projektu obszarów o zwiększonej funkcji społecznej przyjęto, że lasy o zwiększonej funkcji społecznej obejmują:

- lasy intensywnie użytkowane rekreacyjnie,
- tereny leśne w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych,
- lasy uzdrowiskowe w strefach A i B (w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych).

Projekt lokalizacji obszarów o zwiększonej funkcji społecznej w Nadleśnictwie Kalisz Pomorski został przedstawiony w trakcie spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy: kameralnego w dniu 16.02.2023r. i terenowego 02.06.2023r.

Zespół Lokalnej Współpracy pozytywnie zaopiniował obszary lasów o zwiększonej funkcji społecznej w kształcie opisanym poniżej.

Uzgodniono, że w kompleksach leśnych Nadleśnictwa Kalisz Pomorski zakwalifikowanych do obszarów o zwiększonej funkcji społecznej e wyznacza się zarówno strefy intensywnego jak i zrównoważonego oddziaływania społecznego, które przedstawiono w poniższych tabelach.

11.1. Strefa intensywnego oddziaływania społecznego

Tabela 70. Obszar wokół Leśnej ścieżki edukacyjnej im. Polskich Olimpijczyków

Lokalizacja (leśnictwo, oddział, pododdział)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru
Leśnictwo Cybowo Oddziały 426, 436, 454	104,11	Teren wokół Leśnej ścieżki edukacyjnej im. Polskich Olimpijczyków wraz ze ścieżką przebiegającą nad jeziorem Młyńskim tzw. „Ogórkowym”, prowadzącą do stadionu miejskiego. Ścieżka przebiega nad stadionem miejskim, położona jest w pobliżu jeziora Młyńskiego tzw. „Ogórkowego”, nad którym od lat corocznie odbywa się impreza pn. Jarmark Ogórkowy. Jest miejscem historycznym - na ścieżce znajduje się kamień szlifierski oraz grodzisko datowane na okres wczesnego średniowiecza.

Na tym obszarze zostały zaplanowane rębnie złożone w pododdziałach 426-a-00 (IVD), 426-b-00 (IVD), 436-a-00 (IVD), 436-g-00 (IVD).

Ilustracja 22. Teren wokół Leśnej ścieżki edukacyjnej im. Polskich Olimpijczyków wraz ze ścieżką przebiegającą nad jeziorem Młyńskim tzw. „Ogórkowym” i prowadzącą do stadionu miejskiego

11.2. Strefa zrównoważonego oddziaływania społecznego

Tabela 71. Obszar nad jeziorem Mąkowskim

Lokalizacja (leśnictwo, oddział, pododdział)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru
Leśnictwo Cybowo, Mąkowary, Oddziały 467, 481	32,98	Teren nad jeziorem Mąkowskim. Obszar obejmuje kompleks leśny nad jeziorem Mąkowskim wraz z łąką stanowiącą miejsce wypoczynku i rekreacji.

Na tym obszarze zostały zaplanowane rębnie w pododdziałach 467-a-00 (IB), 467-i-00 (IIIB), 467-f-00 (IIIB), 467-h-00 (IIA).

Ilustracja 23. Teren nad jeziorem Mąkowskim

Tabela 72. Obszar nad jeziorem Szerokie

Lokalizacja (leśnictwo, oddział, pododdział)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru
Leśnictwo Biały Zdrój Oddział 365	7,95	Teren nad jeziorem Szerokie. Obszar obejmuje kompleks leśny nad jeziorem Szerokie wraz z polem biwakowym.

Na tym obszarze nie zaplanowano żadnej rębni.

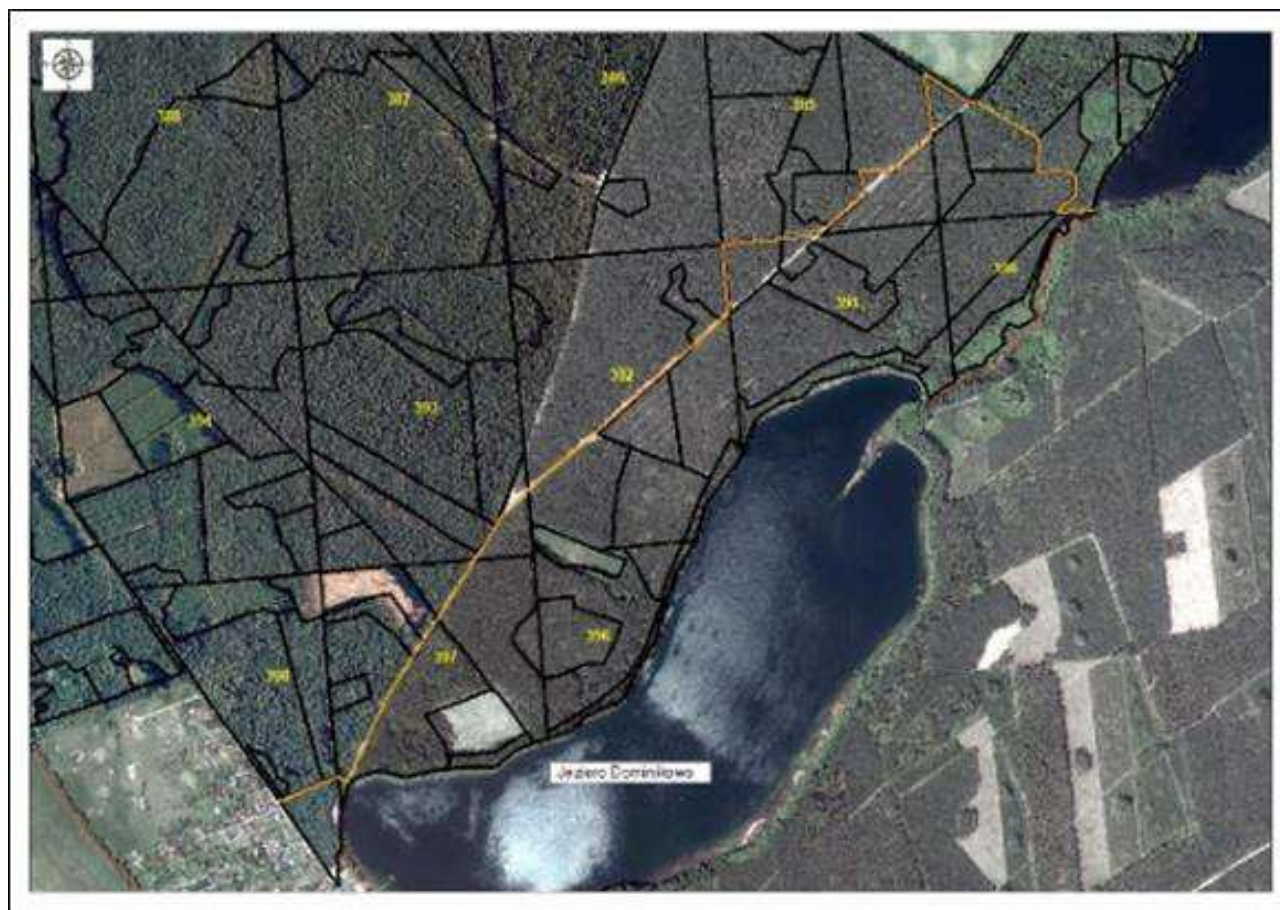

Ilustracja 24. Teren nad jeziorem Szerokie

Tabela 73. Obszar nad jeziorem Dominikowo

Lokalizacja (leśnictwo, oddział, pododdział)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru
Leśnictwo Dębsko Oddziały: 384, 385, 391, 392, 393, 396, 397, 398	70,63	Teren nad jeziorem Dominikowo. Obszar obejmuje kompleks leśny nad jeziorem Dominikowo na granicy Nadleśnictw Kalisz Pomorski i Drawno.

Na tym obszarze nie zaplanowano żadnej rębni.

Ilustracja 25. Teren nad jeziorem Dominikowo

Tabela 74. Obszar nad jeziorem Wieliz

Lokalizacja (leśnictwo, oddział, pododdział)	Powierzchnia [ha]	Charakterystyka obszaru
Leśnictwo Biały Zdrój Oddział: 199	1,84	Teren nad Jeziorem Wieliz Obszar obejmuje teren i zadrzewienia nad jeziorem Wieliz położone we wsi Biały Zdrój.

Na tym obszarze nie zaplanowano żadnej rębni.

Ilustracja 26. Teren nad jeziorem Wieliz

Strony uzgodniły, iż tak projektowane zadania gospodarcze w obszarze lasów o zwiększonej funkcji społecznej na terenie Nadleśnictwa Kalisz Pomorski spełniają oczekiwania społeczne.

12. WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH ZAJMUJĄCYCH SIĘ OCHRONĄ PRZYRODY, ISTOTNYCH DLA NADLEŚNICTWA

Ochrona przyrody wymaga współdziałania organów, jednostek i organizacji społecznych, dla których szeroko pojęte dobro przyrody jest sprawą istotną. Poniżej podaje się pomocniczy wykaz wybranych instytucji i organizacji zajmujących się ochroną przyrody oraz dziedzictwa kulturowego istotnych dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski.

URZĘDY - WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

- ZACHODNIOPOMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI W SZCZECINIE
ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin, tel.: 91 430 35 00
- WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA W SZCZECINIE
ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin, tel.: 91 440 58 00
- WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT OCHRONY ROŚLIN I NASIENNICTWA W KOSZALINIE
ul. Partyzantów 7/9, 75-411 Koszalin, tel.: 94 343 32 69
- WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W SZCZECINIE
ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin, tel.: 91 433 70 66
- WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W SZCZECINIE
ul. Solskiego 3, 71-323 Szczecin, tel.: 91 48 55 100
- REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W SZCZECINIE
ul. Teofila Firlika 20, 71-637 Szczecin, tel.: 91 430 52 00

URZĘDY - POWIAT DRAWSKI

- STAROSTWO POWIATOWE W DRAWSKU POMORSKIM
plac Orzeszkowej 3, 78-500 Drawsko Pomorskie, tel.: 94 363 34 64
- URZĄD MIASTA I GMINY KALISZ POMORSKI
ul. Wolności 25, 78-540 Kalisz Pomorski, tel.: 94 361 62 63

URZĘDY – POWIAT CHOSZCZEŃSKI

- STAROSTWO POWIATOWE W CHOSZCZCZNI
ul. Nadbrzeżna 2, 73-200 Choszczno, tel.: 95 748 89 31
- URZĄD MIASTA I GMINY DRAWNO
ul. Kościelna 3 73-220 Drawno, tel.: 95 76 82 031

URZĘDY – POWIAT WAŁECKI

- STAROSTWO POWIATOWE W WAŁCZU
ul. Dąbrowskiego 17, 78-600 Wałcz, tel.: 67 250 84 51
- URZĄD MIASTA I GMINY MIROSLAWIEC
Wolności 37, 78-650 Mirosławiec, tel.: 67 259 50 42

INNE ORGANIZACJE

- LIGA OCHRONY PRZYRODY ZARZĄD OKRĘGU LOP W SZCZECINIE
ul. Żubrów 1, 71-617 Szczecin, tel.: 91 422 46 91
- POLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY PRZYRODY „SALAMANDRA”
ul. Stolarska 7/3, 60-788 Poznań, tel.: 61 843 21 60
- OGÓLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY PTAKÓW
ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki k. Warszawy, tel., +48 227 61 82 05
- KLUB PRZYRODNIKÓW
ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin, tel.: 68 382 82 36
- PZŁ ZARZĄD OKRĘGOWY W SZCZECINIE
ul. Ludwika Waryńskiego 43, 71-316 Szczecin, tel.: 91 487 28 88
- PZŁ ZARZĄD OKRĘGOWY W PILE
ul. Kalina 12, 64-920 Piła, rel., 67 212 49 51

13. ŹRÓDŁA DANYCH

13.1. Literatura

- Adreßbuch des Kreises Arnswalde in der Neumark (1924 r.). Wersja online: http://woldenberg-neumark.eu/Docs/Nwd_Adressbuch_Umg_1924.pdf.
- Bratring F., Wilhelm A. 1809. Statistisch-topographische Beschreibung der gesammten Mark Brandenburg Für Statistiker, Geschäftsmänner, besonders für Kameralisten, Berlin. Wersja online na stronie Münchener Digitalisierungszentrum Digitale Bibliothek: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/details/bsb10000739>.
- Cieśliński S., Ronikier W., Stojanowska W. 2006. Czerwona lista porostów w Polsce. [w:] Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaż Z. (red.). Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Dokumentacja konserwatorska: karty ewidencyjne obiektów zabytkowych oraz karty ewidencyjne zabytków archeologicznych (KEZA), dostęp online w serwisie internetowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa: <https://zabytek.pl/pl>.
- Dokumentacja projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą, Klub Przyrodników & Taxus SI
- Dokumentacja siedliskowa dla Nadleśnictwa Kalisz Pomorski, Krameko Sp. z o. o., Kraków, 2018 r.
- Garbacz M. J. (brak daty). Zapomniany cmentarz rodziny Modrow Jasne Pole: <http://bastiontradycji.prv.pl/dokonania.html>.
- Gemeindelexikon für den Stadtkreis Berlin und die Provinz Brandenburg 1898, Berlin. Wersja online: <https://opus4.kobv.de/opus4-btu/frontdoor/index/index/docId/3781>.
- Gemeindelexikon für die Provinz Pommern 1898, Berlin. Wersja online na stronie Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej: <https://pbc.gda.pl/dlibra/doccontent?id=7545>.
- Gemeindelexikon für die Provinz Pommern 1908, Berlin. Wersja online na stronie Mecklenburg-Vorpommern Digitale Bibliothek: https://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN1002316782_1905/1/-/.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona Lista zwierząt ginących i zagrożonych wyginięciem. Red list of threaten and endangered animals. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków
- Głowaciński Z., Nowacki J. (red.), 2004. Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Kraków.
- Gromadzki M. (red.) 2004. Ptaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I), s. 314. T. 8 (część II), s. 447.
- Haze M. (red.) 2012. Zasady Hodowli Lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.
- Herbich J. (red.). 2004. Lasy i Bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 5, s. 344.
- Herbich J. (red.). 2004. Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 3., s. 101.
- Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2020
- Instrukcja Urządzania Lasu część I, II, III. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012
- Inwentaryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Kalisz Pomorski, 2021 r.
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczeńsiak E., Ziarnik K. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. (IOP 2016).
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.). 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Polish Red Data Book of Plants. Pteridophytes and flowering plants. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Kondracki J. 2013. Wyd. 3 uzupeł., Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa.
- Königseder A., Beck C. H. (red.) 2006. Der Ort des Terrors: Geschichte der nationalsozialistischen Konzentrationlager. Band 4. Flossenbürg, Mauthausen, Ravensbrück, München. Wersja online: https://www.google.pl/books,https://www.google.pl/books/edition/Der_Ort_des_Terrors/FlyUJfgUSTgC?hl=pl&gbpv=1&dq=konzentrationslager+kallies+in+pommern&pg=PA559&printsec=frontcover.
- Kowal Stefan, Olejnik Karol, Rutowska Maria, 1994, Dzieje Czarnkowa na przestrzeni wieków, Czarnków.

- Krug L., Mützell A. A. 1825. Neues topographisch-statistisch-geographisches Wörterbuch des preussischen Staats, Sechster Band, Halle. Wersja online na stronie Śląskiej Biblioteki Cyfrowej: <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/653214/edition/614425>.
- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 1. Wydawnictwo Multico, 2005.
- Kruszewicz A., Ptaki Polski t. 2. Wydawnictwo Multico, 2006.
- Krużel J., Ziernicka-Wojtaszek A., Borek Ł., Ostrowski K., 2015, Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce w latach 1971–2000 oraz 1981–2010, Inżynieria Ekologiczna Vol. 44, Lublin, s. 47-52.
- Marchowski D., Ptaki Polski. Wydawnictwo SBM Renata Gmitrzak, 2015.
- Matuszkiewicz J. M. 2008. Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski) IGiPZ PAN, Warszawa.
- Matuszkiewicz J. M. 2008. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Matuszkiewicz J., M. 2008. Geobotanical regionalization of Poland (Regionalizacja geobotaniczna Polski). IGiPZ PAN, Warszawa.
- Matuszkiewicz W., Sikorski P., Szwed W., Wierzba M. 2012. Lasy i zarośla. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mieczkowski Z. 2023. Leśny cmentarzyk z Białego Zdroju, Kalisz Pomorski.
- Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaż Z. 2006. Red list of plants and fungi in Poland; Czerwona lista roślin i grzybów Polski. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences Kraków.
- Molenda T., (red.) Mała Encyklopedia Leśna, 1980 PWN
- N2000 – Standardowy formularz danych Jezioro Lubie i Dolina Drawy PLH320023.
- N2000 – Standardowy formularz danych Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016
- N2000 – Standardowy formularz danych Ostoja Drawska PLB320019
- Ochyra R. 1992. Czerwona lista mchów zagrożonych w Polsce, s. 79-85 [w:] Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Instytut Botaniki PAN, Kraków.
- Paczyński B., Sadurski A. Hydrogeologia regionalna Polski tom I - Wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007r.
- Pawlaczyk P., i in. 2010. Leśne siedliska przyrodnicze Natura 2000 mogące występować w Lasach Państwowych.
- Pawlaczyk P., Jermaczek A. 2009. Natura 2000 - narzędzie ochrony przyrody. WWF Polska, Warszawa.
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Kalisz Pomorski na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r. Tom I B. Program ochrony przyrody. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Szczecinku. Szczecinek 2013.
- Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- Romer R., 1949, Regiony klimatyczne Polski, Pr. Wroc. TN. Ser. B nr 20 ss. 28.
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W., 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geographia Polonica, vol. 91, no. 2.
- Stanuch Z. 2020. Ravensbrück. Historia nie do zapomnienia. IPN, Szczecin.
- Wiśniewski K. 2014. Obóz Koncentracyjny Kalisz Pomorski. Artykuł online opublikowany na blogu Kalisz Pomorski, strona zarchiwizowana z adresu: <http://web.archive.org/web/20230401075533/http://https://kaliszpomorski.eu/ii-wojna-swiatowa-oboz-koncentracyjny-kalisz-pomorski/>.
- Woś A., 1993, Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody, IGiPZ PAN, Warszawa, ss. 91.
- Woś A., 1999. Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków: <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych>.
- Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 17 września 1949 r. o przywróceniu i ustaleniu nazw miejscowości. Wersja online na portalu prawo.pl: <https://www.prawo.pl/akty/m-p-1949-a-76-947,16829796.html>.
- Zarzycki K., Szelaż Z. 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. [w:] Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaż Z. (red.). Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Zawadzka D., Fauna Polski. Ptaki. Wydawnictwo Multico, 2017.

- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.

13.2. Mapy archiwalne

- Carte de la Pologne ca 1:690 000, aut. Rizzi Zannoni, 1772, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=ZANNONICDLP>.
- Der Arenswaldische Creis 1:290 000, aut. Daniel Friedrich Sotzmann, 1792, <https://www.oldmapsonline.org/>.
- Karte des Deutschen Reiches 1:100 000, 1893-1934, arkusze: 189 Noerenberg, 190 Kallies, 220 Arnswalde, 221 Schloppe, <http://igrek.amzp.pl>.
- Messtischblatt 1:25 000, 1878-1945, arkusze: 2661 Gr. Spiegel, 2760 Neuwedell, 2761 Kallies, 2762 Spechtsdorf <http://igrek.amzp.pl>, <https://kartenforum.slub-dresden.de>.
- Topographischer Spezial-Karte von Central-Europa 1:200 000 (tzw. Mapa Reymanna), 1806-1908, arkusze: 61 Arnswalde, 197 Dramburg, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=REYMANN200>.

13.3. Strony internetowe

- <http://bastiontradycji.prv.pl/dokonania.html>
- <http://bip.lasy.gov.pl>
- <http://czaswlas.pl>
- <http://gdos.gov.pl>
- <http://isap.sejm.gov.pl>
- <http://kaliszpom.pl>
- <http://kaliszpomorski.pila.lasy.gov.pl>
- <http://memorial-archives.international/de>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>
- <http://otop.org.pl>
- <http://pila.lasy.gov.pl>
- <http://pl.wikipedia.org>
- <http://siedliska.gios.gov.pl>
- <http://szczecin.rdos.gov.pl/>
- <http://westernpomerania.com.pl>
- <http://wirtualneszlaki.com.pl>
- <http://www.denkmalprojekt.org>
- <http://www.meyersgaz.org/>
- <http://zabytek.pl/pl>

KRAMEKO sp. z o.o. opracowuje:

1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody i obszarów Natura 2000.
2. Plany urządzania lasu i uproszczone plany urządzania lasu, opracowania glebowo-siedliskowe i fitosocjologiczne.
3. Strategiczne oceny przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
4. Dokumentacje ekofizjograficzne.
5. Dokumentacje dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

KRAMEKO sp. z o.o. :

Projektuje i wdraża programy GIS: Mapan LAS, Mapan M Las, KoMar, Linie i poligony,
Analiza przestrzenna, Analiza zrzutów GPS, Sklejanie warstw, Konfigurator SWDE, ePowiat,
Moduł DREWNO

Wykonuje analizy gleb oraz materiałów roślinnych we własnym laboratorium
Kadrę stanowi ponad 60 pracowników z wykształceniem uniwersyteckim, w tym czterech
z tytułem doktora nauk przyrodniczych

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl
tel: +48(12) 294-52-22 fax: +48(12) 376-73-94

 KRAMEKO A.D. 1988
Dla dobra przyrody, z pożytkiem dla ludzi
